

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 5. srpnja 2023.
(OR. en)

Međuinstitucijski predmet:
2023/0257(NLE)

11485/23
ADD 4

LIMITE

COLAC 81
POLCOM 146
SERVICES 27
FDI 15

PRIJEDLOG

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 5. srpnja 2023.

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2023) 431 final

Predmet: PRILOG Prijedlogu ODLUKE VIJEĆA o potpisivanju, u ime Europske
unije, i privremenoj primjeni Naprednog okvirnog sporazuma između
Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike
Čilea, s druge strane

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2023) 431 final – ANNEX 1 – PART 4/4.

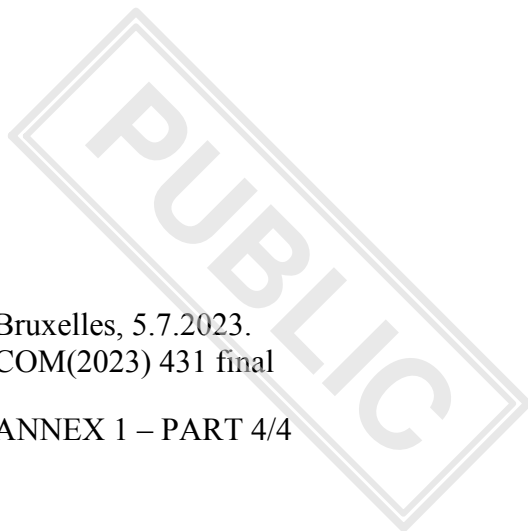
Priloženo: COM(2023) 431 final – ANNEX 1 – PART 4/4

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 5.7.2023.
COM(2023) 431 final

ANNEX 1 – PART 4/4

PRILOG

Prijedlogu ODLUKE VIJEĆA

o potpisivanju, u ime Europske unije, i privremenoj primjeni Naprednog okvirnog sporazuma između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Čilea, s druge strane

POGLAVLJE 29.

PODUZEĆA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU, PODUZEĆA

KOJIMA SU DODIJELJENA POSEBNA PRAVA ILI POVLASTICE I ODREĐENI MONOPOLI

ČLANAK 29.1.

Područje primjene

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze na temelju članka XVII. stavaka od 1. do 3. GATT-a iz 1994., Sporazuma o tumačenju članka XVII. GATT-a iz 1994. te članka VIII. stavaka 1., 2. i 5. GATS-a.
2. Ovo se poglavlje primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole („subjekte”) koji obavljaju komercijalne djelatnosti. Ako subjekt obavlja i komercijalne i nekomercijalne djelatnosti¹, ovim su poglavljem obuhvaćene samo komercijalne djelatnosti.
3. Ovo se poglavlje primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole na svim razinama vlasti.

---

¹ Nekomercijalne djelatnosti mogu uključivati obavljanje legitimnog mandata za pružanje javnih usluga ili bilo kakve druge djelatnosti izravno povezane s osiguravanjem nacionalne obrane i postizanjem javne sigurnosti.

4. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na javnu nabavu robe ili usluge koju stranka nabavlja za državne potrebe, a ne radi preprodaje na tržištu ili upotrebe za isporuku robe ili usluge za komercijalnu prodaju, bez obzira na to je li ta nabava „obuhvaćena nabava” u smislu članka 28.2.
5. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na usluge koje se pružaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti.
6. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole u slučajevima kada je u jednoj od prethodnih triju uzastopnih fiskalnih godina godišnji prihod od komercijalnih djelatnosti tog subjekta iznosio manje od 100 milijuna posebnih prava vučenja¹.
7. Članak 29.4. ne primjenjuje se na uslužne sektore izvan područja primjene ovog Sporazuma.
8. Članak 29.4. ne primjenjuje se u mjeri u kojoj poduzeće u državnom vlasništvu, poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopol stranke obavlja kupnju i prodaju robe ili usluga u skladu:
- (a) s bilo kojom postojećom nesukladnom mjerom koju stranka provodi, nastavi, produži ili izmijeni u skladu s člancima 17.14., 18.8. ili 25.10., kako je utvrđeno u njezinu rasporedu iz Priloga 17.-A; ili

---

¹ Prvih pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma prag će iznositi manje od 200 milijuna posebnih prava vučenja.

- (b) s bilo kojom nesukladnom mjerom koju stranka donosi ili zadržava u pogledu sektora, podsektora ili aktivnosti u skladu s člankom 17.14., 18.8. ili 25.10. kako je utvrđeno u njezinu rasporedu iz Priloga 17.-B.

ČLANAK 29.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i Priloga 29.:

- (a) „komercijalne djelatnosti” znači djelatnosti koje obavlja poduzeće, a čiji je krajnji rezultat proizvodnja robe ili pružanje usluge za prodaju na relevantnom tržištu u količinama i po cijenama koje odredi poduzeće i koje se obavljaju radi ostvarivanja dobiti¹;
- (b) „komercijalni kriteriji” znači kriteriji cijene, kvalitete, dostupnosti, utrživosti, prijevoza i ostalih uvjeta kupnje ili prodaje te ostalih čimbenika koje bi obično pri donošenju poslovnih odluka uzelo u obzir poduzeće u privatnom vlasništvu koje posluje u skladu s načelima tržišnog gospodarstva u relevantnoj djelatnosti ili industriji;

---

¹ Podrazumijeva se da „komercijalne djelatnosti” ne uključuju djelatnosti koje obavlja poduzeće koje posluje na neprofitnoj osnovi ili na temelju povrata troškova.

- (c) „odrediti” znači uspostaviti ili odobriti monopol ili proširiti područje primjene monopola na dodatnu robu ili usluge;
- (d) „određeni monopol” znači subjekt, uključujući skupinu subjekata ili državnu agenciju, koji je na relevantnom tržištu na području stranke određen kao jedini dobavljač ili kupac određene robe ili usluge, ali ne uključuje subjekt kojem je odobreno isključivo pravo intelektualnog vlasništva samo na temelju takvog odobrenja;
- (e) „poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice”¹ znači svako poduzeće, javno ili privatno, kojem je stranka pravno ili činjenično dodijelila posebna prava ili povlastice; stranka odobrava posebna prava ili povlastice kad određuje dva ili više poduzeća ili ograničava broj poduzeća na dva ili više poduzeća ovlaštenih za dostavljanje robe ili usluge, uzimajući pritom u obzir posebne sektorske propise prema kojima je došlo do dodjele prava ili povlastice, na način koji nije u skladu s objektivnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima, čime se znatno utječe na sposobnost drugog poduzeća da isporuči istu robu ili uslugu na istom zemljopisnom području pod znatno jednakovrijednim uvjetima;
- (f) „usluga koja se pruža u okviru izvršavanja javnih ovlasti” znači usluga koja se pruža u okviru izvršavanja javnih ovlasti, kako je definirano u članku 1. podstavku 3.b GATS-a i, među ostalim, ako je primjenjivo, u Prilogu o financijskim uslugama GATS-u; i
- (g) „poduzeće u državnom vlasništvu” znači poduzeće koje je u vlasništvu ili pod kontrolom stranke².

---

¹ Podrazumijeva se da odobravanje dozvole ograničenom broju poduzeća u okviru dodjele resursa u skladu s objektivnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima nije samo po sebi isključiva i posebna povlastica.

² Za određivanje vlasništva ili kontrole svi relevantni pravni i činjenični elementi ispituju se za svaki slučaj posebno.

ČLANAK 29.3.

Opće odredbe

Ne dovodeći u pitanje prava i obveze stranaka na temelju ovog poglavlja, nijednom se odredbom ovog poglavlja stranke ne sprečavaju da osnuju ili zadrže poduzeća u državnom vlasništvu, odrede ili zadrže monopole ili da poduzećima odobre posebna prava ili povlastice.

ČLANAK 29.4.

Nediskriminirajuće postupanje i komercijalni kriteriji

1. Svaka stranka osigurava da sva njezina poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određeni monopoli za vrijeme obavljanja komercijalnih djelatnosti:

- (a) pri kupnji ili prodaji robe ili usluga postupaju u skladu s komercijalnim kriterijima, osim za ispunjavanje bilo kakvih uvjeta svojih zadaća javne službe koje nisu neusklađene s točkom (b) ili (c);

(b) pri kupnji robe ili usluge:

- i. za robu koju dobavlja ili uslugu koju pruža poduzeće iz druge stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za sličnu robu koju dobavljaju ili sličnu uslugu koju pružaju poduzeća iz te stranke; i
- ii. za robu ili uslugu koje dobavlja poduzeće koje je obuhvaćeno ulaganje kako je definirano u članku 17.2. stavku 1. točki (d) na državnom području te stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za sličnu robu ili uslugu koju dobavljaju poduzeća na relevantnom tržištu na državnom području stranke koja su ulaganja ulagatelja stranke; i

(c) pri prodaji robe ili usluge:

- i. poduzeću iz druge stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju poduzećima te stranke; i
- ii. poduzeću koje je obuhvaćeno ulaganje kako je definirano u članku 17.2. stavku 1. točki (d) na državnom području te stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za poduzeća na relevantnom tržištu na državnom području stranke koja su ulaganja ulagatelja.

2. Stavkom 1. ne isključuje se mogućnost da poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopoli:

- (a) kupuju ili isporučuju robu ili pružaju usluge pod različitim uvjetima, uključujući uvjete cijene, ako se takvi različiti uvjeti provode u skladu s komercijalnim kriterijima; ili
- (b) odbiju kupiti ili isporučiti robu ili usluge ako do takvog odbijanja dođe u skladu s komercijalnim kriterijima.

ČLANAK 29.5.

Regulatorni okvir

1. Stranke na najbolji način primjenjuju međunarodne norme, ako je primjenjivo, uključujući Smjernice OECD-a za korporativno upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu.

2. Svaka stranka osigurava da regulatorna tijela ili druga tijela koja obavljaju regulatornu funkciju koja stranka osnuje ili zadrži:

- (a) ne ovise i ne odgovaraju nijednom poduzeću koje to tijelo regulira kako bi se osigurala djelotvornost regulatorne funkcije; i da

(b) u sličnim okolnostima djeluju nepristrano¹ u odnosu na sva poduzeća koja to tijelo regulira, uključujući poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole².

3. Svaka stranka primjenjuje svoje zakone i propise na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole na dosljedan i nediskriminirajući način.

ČLANAK 29.6.

Transparentnost

1. Stranka („stranka koja je podnijela zahtjev”) koja posumnja da na njezine interese iz ovog poglavlja negativno utječu komercijalne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojem su odobrena posebna prava ili povlastice ili određenog monopola druge stranke može od te druge stranke („stranke kojoj je podnesen zahtjev”) u pisanom obliku zahtijevati da dostavi informacije o poslovanju tog poduzeća ili monopola s obzirom na provedbu ovog poglavlja.

2. Stranka koja je podnijela zahtjev u zahtjevu koji je u skladu sa stavkom 1. navodi objašnjenje o tome kako smatra da bi aktivnosti subjekta mogle utjecati na njezine interese u skladu s ovim poglavljem te navodi koje od informacija navedenih u stavku 3. traži.

---

¹ Podrazumijeva se da se nepristranost regulatornog tijela pri obavljanju njegove regulatorne funkcije ocjenjuje prema općem obrascu ili praksi tog regulatornog tijela.

² Podrazumijeva se da u slučaju sektora za koje su stranke u drugim poglavljima ovog Sporazuma dogovorile posebne obveze u pogledu regulatornog tijela prednost imaju relevantne odredbe iz tih drugih poglavlja.

3. Stranka kojoj je podnesen zahtjev dostavlja sljedeće informacije, kako je utvrđeno u skladu sa stavkom 1.:

- (a) informacije o vlasničkoj i glasačkoj strukturi subjekta s navedenim postotkom udjelâ koje ta stranka, njezina poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopoli kumulativno posjeduju i postotkom glasačkih prava koja kumulativno imaju u tom subjektu;
- (b) opis svih posebnih udjela ili posebnih glasačkih ili drugih prava koje imaju ta stranka, njezina poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopoli ako se takva prava razlikuju od onih povezanih s općim redovnim udjelima u tom subjektu;
- (c) organizacijsku strukturu subjekta i sastav njegova upravnog odbora ili bilo kojeg istovrijednog tijela;
- (d) opis državnih službi ili javnih tijela koja reguliraju ili prate taj subjekt; opis zahtjeva za izvješćivanje koje su joj nametnule te službe ili javna tijela; prava i prakse tih državnih službi ili bilo kojih javnih tijela u pogledu imenovanja, razrješenja ili nagrađivanja viših izvršnih direktora i članova njegova upravnog odbora ili istovrijednog upravljačkog tijela;

- (e) godišnji prihod subjekta i njegova ukupna imovina u zadnje tri godine za koje su informacije dostupne;
- (f) podatke o izuzećima, imunitetima i povezanim mjerama od kojih subjekt ima koristi u skladu sa zakonima i propisima stranke kojoj je podnesen zahtjev; i
- (g) sve dodatne javno dostupne informacije o subjektu, uključujući godišnje financijske izvještaje i revizije koje su provele treće strane.

4. Stavcima 1., 2. i 3. ni od jedne se stranke ne zahtijeva objavljivanje povjerljivih informacija koje ne bi bilo u skladu s njezinim zakonima i propisima, kojim bi se ometalo izvršavanje zakonodavstva, koje bi na drugi način bilo protivno javnom interesu ili bi moglo ugroziti legitimne komercijalne interese određenih poduzeća.

5. Ako zatražene informacije nisu dostupne stranci kojoj je podnesen zahtjev, ta stranka stranci koja je podnijela zahtjev dostavlja razloge za to u pisanom obliku.

ČLANAK 29.7.

Prilog za određenu stranku

1. Članak 29.4. ne primjenjuje se na nesukladne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu ili određenih monopola koje stranka navodi u svojem rasporedu iz Priloga 29. u skladu s uvjetima iz tog rasporeda.
2. Na zahtjev bilo koje stranke Zajedničko vijeće može donijeti odluku o izmjeni Priloga 29. u skladu s člankom 8.5. stavkom 1. točkom (a) te u svakom slučaju razmatrati izmjene Priloga 29. u roku od pet godina od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

POGLAVLJE 30.

POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA

ČLANAK 30.1.

Načela

Stranke prepoznaju važnost slobodnog i nenarušenog tržišnog natjecanja u trgovini i ulaganjima. Stranke potvrđuju da poslovna praksa protivna tržišnom natjecanju može poremetiti pravilno funkcioniranje tržišta i umanjiti koristi liberalizacije trgovine.

ČLANAK 30.2.

Regulatorni okvir

1. Svaka stranka zadržava ili donosi pravo tržišnog natjecanja koje se primjenjuje na sve sektore gospodarstva¹ i kojim se na učinkovit način u obzir uzimaju sljedeće prakse:
  - (a) sporazumi između poduzeća, odluke udruženja poduzeća i usklađene prakse čiji je cilj ili učinak sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja;
  - (b) zloupotreba vladajućeg položaja koju provodi jedno ili više poduzeća; i
  - (c) spajanja poduzeća kojima se znatno ometa učinkovito tržišno natjecanje, a posebno zbog stvaranja ili jačanja dominantnog položaja.
2. Svaka stranka osigurava da su sva poduzeća, privatna ili javna, obvezna primjenjivati pravo tržišnog natjecanja iz stavka 1.
3. Primjenom prava tržišnog natjecanja svake od stranaka ne bi se trebalo sprečavati, pravno ili činjenično, obavljanje ikakvih zadaća od javnog interesa dodijeljenih predmetnim poduzećima. Izuzeća od prava tržišnog natjecanja stranke trebala bi biti ograničena na zadaće od javnog interesa koje su nužne za postizanje željenog cilja javne politike i transparentna.

---

¹ Podrazumijeva se da se pravo tržišnog natjecanja u Europskoj uniji primjenjuje na poljoprivredni sektor u skladu s Uredbom (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (SL EU L 347, 20.12.2013., str. 671.).

ČLANAK 30.3.

Provedba

1. Svaka stranka ima uspostavljeno funkcionalno neovisno tijelo koje je odgovorno za cjelovitu primjenu i djelotvornu provedbu zakonodavstva u području tržišnog natjecanja iz članka 30.2. i koja imaju odgovarajuće ovlasti i resurse potrebne za takvu primjenu i provedbu.
2. Svaka stranka primjenjuje svoje zakonodavstvo u području tržišnog natjecanja na transparentan i nediskriminirajući način, uz poštovanje načela poštenog postupka i prava na obranu predmetnih poduzeća, bez obzira na to kojoj državi pripadaju ili koji im je status vlasništva.

ČLANAK 30.4.

Suradnja

1. Stranke potvrđuju da je promicanje suradnje u područjima povezanima s politikom tržišnog natjecanja i njezinom provedbom u njihovu zajedničkom interesu.
2. Kako bi se olakšala suradnja, tijela stranaka nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja mogu razmjenjivati informacije, podložno pravilima o povjerljivosti predviđenima u njihovim zakonima i propisima.

3. Tijela stranaka nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja nastoje, u mjeri u kojoj je to moguće i ako je primjereno, uskladiti svoje provedbene aktivnosti kad je riječ o istim ili povezanim postupcima ili predmetima.

ČLANAK 30.5.

Savjetovanja

1. Radi promicanja uzajamnog razumijevanja između stranaka¹ ili rješavanja posebnih pitanja o tumačenju ili primjeni ovog poglavlja, stranke na zahtjev bilo koje od njih odmah započinju savjetovanje o svakom pitanju koje se odnosi na tumačenje ili primjenu ovog poglavlja. Stranka koja traži savjetovanje navodi, prema potrebi, kako to pitanje utječe na trgovinu ili ulaganje između stranaka.

2. Kako bi se olakšala savjetovanja iz stavka 1., svaka stranka nastoji drugoj stranci dostaviti relevantne informacije koje nisu povjerljive.

ČLANAK 30.6.

Neprijmjena rješavanja sporova

Poglavlje 38. ne primjenjuje se na ovo poglavlje.

---

¹ Za stranku EU sugovornik je Glavna uprava Europske komisije za tržišno natjecanje.

POGLAVLJE 31.

SUBVENCije

ČLANAK 31.1.

Načela

Stranke priznaju da se subvencije mogu dodijeliti ako je to potrebno za ostvarenje ciljeva javne politike. Međutim, stranke potvrđuju da se određenim subvencijama može poremetiti uredno funkcioniranje tržišta i umanjiti koristi liberalizacije trgovine i tržišnog natjecanja. Stoga stranka u načelu ne dodjeljuje subvencije ako negativno utječu ili bi mogle negativno utjecati na trgovinu ili tržišno natjecanje između stranaka.

ČLANAK 31.2.

Definicija i područje primjene

1. Za potrebe ovog poglavlja „subvencija” znači mjera koja ispunjava uvjete iz članka 1.1. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama neovisno o tome odobrava li se poduzeću koje dostavlja robu ili pruža usluge¹.

---

¹ Podrazumijeva se da ovaj članak ne dovodi u pitanje ishod budućih rasprava u WTO-u ili povezanim plurilateralnim forumima o definiciji subvencija za usluge.

2. Ovo se poglavlje primjenjuje na subvencije koje su specifične u skladu s člankom 2. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama.
3. Ovo se poglavlje primjenjuje na subvencije bilo kojem poduzeću, uključujući privatna i javna poduzeća.
4. Svaka stranka osigurava da se na subvencije koje se dodjeljuju poduzećima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa primjenjuju pravila utvrđena u ovom poglavlju, u mjeri u kojoj se primjenom tih pravila ne ometa, pravno ili činjenično, obavljanje određenih zadaća dodijeljenih tim poduzećima. Dodijeljene zadaće moraju biti transparentne, a svako ograničenje ili odstupanje od primjene pravila utvrđenih u ovom poglavlju ne smije prelaziti ono što je nužno za obavljanje tih zadaća.
5. Članak 31.5. ne primjenjuje se na subvencije povezane s trgovinom robom obuhvaćenom Prilogom 1. Sporazumu o poljoprivredi.
6. Članci 31.5. i 31.6. ne primjenjuju se na audiovizualni sektor.
7. Članci 31.5. i 31.6. ne primjenjuju se na subvencije koje se dodjeljuju autohtonim narodima i njihovim zajednicama za pomoć u gospodarskom razvoju¹. Takve subvencije moraju biti ciljane, proporcionalne i transparentne.
8. Članci 31.5 i 31.6 ne primjenjuju se na subvencije dodijeljene kako bi se nadoknadila šteta nastala zbog prirodnih katastrofa ili drugih iznimnih događaja.

---

¹ Za potrebe ovog stavka autohtonim narodima i njihovim zajednicama smatraju se oni narodi definirani u zakonima svake stranke. Za stranku EU, njezini zakoni obuhvaćaju i zakone Europske unije i zakone svake od njezinih država članica.

9. Članak 31.5. ne primjenjuje se na subvencije koje se dodjeljuju privremeno kao odgovor na gospodarsku izvanrednu situaciju¹. Te subvencije moraju biti proporcionalne i ciljane kako bi se riješilo takvo stanje.

10. Zajedničko vijeće može donijeti odluku o izmjeni definicije „subvencije” iz stavka 1. ovog članka u mjeri u kojoj se odnosi na poduzeća koja pružaju usluge, u cilju uključivanja ishoda budućih rasprava o tom pitanju u okviru WTO-a ili povezanih plurilateralnih foruma, u skladu s člankom 8.5. stavkom 1. točkom (a).

ČLANAK 31.3.

Odnos prema Sporazumu o WTO-u

Ovim poglavljem ne dovode se u pitanje prava i obveze koje svaka stranka ima na temelju članka XV. GATS-a, članka XVI. GATT-a iz 1994., Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama i Sporazuma o poljoprivredi.

---

¹ „Gospodarska izvanredna situacija” znači gospodarski događaj koji uzrokuje ozbiljan poremećaj u gospodarstvu stranke. Za stranku EU „gospodarstvo stranke” znači gospodarstvo Europske unije, odnosno jedne ili više njezinih država članica.

ČLANAK 31.4.

Transparentnost

1. Svaka stranka objavljuje sljedeće informacije povezane sa subvencijom koja se dodjeljuje ili provodi na njezinu državnom području:

- (a) pravnu osnovu i svrhu subvencije;
- (b) oblik subvencije;
- (c) iznos subvencije ili iznos predviđen u proračunu za subvenciju; i
- (d) ako je to moguće, ime primatelja subvencije.

2. Stranka ispunjava zahtjeve utvrđene u stavku 1. ovog članka:

- (a) na temelju obavijesti u skladu s člankom 25. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama, pod uvjetom da obavijest sadržava sve informacije iz stavka 1. ovog članka i da se dostavlja najmanje svake dvije godine;

- (b) na temelju obavijesti u skladu s člankom 18. Sporazuma o poljoprivredi; ili
- (c) na temelju objave stranke ili u njezino ime na javno dostupnim internetskim stranicama do 31. prosinca kalendarske godine koja slijedi nakon godine u kojoj je subvencija dodijeljena ili zadržana.

ČLANAK 31.5.

Savjetovanja

1. Ako stranka smatra da subvencija koju je dodijelila druga stranka ima ili bi mogla imati negativan učinak na njezine trgovinske interese ili tržišno natjecanje, ta stranka („stranka koja je podnijela zahtjev”) može pisanim putem izraziti svoju zabrinutost drugoj stranci („stranci kojoj je podnesen zahtjev”) i zatražiti savjetovanje o tom pitanju. Takav zahtjev uključuje objašnjenje o tome kako subvencija ima ili bi mogla imati negativan učinak na trgovinske interese stranke koja je podnijela zahtjev ili na tržišno natjecanje.

2. Za potrebe stavka 1. stranka koja je podnijela zahtjev može od stranke kojoj je podnesen zahtjev zatražiti sljedeće informacije o subvenciji:

- (a) pravnu osnovu i cilj politike ili svrhu subvencije;
- (b) oblik subvencije;

(c) datume i trajanje subvencije i sve druge rokove povezane s njom;

(d) zahtjeve prihvatljivosti za subvenciju;

(e) ukupni iznos ili godišnji iznos predviđen u proračunu za subvenciju;

(f) ako je to moguće, ime primatelja subvencije; i

(g) sve druge informacije koje omogućuju procjenu negativnih učinaka subvencije.

3. Stranka kojoj je podnesen zahtjev dostavlja tražene informacije u skladu sa stavkom 2. u pisanom obliku najkasnije 60 dana od datuma primitka zahtjeva.

4. Ako stranka kojoj je podnesen zahtjev u cijelosti ili djelomično ne dostavi informacije zatražene u skladu sa stavcima 2. i 3., navedena stranka to obrazlaže u pisanom obliku.

5. Ako nakon primitka zatraženih informacija i nakon savjetovanja stranka koja je podnijela zahtjev smatra da predmetna subvencija ima ili bi mogla imati znatan negativan učinak na njezine trgovinske interese ili tržišno natjecanje, stranka kojoj je podnesen zahtjev ulaže maksimalan trud kako bi uklonila ili svela te učinke na najmanju moguću mjeru.

ČLANAK 31.6.

Subvencije koje podliježu uvjetima

1. Pri dodjeli sljedećih subvencija svaka stranka primjenjuje sljedeće uvjete:
  - (a) kad je riječ o subvencijama kojima je vlada, izravno ili neizravno, odgovorna za jamčenje dugova ili obveza određenih poduzeća, da pokriće tih dugova i obveza nije neograničeno s obzirom na iznos tih dugova i obveza ili da trajanje odgovornosti države nije neograničeno; i
  - (b) kad je riječ o subvencijama nesolventnim poduzećima ili poduzećima u problemima (kao što su zajmovi i jamstva, bespovratna novčana sredstva, injekcije kapitala, davanje imovine ispod tržišnih cijena i oslobođenje od poreza) čije je trajanje [dulje od jedne godine], da je na temelju realističnih pretpostavki sastavljen vjerodostojan plan restrukturiranja kako bi se osiguralo da se u razumnom roku obnovi dugoročna održivost nesolventnih poduzeća ili poduzeća u problemima i da poduzeće, uz iznimku malih i srednjih poduzeća, doprinosi troškovima restrukturiranja.
2. Stavak 1. točka (b) ne primjenjuje se na subvencije koje se dodjeljuju poduzećima kao privremena potpora likvidnosti u obliku jamstava za zajmove ili zajmova ograničenog iznosa dovoljnog da se poduzeće u problemima zadrži na tržištu dovoljno dugo kako bi se donio plan restrukturiranja ili likvidacije.

3. Ovaj se članak primjenjuje samo na subvencije koje negativno utječu ili bi mogle negativno utjecati na trgovinu i tržišno natjecanje druge stranke.

4. Ovaj se članak ne primjenjuje na subvencije:

- (a) koje su odobrene kako bi se osigurao uredan izlazak društva s tržišta; ili
- (b) čiji su kumulativni iznosi ili proračuni manji od 170 000 posebnih prava vučenja po poduzeću tijekom razdoblja od tri uzastopne godine.

ČLANAK 31.7.

Upotreba subvencija

Svaka stranka osigurava da poduzeća upotrebljavaju subvencije samo za izričito definirani cilj politike za koju su te subvencije dodijeljene¹.

---

¹ Podrazumijeva se da se obveza smatra ispunjenom ako je stranka u tu svrhu uspostavila odgovarajući zakonodavni okvir i upravne postupke.

ČLANAK 31.8.

Neprimjena rješavanja sporova

Poglavlje 38. ne primjenjuje se na članak 31.5. stavak 5.

ČLANAK 31.9.

Povjerljivost

1. Pri razmjeni informacija u skladu s ovim poglavljem stranke uzimaju u obzir ograničenja uvedena njihovim pravom u pogledu profesionalne i poslovne tajne te osiguravaju zaštitu poslovnih tajni i ostalih povjerljivih informacija.
2. Ako stranka proslijedi informacije na temelju ovog poglavlja, stranka koja prima te informacije čuva njihovu povjerljivost.

POGLAVLJE 32.

INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

ODJELJAK A

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 32.1.

Ciljevi

1. Ciljevi su ovog poglavlja:
  - (a) olakšati proizvodnju i komercijalizaciju inovativne i kreativne robe i usluga između stranaka te time pridonijeti održivijem i uključivom gospodarstvu stranaka;
  - (b) olakšati i urediti trgovinu između stranaka te smanjiti poremećaje i prepreke u takvoj trgovini;
i
  - (c) postići odgovarajuću i djelotvornu razinu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva.

2. Ciljevi utvrđeni u članku 7. Sporazuma o TRIPS-u primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovo poglavlje.

ČLANAK 32.2.

Područje primjene

1. Svaka stranka poštuje svoje obveze iz međunarodnih ugovora u području intelektualnog vlasništva kojih je stranka, uključujući Sporazum o TRIPS-u.
2. Ovim se poglavljem dopunjuju i dodatno preciziraju prava i obveze stranaka u okviru Sporazuma o TRIPS-u i drugih međunarodnih ugovora u području intelektualnog vlasništva.
3. Ništa u ovom poglavlju ne sprečava stranku da primijeni odredbe svojeg prava kojima se uvode viši standardi za zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva, pod uvjetom da su te odredbe u skladu s ovim poglavljem. Svaka stranka slobodno određuje odgovarajuću metodu provedbe ovog poglavlja u okviru svojeg pravnog sustava i prakse.

ČLANAK 32.3.

Načela

1. Načela u članku 8. Sporazuma o TRIPS-u primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovo poglavlje.
2. Uzimajući u obzir temeljne ciljeve javne politike nacionalnih sustava, stranke prepoznaju da je potrebno:
  - (a) promicati inovacije i kreativnost; i
  - (b) olakšati širenje informacija, znanja, tehnologija, kulture i umjetnosti;

u okviru svojih sustava intelektualnog vlasništva, istodobno poštujući načelo transparentnosti te uzimajući u obzir interese relevantnih dionika, uključujući nositelje prava, korisnike i širu javnost.

ČLANAK 32.4.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i priloga 32.-A, 32.-B i 32.-C:

- (a) „Bernska konvencija” znači Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela od 9. rujna 1886., kako je zadnje izmijenjena 28. rujna 1979.;
- (b) „prava intelektualnog vlasništva” znači sve kategorije prava intelektualnog vlasništva obuhvaćene pododjeljcima od 1. do 7. Odjeljka B ovog poglavlja ili odjeljcima od 1. do 7. Dijela II. Sporazuma o TRIPS-u. Zaštita intelektualnog vlasništva uključuje zaštitu od nepoštenog tržišnog natjecanja u skladu s člankom 10.a Pariške konvencije;
- (c) „Pariška konvencija” znači Pariška konvencija za zaštitu industrijskog vlasništva od 20. ožujka 1883., kako je zadnje revidirana u Stockholmu 14. srpnja 1967. i izmijenjena 28. rujna 1979.;
- (c) „Rimska konvencija” znači Međunarodna konvencija za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju, sastavljena u Rimu 26. listopada 1961.; i
- (d) „WIPO” znači Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo.

ČLANAK 32.5.

Nacionalni tretman

1. Kad je riječ o svim kategorijama prava intelektualnog vlasništva obuhvaćenima ovim poglavljem, svaka stranka državljanima druge stranke odobrava tretman koji nije manje povoljan od onog koji odobrava svojim državljanima u pogledu zaštite¹ prava intelektualnog vlasništva koja podliježe iznimkama koje su već predviđene u Pariškoj konvenciji, Bernskoj konvenciji, Rimskoj konvenciji ili Ugovoru o intelektualnom vlasništvu s obzirom na integrirane sklopove, sastavljenom u Washingtonu 26. svibnja 1989. te Ugovoru o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo koji je sastavljen u Ženevi 20. prosinca 1996. Kad je riječ o umjetnicima izvođačima, proizvođačima fonograma i organizacijama za radiodifuziju, ta se obveza primjenjuje samo u pogledu prava predviđenih u okviru ovog poglavlja.

2. Stranka može iskoristiti iznimke dopuštene na temelju stavka 1. u vezi sa svojim sudskim i upravnim postupcima, među ostalim i to da od državljanina druge stranke zahtijeva da odredi adresu za dostavu pismena na njezinu području ili da imenuje zastupnika na njezinu području, pod uvjetom da je riječ o iznimci:

(a) koja je potrebna radi usklađenosti sa zakonima ili drugim propisima stranke koji nisu u suprotnosti s ovim poglavljem; i

---

¹ Za potrebe ovog stavka „zaštita” uključuje pitanja koja utječu na raspoloživost, stjecanje, područje primjene, održavanje i izvršavanje prava intelektualnog vlasništva, kao i pitanja koja utječu na upotrebu prava intelektualnog vlasništva kojom se posebno bavi u ovom poglavlju. Nadalje, za potrebe ovog stavka „zaštita” uključuje i mjere za sprečavanje izbjegavanja djelotvornih tehničkih mjera i mjera koje se odnose na informacije o upravljanju pravima.

(b) ako se takve iznimke ne primjenjuju na način koji bi činio prikriveno ograničavanje trgovine.

3. Stavak 1. ne primjenjuje se na postupke predviđene u multilateralnim sporazumima sklopljenima pod okriljem WIPO-a koji se odnose na stjecanje ili održavanje prava intelektualnog vlasništva.

ČLANAK 32.6.

Intelektualno vlasništvo i javno zdravlje

1. Stranke priznaju važnost Deklaracije o Sporazumu o TRIPS-u i javnom zdravlju, koja je donesena na ministarskoj konferenciji WTO-a u Dohi 14. studenoga 2001. („Deklaracija iz Dohe”). Stranke pri tumačenju i provedbi prava i obveza iz ovog poglavlja osiguravaju usklađenost s Deklaracijom iz Dohe.

2. Stranke provode članak 31. *a* Sporazuma o TRIPS-u, kao i Prilog i Dodatak Prilogu tom sporazumu, koji je stupio na snagu 23. siječnja 2017.

ČLANAK 32.7.

Iscrpljenje

Ništa u ovom dijelu Sporazuma ne sprečava stranku da utvrdi primjenjuje li se na temelju njezina pravnog sustava iscrpljenje prava intelektualnog vlasništva i pod kojim uvjetima.

ODJELJAK B

STANDARDI U PODRUČJU PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK 1.

AUTORSKO PRAVO I SRODNA PRAVA

ČLANAK 32.8.

Međunarodni sporazumi

1. Svaka stranka potvrđuje svoju predanost i bit će u skladu s:
  - (a) Bernskom konvencijom;

- (b) Rimskom konvencijom;
  - (c) Ugovorom o autorskom pravu WIPO-a, sastavljenom u Ženevi 20. prosinca 1996.;
  - (d) WPPT-om; i
  - (e) Marakeškim ugovorom o olakšanju pristupa objavljenim djelima za osobe koje su slijepi, koje imaju oštećenje vida ili imaju drugih poteškoća u korištenju tiskanim materijalima, sastavljenim u Marakešu 27. lipnja 2013.
2. Svaka stranka poduzima sve mjere koje su potrebne za ratifikaciju Pekinškog ugovora o audiovizualnim izvedbama donesenog u Pekingu 24. lipnja 2012. ili pristup tom ugovoru.

ČLANAK 32.9.

Autori

Svaka stranka autorima osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

- (a) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje svojih djela bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;

- (b) svaki oblik javne distribucije izvornika svojih djela ili njegovih umnoženih primjeraka prodajom ili na drugi način;
- (c) svako priopćavanje svojih djela javnosti, žično ili bežično, uključujući stavljanje svojih djela na raspolaganje javnosti tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere; i
- (d) komercijalno iznajmljivanje izvornika ili umnoženih primjeraka svojih računalnih programa i kinematografskih djela javnosti.

ČLANAK 32.10.

Izvođači

Svaka stranka izvođačima osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

- (a) fiksaciju¹ vlastitih izvedbi;
- (b) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno umnožavanje svojih fiksiranih izvedbi bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;
- (c) distribuiranje javnosti svojih fiksiranih izvedbi, prodajom ili na drugi način;

---

¹ „Fiksacija” znači ugrađivanje zvukova ili njihova predstavljanja na podlogu s koje se mogu slušati, umnožavati ili priopćavati putem nekog uređaja.

- (d) stavljanje na raspolaganje javnosti svojih fiksiranih izvedbi, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere; i
- (e) bežično radiodifuzijsko emitiranje i priopćavanje javnosti svojih izvedbi, osim ako već sama izvedba predstavlja radiodifuzijsko emitiranje ili se izvedba reproducira sa snimke.

ČLANAK 32.11.

Proizvođači fonograma

Svaka stranka proizvođačima fonograma osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

- (a) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, reproduciranje svojih fonograma bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično;
- (b) distribuciju svojih fonograma, uključujući njihove kopije, prodajom ili drugim prijenosom vlasništva;

- (c) stavljanje na raspolaganje javnosti njihovih fonograma, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere; i
- (d) komercijalno iznajmljivanje njihovih fonograma javnosti.

ČLANAK 32.12.

Organizacije za radiodifuziju

Svaka stranka organizacijama za radiodifuziju osigurava isključivo pravo da odobre ili zabrane:

- (a) fiksaciju svojih emitiranja koja se prenose bežičnim putem;
- (b) izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje fiksacija emitiranja koja se prenose bežičnim putem, bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili djelomično; i
- (c) ponovno bežično radiodifuzijsko emitiranje svojih programa i priopćavanje svojih programa javnosti¹ ako se to priopćavanje odvija na javno dostupnim mjestima uz plaćanje ulaznice.

---

¹ Podrazumijeva se da ništa u ovom stavku ne sprečava stranku da odredi uvjete pod kojima se to pravo može ostvariti, u skladu s člankom 13. točkom (d) Rimske konvencije.

ČLANAK 32.13.

Radiodifuzijsko emitiranje i priopćavanje javnosti fonograma objavljenih u komercijalne svrhe¹

1. Svaka stranka predviđa pravo kako bi se osiguralo da korisnik plaća jedinstvenu primjerenu naknadu umjetnicima izvođačima i proizvođačima fonograma ako se fonogram objavljen u komercijalne svrhe ili umnoženi primjerak takva fonograma upotrebljava za radiodifuzijsko emitiranje ili priopćavanje javnosti.²

---

¹ Svaka stranka može umjetnicima izvođačima i proizvođačima fonograma dodijeliti opsežnija prava u pogledu radiodifuzijskog emitiranja i priopćavanja javnosti fonograma objavljenih u komercijalne svrhe.

² Za potrebe ovog članka „priopćavanje javnosti” ne uključuje stavljanje fonograma na raspolaganje javnosti, žično ili bežično, tako da fonogramu svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere.

2. Svaka stranka osigurava da relevantni umjetnici izvođači i proizvođači fonograma dijele jedinstvenu primjerenu naknadu iz stavka 1. Stranke mogu donijeti zakonodavni akt koji, u nedostatku sporazuma između umjetnika izvođača i proizvođača fonograma, utvrđuje uvjete pod kojima umjetnici izvođači i proizvođači fonograma dijele takvu jedinstvenu primjerenu naknadu.

ČLANAK 32.14.

Trajanje zaštite

1. Prava autora djela traju doživotno i najmanje 70 godina nakon njegove smrti, bez obzira na dan na koji je djelo zakonito stavljeno na raspolaganje javnosti¹.
2. Trajanje zaštite iz stavka 1. za djelo za koje postoji zajedničko autorsko pravo računa se od smrti posljednjeg preživjelog autora.

---

¹ Ako stranka navodi posebno razdoblje zaštite u slučajevima u kojima je pravna osoba imenovana nositeljem prava, zaštita traje najmanje 70 godina nakon što je djelo zakonito stavljeno na raspolaganje javnosti.

3. Trajanje zaštite anonimnih djela i djela pod pseudonimima iznosi 70 godina od zakonitog stavljanja djela na raspolaganje javnosti. Međutim, ako pseudonim autora ne dovodi u sumnju identitet autora ili ako autor otkrije svoj identitet tijekom razdoblja iz prve rečenice, primjenjuje se trajanje zaštite propisano u stavku 1.
4. Rok trajanja zaštite kinematografskih ili audiovizualnih djela istječe najranije 70 godina nakon smrti posljednjeg preživjelog autora. Na zakonima je i propisima stranaka da odrede osobe koje će se smatrati autorima kinematografskog ili audiovizualnog djela.
5. Prava organizacija za radiodifuziju istječu 50 godina od datuma prvog emitiranja.

6. Prava umjetnikâ izvođačâ istječu najranije 50 godina nakon datuma fiksacije izvedbe; međutim:

- (a) ako je fiksacija izvedbe zakonito objavljena ili, ako ju je stranka predvidjela, zakonito priopćena javnosti u roku od 50 godina iz ovog stavka, trajanje zaštite računa se od datuma prve takve objave ili, ako ga je stranka predvidjela, od prvog takvog priopćavanja javnosti. Ako stranka predviđa obje mogućnosti, trajanje zaštite izračunava se na temelju onog događaja koji nastupi ranije; i
- (b) ako je fiksacija izvedbe na fonogramu zakonito objavljena ili, ako ju je stranka predvidjela, zakonito priopćena javnosti u roku od 50 godina iz ovog stavka, trajanje zaštite istječe najranije 70 godina nakon datuma prve takve objave ili, ako ga je stranka predvidjela, nakon prvog takvog priopćavanja javnosti. Ako stranka predviđa obje mogućnosti, trajanje zaštite izračunava se na temelju onog događaja koji nastupi ranije.

7. Prava proizvođača fonograma istječu najranije 50 godina nakon fiksacije fonograma. Međutim, ako je fonogram zakonito objavljen ili, ako je to stranka predvidjela, zakonito priopćen javnosti u tom razdoblju, ta prava istječu najranije 70 godina od prve takve objave ili, ako je to stranka predvidjela, prvog takvog priopćavanja javnosti. Stranke mogu donijeti ili zadržati djelotvorne mjere kako bi osigurale da umjetnici izvođači i proizvođači fonograma pravedno dijele dobit ostvarenu tijekom 20 godina zaštite nakon isteka 50 godina.

ČLANAK 32.15.

Pravo slijeđenja

1. Svaka stranka u korist autora izvornika djela grafičke ili likovne umjetnosti predviđa „pravo slijeđenja”, koje se definira kao neotuđivo pravo, kojeg se nije moguće odreći, čak ni unaprijed, na udio dobiti ostvarene od svake preprodaje tog djela koja uslijedi nakon što ga autor proda prvi put¹.
2. Pravo na preprodaju iz stavka 1. primjenjuje se na sve radnje preprodaje u koje su kao prodavatelji, kupci ili posrednici uključene osobe koje se profesionalno bave trgovinom umjetninama, kao što su javne aukcije, umjetničke galerije i, općenito, svi trgovci umjetninama.

---

¹ Neovisno o ovom članku, za Čile se i dalje može primjenjivati članak 36. stavak prvi Zakona br. 17.366 od 28. kolovoza 1970., kako je izmijenjen Zakonom br. 21.045 od 13. listopada 2017.

3. Svaka stranka može predvidjeti da se pravo na preprodaju iz stavka 1. ne primjenjuje na radnje preprodaje ako je prodavatelj stekao djelo izravno od autora u razdoblju kraćem od tri godine prije te preprodaje i ako prodajna cijena nije veća od određenog minimalnog iznosa.

ČLANAK 32.16.

Kolektivno ostvarivanje prava

1. Stranke promiču suradnju između svojih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava u svrhe promicanja raspoloživosti djela i drugih zaštićenih sadržaja na državnim područjima stranaka i prijenosa prihoda od prava za upotrebu takvih djela ili drugih zaštićenih sadržaja između odgovarajućih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava.

2. Stranke promiču transparentnost organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, posebno u smislu prihoda od prava koje prikupljaju, odbitaka koje primjenjuju na prihode od prava koje prikupljaju, upotrebu prikupljenih prihoda od prava, politike raspodjele i njihova repertoara.

3. Svaka stranka osigurava da se organizacije za kolektivno ostvarivanje prava sa sjedištem na državnom području stranke koje zastupaju drugu organizaciju za kolektivno ostvarivanje prava sa sjedištem na državnom području druge stranke putem ugovora o zastupanju potiču da točno, redovito i savjesno isplaćuju iznose koje duguju organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava koju zastupaju te joj dostavljaju informacije o iznosu prihoda od prava naplaćenih u njezino ime i svim odbicima od prihoda od tih prava.

ČLANAK 32.17.

Ograničenja i iznimke

Svaka stranka osigurava ograničenja ili iznimke od prava utvrđenih u člancima od 32.9. do 32.13. samo na određene posebne slučajeve koji nisu u suprotnosti s uobičajenim iskorištavanjem djela ili drugih predmeta zaštite i koji neopravdano ne dovode u pitanje zakonite interese nositelja prava.

ČLANAK 32.18.

Zaštita tehnoloških mjera

1. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv izbjegavanja bilo kakvih djelotvornih tehnoloških mjera, ako dotična osoba koja izbjegava mjeru zna ili ima opravdanih razloga znati da to čini.
2. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv proizvodnje, uvoza, distribucije, prodaje, iznajmljivanja, oglašavanja u svrhu prodaje ili iznajmljivanja, ili posjedovanja uređaja, proizvoda ili komponenata u komercijalne svrhe ili pružanja usluga:
  - (a) koji se promiču, oglašavaju ili prodaju na tržištu radi izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera;

- (b) koji osim izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera imaju samo ograničenu komercijalnu svrhu ili upotrebu; ili
- (c) koji su ponajprije osmišljeni, proizvedeni, prilagođeni ili se izvode u svrhu omogućivanja ili olakšavanja izbjegavanja svih djelotvornih tehnoloških mjera.

3. Za potrebe ovog pododjeljka „tehnološka mjera” znači svaka tehnologija, uređaj ili komponenta koja je, u uobičajenom okviru njezina rada, osmišljena za sprečavanje ili ograničavanje radnji, u pogledu djela ili drugih sadržaja¹, koje nije odobrio nositelj autorskih ili srodnih prava kako je predviđeno pravom stranke. Tehnološke mjere smatraju se djelotvornima ako nositelji prava upotrebu zaštićenog djela ili drugog sadržaja kontroliraju putem primjene postupka nadzora pristupa ili postupka zaštite, poput enkripcije, premetanja ili druge transformacije djela ili drugog sadržaja ili primjenom mehanizma kontrole umnožavanja kojim se ostvaruje cilj zaštite.

4. Neovisno o pravnoj zaštiti predviđenoj u stavku 1. ovog članka, ako nositelji prava ne poduzimaju dobrovoljne mjere, svaka stranka može prema potrebi poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurala da odgovarajuća pravna zaštita od izbjegavanja djelotvornih tehnoloških mjera utvrđenih u skladu s ovim člankom ne sprečava korisnike iznimaka ili ograničenja utvrđenih u skladu s člankom 32.17. da imaju koristi od takvih iznimaka ili ograničenja.

---

¹ Podrazumijeva se da se „djela ili drugi sadržaji” u ovoj rečenici ne primjenjuju na djela ili sadržaje za koje je istekao rok trajanja zaštite.

ČLANAK 32.19.

Obveze koje se odnose na informacije o upravljanju pravima

1. Svaka stranka osigurava primjerenu pravnu zaštitu protiv svake osobe koja svjesno i neovlašteno obavlja jednu od sljedećih radnji ako ta osoba zna ili ima opravdanih razloga znati da na taj način potiče, omogućuje, olakšava ili prikriva povredu autorskih ili srodnih prava, kako je predviđeno u pravu stranke:

(a) uklanjanje ili izmjena bilo kakvih elektroničkih podataka o upravljanju pravima; i

(b) distribucija, uvoz za distribuciju, radiodifuzijsko emitiranje, priopćavanje javnosti ili stavljanje na raspolaganje javnosti djela i drugog sadržaja zaštićenog na temelju ovog pododjeljka s kojeg su neovlašteno uklonjene ili na kojem su izmijenjene elektroničke informacije o upravljanju pravima.

2. Za potrebe ovog članka „podaci o upravljanju pravima” znači svi podaci dobiveni od nositelja prava koji identificiraju djelo ili drugi predmet zaštite iz ovog članka, autora ili bilo kojeg drugog nositelja prava ili podaci o uvjetima upotrebe djela ili drugog predmeta zaštite te svi brojevi ili kodovi koji predstavljaju takve podatke.

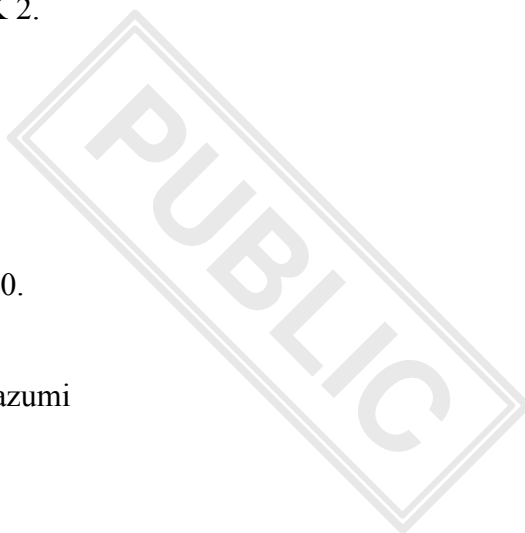
3. Stavak 2. primjenjuje se ako je bilo koja od navedenih informacija povezana s umnoženim primjerkom djela ili drugog predmeta zaštite iz ovog članka ili ako se pojavljuje u vezi s priopćavanjem javnosti tog djela ili drugog predmeta zaštite.

PODODJELJAK 2.

ŽIGOVI

ČLANAK 32.20.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka:

- (a) postupa u skladu s protokolom koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova, donesen u Madridu 27. lipnja 1989., kako je izmijenjen 12. studenoga 2007.;
- (b) postupa u skladu s Ugovorom o pravu žiga sklopljenim u Ženevi 27. listopada 1994. i Nicanskim sporazumom o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga u svrhu registriranja žigova od 15. lipnja 1957., kako je izmijenjen 28. rujna 1979.; i
- (c) poduzima sve potrebne mjere kako bi pristupila Singapurskom ugovoru o pravu žigova potpisanom u Singapuru 27. ožujka 2006.

ČLANAK 32.21.

Prava koja proizlaze iz žigova

Svaka stranka osigurava da vlasnik registriranog žiga ima isključivo pravo na sprečavanje trećih strana, koje nemaju pristanak vlasnika, da u trgovačkom prometu upotrebljavaju znakove istovjetne ili slične onima za koje je žig registriran ako bi takva upotreba dovela do vjerojatnosti dovođenja u zabludu. Ako se isti znak upotrebljava za istu robu ili usluge, pretpostavlja se da postoji vjerojatnost zabune.

ČLANAK 32.22.

Postupak registracije

1. Svaka stranka osigurava sustav za registraciju žigova u kojem se svaka konačna negativna odluka koju donese nadležno tijelo za žigove, uključujući djelomično odbijanje registracije, propisno obrazlaže i u pisanom obliku priopćuje relevantnoj stranci.
2. Svaka stranka trećim stranama pruža mogućnost da ulože prigovor na prijavu žiga ili, prema potrebi i na temelju svojeg prava, registraciju žiga. Takvi su postupci prigovora kontradiktorni.

3. Svaka stranka osigurava javno dostupnu elektroničku bazu podataka o prijavama i registracijama žigova.

ČLANAK 32.23.

Dobro poznati žigovi

U svrhu provedbe zaštite dobro poznatih žigova u skladu s člankom 6.a Pariške konvencije i člankom 16. stavcima 2. i 3. Sporazuma o TRIPS-u stranke potvrđuju važnost Zajedničke preporuke o zaštiti dobro poznatih žigova koju su donijele Skupština Pariške unije za zaštitu industrijskog vlasništva i Opća skupština WIPO-a na 34. seriji zasjedanja skupština država članica WIPO-a održanoj od 20. do 29. rujna 1999.

ČLANAK 32.24.

Iznimke od prava koja proizlaze iz žiga

1. Svaka stranka:
  - (a) osigurava prikladnu uporabu opisnih pojmova kao ograničenu iznimku od prava koja proizlaze iz žigova; i

(b) može predvidjeti druge ograničene iznimke.

2. Stavak 1. primjenjuje se pod uvjetom da iznimke uzimaju u obzir legitimne interese vlasnika žigova i trećih strana.

3. Žig nositelju ne daje pravo da trećoj strani u trgovačkom prometu zabrani upotrebu sljedećeg:

(a) vlastitog imena ili adrese;

(b) podataka koji se odnose na vrstu, kvalitetu, količinu, namjenu, vrijednost, zemljopisno podrijetlo, vrijeme proizvodnje robe ili pružanja usluge ili karakteristike robe ili usluga; ili

(c) žiga ako je taj žig potreban da bi se naznačila namjena robe ili usluge, posebno ako je riječ o priboru ili rezervnim dijelovima.

4. Stavak 2. primjenjuje se kada treća strana rabi žig u skladu s dobrom poslovnom praksom u industriji i trgovini¹.

5. Stranka može odrediti da žig ne daje nositelju pravo zabraniti trećoj strani da se u trgovačkom prometu koristi ranijim pravom koje se odnosi samo na određeni lokalitet ako je to pravo priznato prema zakonodavstvu predmetne stranke i u granicama državnog područja na kojem je priznato.

---

¹ Druga je mogućnost da stranka takvu upotrebu učini podložnom tome da ne bude obmanjujuća ili da ne stvara zablude kod relevantnog dijela javnosti.

ČLANAK 32.25.

Razlozi za opoziv

1. Svaka stranka propisuje da žig može biti opozvan ako se u neprekinutom razdoblju od pet godina nije stvarno upotrebljavao na odgovarajućem državnom području u odnosu na robu ili usluge za koje je registriran, a ne postoje opravdani razlozi za neupotrebu. Međutim, stranka može odrediti da nitko ne smije zahtijevati da se prava nositelja na žig opozovu ako je u razdoblju između isteka petogodišnjeg razdoblja i podnošenja zahtjeva za opoziv započela ili se nastavila stvarna upotreba žiga. Početak ili nastavak upotrebe u razdoblju od tri mjeseca koje prethodi podnošenju zahtjeva za opoziv, a koje je započelo najranije nakon isteka neprekinutog petogodišnjeg razdoblja neupotrebe, ne uzima se, međutim, u obzir ako su pripreme za početak ili nastavak upotrebe počele tek nakon što je nositelj saznao da zahtjev za opoziv može biti podnesen.
2. Žig se može opozvati ako nakon datuma na koji je registriran zbog djelovanja ili nedjelovanja nositelja postane uobičajeni naziv u trgovini za robu ili uslugu za koje je registriran¹.

---

¹ Žig se može opozvati ako nakon datuma na koji je registriran zbog upotrebe od strane nositelja žiga ili uz njegovu suglasnost postoji mogućnost da, u odnosu na robu ili usluge za koje je registriran, javnost dovede u zabludu, posebno u pogledu vrste, kvalitete ili zemljopisnog podrijetla te robe ili usluga.

ČLANAK 32.26.

Prijave u zloj vjeri

Žig se može proglasiti ništavim ako je podnositelj podnio prijavu za registraciju žiga u zloj vjeri. Svaka stranka može odrediti i da se takav žig ne registrira.

PODODJELJAK 3.

DIZAJNI¹

ČLANAK 32.27.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka ulaže sva razumna nastojanja kako bi pristupila Ženevskom aktu Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna donesenom u Ženevi 2. srpnja 1999.

---

¹ U ovom poglavlju upućuje se na dizajne koji se odnose na registrirane industrijske dizajne.

ČLANAK 32.28.

Zaštita registriranih dizajna¹

1. Svaka stranka osigurava zaštitu neovisno stvorenih dizajna koji su novi ili originalni². Ta se zaštita osigurava registracijom te nositelju dodjeljuje isključivo pravo u skladu s odredbama ovog članka.
2. Nositelj registriranog dizajna ima pravo spriječiti treće strane koje nemaju njegovu suglasnost barem da proizvode, prodaju, uvoze, izvoze proizvod koji nosi ili sadržava zaštićeni dizajn ili upotrebljavaju proizvod koji nosi ili sadržava zaštićeni dizajn ako su takve radnje poduzete u komercijalne svrhe, ako se njima nepropisno nanosi šteta uobičajenom iskorištavanju dizajna ili ako nisu u skladu s poštenom trgovinskom praksom.
3. Smatra se da je dizajn koji je primijenjen na proizvod ili ugrađen u proizvod koji predstavlja sastavni dio složenog proizvoda, nov ili originalan samo:
  - (a) ako sastavni dio, nakon što je ugrađen u složeni proizvod, ostaje vidljiv pri uobičajenoj upotrebi složenog proizvoda; i

---

¹ Unija dodjeljuje zaštitu i neregistriranom dizajnu ako ispunjava zahtjeve Uredbe Vijeća (EZ) br. 6/2002 od 12. prosinca 2001. o dizajnu Zajednice (SL EU L 3, 5.1.2002., str. 1.).

² Stranka svojim zakonima može predvidjeti i mogućnost zahtijevanja individualnog karaktera dizajna. Stranka EU smatra da dizajni imaju individualni karakter ako se ukupni dojam koji ostavljaju na upućene korisnike razlikuje od ukupnog dojma koji na takvog korisnika ostavlja bilo koji dizajn koji je stavljen na raspolaganje javnosti.

(b) u mjeri u kojoj vidljiva obilježja sastavnog dijela iz točke (a) sama po sebi ispunjavaju zahtjeve novosti ili originalnosti.

4. Za potrebe stavka 3. točke (a) „uobičajena upotreba” znači upotreba krajnjeg korisnika, osim održavanja, servisiranja ili popravaka.

ČLANAK 32.29.

Trajanje zaštite

Trajanje dostupne zaštite iznosi najmanje 15 godina od dana podnošenja zahtjeva.

ČLANAK 32.30.

Iznimke i isključenja

1. Svaka stranka može propisati ograničene iznimke od zaštite dizajna, pod uvjetom da takve iznimke nisu neopravdano u suprotnosti s uobičajenim iskorištavanjem zaštićenih dizajna i da se njima ne dovode neopravdano u pitanje legitimni interesi nositelja zaštićenog dizajna, uzimajući u obzir legitimne interese trećih strana.

2. Zaštita dizajna ne proširuje se na dizajn koji u biti određuju tehnički ili funkcionalni uvjeti.
3. Dizajn ne proizlazi iz obilježja izgleda proizvoda koja je nužno umnožiti u istom obliku i dimenzijama da bi se proizvod u koji je dizajn ugrađen ili na koji se primjenjuje mogao mehanički spojiti s drugim proizvodom odnosno smjestiti u ili uz drugi proizvod ili oko njega, kako bi svaki od tih proizvoda mogao ispunjavati vlastitu funkciju.
4. Odstupajući od stavka 3., dizajn može postojati na dizajnu čija je svrha omogućiti višestruko sklapanje ili povezivanje međusobno zamjenjivih proizvoda unutar modularnog sustava.

ČLANAK 32.31.

Odnos prema autorskom pravu

Dizajn je prikladan i za zaštitu prema autorskom pravu stranke od dana na koji je dizajn stvoren ili utvrđen u bilo kojem obliku. Svaka stranka određuje opseg takve zaštite i uvjete pod kojima se takva zaštita pruža, uključujući potreban stupanj originalnosti.

PODODJELJAK 4.

OZNAKE ZEMLJOPISNOG PODRIJETLA

ČLANAK 32.32.

Definicija i područje primjene

1. Za potrebe ovog dijela ovog Sporazuma „oznake zemljopisnog podrijetla” znači oznake kojima se označava da je proizvod podrijetlom s područja stranke ili regije ili lokacije na tom području, pri čemu se kvaliteta, ugled ili druge značajke proizvoda mogu u bitnome pripisati zemljopisnom podrijetlu.
2. Ovaj se pododjeljak primjenjuje na oznake zemljopisnog podrijetla kojima se identificiraju proizvodi navedeni u Prilogu 32.-C.
3. Stranke su suglasne da će, nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, razmotriti proširenje područja primjene oznaka zemljopisnog podrijetla obuhvaćenih ovim pododjeljkom na druge vrste proizvoda s oznakama zemljopisnog podrijetla koje nisu obuhvaćene stavkom 2., a posebno na rukotvorine, uzimajući u obzir zakonodavne promjene stranaka.

4. Stranka štiti oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke u skladu s ovim pododjeljkom ako su te oznake zemljopisnog podrijetla kao takve zaštićene u zemlji podrijetla.

ČLANAK 32.33.

Oznake zemljopisnog podrijetla uvrštene na popis

Svaka stranka, nakon što je ispitala zakonodavstvo druge stranke iz Priloga 32.-A i oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke navedene u Prilogu 32.-C te nakon što je provela odgovarajuće mjere objave u skladu sa svojim zakonima i praksama, štiti oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke navedene u Prilogu 32.-C u skladu s razinom zaštite utvrđenom u ovom pododjeljku.

ČLANAK 32.34.

Izmjena popisa oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Stranke su suglasne o mogućnosti izmjene popisa oznaka zemljopisnog podrijetla iz članka 32.33. u skladu s člankom 32.40. stavkom 1. Dodaci Prilogu 32.-C ne sadržavaju više od 45 oznaka zemljopisnog podrijetla svake tri godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma. Stranke dodaju nove oznake zemljopisnog podrijetla nakon završetka postupka prigovora u skladu s kriterijima utvrđenima u Prilogu 32.-B i nakon ispitivanja oznaka zemljopisnog podrijetla na zadovoljstvo obiju stranaka.

2. Ako se izmjena oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 32.-C odnosi na manju izmjenu povezanu s pisanjem navedene oznake zemljopisnog podrijetla ili upućivanjem na naziv zemljopisnog područja kojem se ta oznaka može pripisati, primjenjuje se postupak iz članka 32.40. stavka 4.

3. Oznaka zemljopisnog podrijetla u skladu sa stavcima 1. i 2. navodi se uz uzajamnu suglasnost stranaka.

ČLANAK 32.35.

Opseg zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 32.-C, kao i one dodane na temelju članka 32.34., zaštićene su od:

(a) svake komercijalne upotrebe oznake zemljopisnog podrijetla za proizvod koji je ista vrsta proizvoda i koji:

i. ne potječe iz mjesta podrijetla navedenog u Prilogu 32.-C za tu oznaku zemljopisnog podrijetla; ili

- ii. potječe iz mjesta podrijetla određenog u Prilogu 32.-C za tu oznaku zemljopisnog podrijetla, ali nije proizveden ili izrađen u skladu sa specifikacijom proizvoda zaštićenog naziva, čak i ako je naziv popraćen izrazima kao što su „vrsta”, „tip”, „stil”, „imitacija”, „aroma” ili drugim izrazima te vrste;
- (b) upotrebe bilo kakvog sredstva pri imenovanju ili prikazivanju proizvoda kojim se ukazuje ili navodi na zaključak da je predmetni proizvod podrijetlom iz zemljopisnog područja koje nije njegovo pravo mjesto podrijetla na način koji dovodi do potencijalne obmane javnosti u pogledu zemljopisnog podrijetla tog proizvoda;
- (c) svake upotrebe koja predstavlja čin nepoštenog tržišnog natjecanja u smislu članka 10.a Pariške konvencije, uključujući iskorištavanje ugleda oznake zemljopisnog podrijetla ili svaku lažnu ili obmanjujuću oznaku u pogledu podrijetla, izvora, prirode ili bitnih svojstava proizvoda, na unutarnjoj ili vanjskoj ambalaži, na promidžbenom materijalu ili na dokumentima koji se odnose na samu robu, te svaku praksu koja potrošača može dovesti u zabludu u pogledu pravog podrijetla proizvoda.
2. Zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla ne postaju generičke na područjima stranaka.
3. U skladu s ovim pododjeljkom ne postoji obveza zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla koje u području podrijetla nisu zaštićene ili su prestale biti zaštićene.

4. Stranka ne isključuje mogućnost da nadležna tijela mogu poništiti zaštitu ili priznanje oznake zemljopisnog podrijetla na području njezina podrijetla na temelju toga što je zaštićeni ili priznati pojam prestao ispunjavati uvjete pod kojima je zaštita ili priznanje prvotno odobreno na njezinu području podrijetla.
5. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku ako oznaka zemljopisnog podrijetla prestane biti zaštićena u svojem području podrijetla. To se obavješćivanje obavlja u skladu s postupcima iz članka 32.40.
6. Ništa u ovom pododjeljku ne dovodi u pitanje pravo osobe da tijekom trgovine upotrebljava svoje ime ili ime svojeg prethodnika u poslovanju, osim ako se to ime upotrebljava kako bi se javnost dovelo u zabludu.
7. Zaštita predviđena ovim pododjeljkom primjenjuje se na prijevod oznaka zemljopisnog podrijetla navedenih u Prilogu 32.-C ako upotreba takvog prijevoda nosi rizik dovođenja javnosti u zabludu.
8. Ako je prijevod oznake zemljopisnog podrijetla istovjetan generičkim ili opisnim izrazima, uključujući imenice i pridjeve koji su uobičajeni u svakodnevnom jeziku kao opći nazivi za proizvod na državnom području stranke ili u sebi sadržava takve izraze, ili ako oznaka zemljopisnog podrijetla nije istovjetna tom nazivu, ali ga u sebi sadržava, odredbama ovog pododjeljka ne dovodi se u pitanje pravo osobe da upotrebljava taj naziv u vezi s tim proizvodom.

9. Zaštita predviđena ovim pododjeljkom ne primjenjuje se na pojedinačni sastavni dio višekomponentnog izraza koji je zaštićen kao oznaka zemljopisnog podrijetla navedena u Dodatku 32.-C-1 ako je pojedinačni sastavni dio¹ izraz na zajedničkom jeziku kao uobičajeni naziv povezanog proizvoda.

10. Ništa u ovom pododjeljku ne sprečava upotrebu naziva biljne sorte ili životinjske pasmine na državnom području stranke za bilo koji proizvod².

11. Da bi se nove oznake zemljopisnog podrijetla dodale u skladu s člankom 32.34., od stranke se ne zahtijeva da zaštiti oznaku zemljopisnog podrijetla koja je jednaka izrazu koji je u svakodnevnom jeziku uobičajeni naziv za povezani proizvod na državnom području te stranke³.

---

¹ U skladu s Dodatkom 32.-C-1, koji sadržava pojmove za koje se ne traži zaštita.

² U objašnjenjima u Prilogu 32.-C definiraju se biljne sorte i životinjske pasmine čija se upotreba ne smije spriječiti.

³ Kad se određuje koje će se nove oznake zemljopisnog podrijetla dodati, bez obzira na to je li naziv uobičajen u svakodnevnom jeziku kao opći naziv za predmetnu robu na području stranke, nadležna tijela te stranke ovlaštena su uzeti u obzir način na koji potrošači shvaćaju taj naziv na području stranke. Čimbenici relevantni za takvo shvaćanje potrošača mogu uključivati: (a) upotrebljava li se naziv za upućivanje na vrstu predmetnog proizvoda, kako je navedeno u mjerodavnim izvorima kao što su rječnici, novine i relevantne internetske stranice; ili (b) način na koji se proizvod na koji se upućuje nazivom stavlja na tržište i upotrebljava u trgovini na području te stranke.

ČLANAK 32.36.

Pravo na upotrebu oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Naziv koji je na temelju ovog pododjeljka zaštićen kao oznaka zemljopisnog podrijetla može upotrebljavati svaki gospodarski subjekt koji stavlja na tržište proizvod koji je u skladu s odgovarajućom specifikacijom.
2. Naziv zaštićen na temelju ovog pododjeljka kao oznaka zemljopisnog podrijetla ne podliježe registraciji korisnika ni dodatnim naknadama.

ČLANAK 32.37.

Odnos između žigova i oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Stranke odbijaju registraciju žiga čija bi upotreba bila u suprotnosti s člankom 32.35. i koji se odnosi na istu vrstu proizvoda, pod uvjetom da je zahtjev za registraciju takvog žiga podnesen nakon datuma podnošenja zahtjeva za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla na državnom području predmetne stranke.
2. Žigovi registrirani kršenjem stavka 1. proglašavaju se ništavima po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane stranke, u skladu s pravom i praksom stranaka.

3. Za oznake zemljopisnog podrijetla iz članka 32.33. datum podnošenja zahtjeva za zaštitu iz stavaka 1. i 2. jest 1. studenoga 2022.
4. Za oznake zemljopisnog podrijetla dodane Prilogu 32.-C u skladu s člankom 32.34. datum podnošenja zahtjeva za zaštitu jest datum slanja zahtjeva drugoj stranci za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla, podložno uspješnom završetku postupka izmjene popisa zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla iz članka 32.34.
5. Stranke zaštićuju oznake zemljopisnog podrijetla i u slučaju postojanja ranijeg žiga. Raniji žigovi registrirani u dobroj vjeri mogu se obnoviti i podlijegati izmjenama koje zahtijevaju podnošenje novih prijava za registraciju žiga, pod uvjetom da te promjene ne ugrožavaju zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla i da ne postoje razlozi za proglašenje žiga ništavim na temelju prava stranaka.
6. Za potrebe stavka 5. ovog članka „raniji žig” znači žig čija je upotreba u suprotnosti s člankom 32.35., za koji je podnesen zahtjev za registraciju ili koji je uspostavljen upotrebom ako je ta mogućnost predviđena predmetnim zakonodavstvom, u dobroj vjeri, na državnom području jedne od stranaka prije datuma na koji je druga stranka podnijela zahtjev za zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla na temelju ovog dijela ovog Sporazuma.

ČLANAK 32.38.

Provedba zaštite

Svaka stranka provodi zaštitu predviđenu u člancima 32.35., 32.36. i 32.37. upravnom mjerom na zahtjev zainteresirane stranke. Svaka stranka u okviru svojeg prava i prakse predviđa dodatne administrativne i sudske korake za sprečavanje ili zaustavljanje nezakonite upotrebe zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla.

ČLANAK 32.39.

Opća pravila

1. Stranka na temelju ovog pododjeljka nije dužna kao oznaku zemljopisnog podrijetla zaštititi naziv koji je u suprotnosti s nazivom neke biljne sorte ili životinjske pasmine te stoga može potrošača dovesti u zabludu o pravom podrijetlu proizvoda.
2. Ako su oznake zemljopisnog podrijetla stranaka homonimne, druga stranka dodjeljuje zaštitu svakoj oznaci zemljopisnog podrijetla, pod uvjetom da u praksi postoji dovoljna razlika između uvjeta upotrebe i prezentiranja naziva kako se potrošača ne bi dovelo u zabludu.

3. Ako stranka, u kontekstu bilateralnih pregovora s trećom zemljom, predloži zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla te treće zemlje koja je homonimna oznaci zemljopisnog podrijetla druge stranke, o tome obavješćuje drugu stranku, kojoj se daje mogućnost očitovanja prije nego što se ta oznaka zemljopisnog podrijetla zaštiti.

4. Uvoz, izvoz i stavljanje na tržište proizvoda koji nose oznake zemljopisnog podrijetla navedene u Prilogu 32.-C obavljaju se u skladu sa zakonima i propisima koji se primjenjuju na području stranke u kojoj se proizvodi stavljaju na tržište.

5. Sva pitanja koja proizlaze iz specifikacija proizvoda zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla rješava Pododbor iz članka 32.40.

6. Oznake zemljopisnog podrijetla zaštićene prema ovom pododjeljku može poništiti samo stranka iz koje proizvod potječe. Stranka obavješćuje drugu stranku ako oznaka zemljopisnog podrijetla navedena u Prilogu 32.-C prestane biti zaštićena na njezinu području. Nakon takve obavijesti Prilog 32.-C mijenja se u skladu s člankom 32.40. stavkom 3.

7. Specifikacijom proizvoda iz ovog pododjeljka smatra se ona specifikacija, uključujući sve njezine odobrene izmjene, koju su odobrila tijela stranke na čijem je području podrijetlo proizvoda.

ČLANAK 32.40.

Pododbor, suradnja i transparentnost

1. Za potrebe ovog pododjeljka Pododbor iz članka 32.66. može preporučiti Zajedničkom vijeću da u skladu s člankom 8.5. stavkom 1. točkom (a) izmijeni:

- (a) Prilog 32.-A u pogledu upućivanja na pravo koje se primjenjuje u strankama;
- (b) Prilog 32.-B u pogledu kriterija koje treba uključiti u postupak prigovora; i
- (c) Prilog 32.-C u pogledu oznaka zemljopisnog podrijetla.

2. Za potrebe ovog pododjeljka Pododbor iz članka 32.66. odgovoran je za razmjenu informacija o:

- (a) razvoju zakonodavstva i politika u području oznaka zemljopisnog podrijetla;
- (b) oznakama zemljopisnog podrijetla za potrebe razmatranja njihove zaštite u skladu s ovim pododjeljkom; i
- (c) bilo kojem drugom pitanju od zajedničkog interesa u području oznaka zemljopisnog podrijetla.

3. Slijedom obavijesti iz članka 32.39. stavka 6. Pododbor preporučuje Zajedničkom vijeću da izmijeni Prilog 32.-C u skladu sa stavkom 1. točkom (c) ovog članka kako bi se ukinula zaštita na temelju ovog dijela ovog Sporazuma.

4. U slučaju manje izmjene povezane s pisanjem oznake zemljopisnog podrijetla s popisa ili upućivanjem na naziv zemljopisnog područja kojem se ta oznaka može pripisati, stranka obavješćuje drugu stranku u Pododboru o takvoj izmjeni zajedno s objašnjenjem. Pododbor preporučuje Zajedničkom vijeću da izmijeni Prilog 32.-C, u skladu s člankom 8.5. stavkom 6. točkom (a), uz takve manje izmjene.

5. Stranke izravno ili preko Pododbora ostaju u kontaktu u pogledu svih pitanja povezanih s provedbom i funkcioniranjem ovog pododjeljka. Stranka posebno može zahtijevati od druge stranke informacije o specifikacijama proizvoda i njihovim izmjenama te kontaktnim točkama za administrativno izvršenje.

6. Stranke mogu objaviti specifikacije proizvoda ili njihov sažetak i kontaktne točke za administrativno izvršenje u vezi s oznakama zemljopisnog podrijetla druge stranke koje su zaštićene na temelju ovog pododjeljka.

ČLANAK 32.41.

Druge vrste zaštite

1. Ovaj se pododjeljak primjenjuje ne dovodeći u pitanje prava i obveze stranaka u skladu sa Sporazumom o WTO-u ili bilo kojim drugim multilateralnim sporazumom o pravu intelektualnog vlasništva čije su stranke stranka EU i Čile.
2. Ovim pododjeljkom ne dovodi se u pitanje pravo na traženje priznanja i zaštite oznake zemljopisnog podrijetla na temelju odgovarajućeg zakonodavstva stranaka.

PODODJELJAK 5.

PATENTI

ČLANAK 32.42.

Međunarodni sporazumi

Svaka stranka¹ postupa u skladu s Ugovorom o suradnji na području patenata, sastavljenim u Washingtonu 19. lipnja 1970., kako je izmijenjen 28. rujna 1979. i zadnje prilagođen 3. listopada 2001.

---

¹ Za stranku EU obvezu iz ovog članka ispunjavaju države članice.

ČLANAK 32.43.

Dodatna zaštita u slučaju kašnjenja odobrenja za stavljanje na tržište za farmaceutske proizvode

1. Stranke potvrđuju da farmaceutske proizvode zaštićeni patentom na njihovom području mogu podlijegati odobrenju za stavljanje na tržište ili sanitarnim dozvolama prije stavljanja na tržište.
2. Svaka stranka predviđa odgovarajući i djelotvoran mehanizam kojim se osigurava produljenje roka zaštite kako bi se nositelju patenta nadoknadilo smanjenje stvarnog trajanja patenta koje je posljedica neopravdanog kašnjenja¹ u izdavanju prvog odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarne dozvole na njezinu državnom području. Produljenje roka te dodatne zaštite ne smije premašiti pet godina.

---

¹ Za potrebe ovog članka „neopravdano kašnjenje” uključuje najmanje kašnjenje dulje od dvije godine u prvom stvarnom odgovoru podnositelju zahtjeva nakon datuma podnošenja zahtjeva za odobrenje za stavljanje na tržište ili za sanitarnu dozvolu. Sva kašnjenja pri izdavanju odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarnih dozvola do kojih dođe zbog razdoblja koja se mogu pripisati podnositelju zahtjeva ili razdoblja koja nisu pod kontrolom tijela za izdavanje odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarnih dozvola nije potrebno uzeti u obzir pri određivanju takvog kašnjenja.

3. Neovisno o stavku 2., stranka može osigurati daljnju zaštitu, u skladu sa svojim zakonima i drugim propisima, za proizvod koji je zaštićen patentom i koji je bio predmet odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarnih dozvola kako bi se nositelju patenta nadoknadilo skraćivanje učinkovite patentne zaštite. Takvo dodatno razdoblje zaštite ne smije biti dulje od pet godina.¹

4. Podrazumijeva se da pri provođenju obveza iz ovog članka svaka stranka može predvidjeti uvjete i ograničenja, pod uvjetom da stranka nastavi provoditi ovaj članak.

5. Svaka stranka čini sve što je u njezinoj moći da zahtjeve za odobrenje za stavljanje farmaceutskih proizvoda na tržište ili osiguravanje sanitarnih dozvola za njih obradi učinkovito i pravodobno kako bi se izbjegla neopravdana ili nepotrebna kašnjenja. Radi izbjegavanja neopravdanih kašnjenja stranka može donijeti ili provoditi postupke kojima se ubrzava obrada zahtjeva za odobrenje za stavljanje na tržište ili izdavanje sanitarnih dozvola.

---

¹ To maksimalno trajanje ne dovodi u pitanje moguće daljnje produljenje razdoblja zaštite u slučaju lijekova za koje su provedena pedijatrijska ispitivanja, a rezultati tih ispitivanja odražavaju se u informacijama o lijeku.

PODODJELJAK 6.

ZAŠTITA NEOBJAVLJENIH INFORMACIJA

ČLANAK 32.44.

Opseg zaštite poslovnih tajni

1. Pri ispunjavanju svoje obveze usklađivanja sa Sporazumom o TRIPS-u, a posebno s člankom 39. stavcima 1. i 2. Sporazuma o TRIPS-u, svaka stranka osigurava odgovarajuće građanske sudske postupke i pravne lijekove za sve nositelje poslovne tajne radi dobivanja pravne zaštite te sprečavanja pribavljanja, korištenja ili odavanja poslovne tajne kad se god to provodi na način koji je u suprotnosti s poštenom poslovnom praksom.

2. Za potrebe ovog pododjeljka:

(a) „poslovna tajna” znači informacije:

- i. koje su tajne u smislu da nisu, u svojoj ukupnosti ili u točnoj strukturi i sklopu svojih sastavnih dijelova, općenito poznate ni lako dostupne osobama iz krugova koji se obično bave predmetnom vrstom informacija;
- ii. koje imaju komercijalnu vrijednost zbog toga što su tajne; i

iii. u odnosu na koje je osoba koja te informacije zakonito nadzire poduzela u tim okolnostima razumne korake kako bi sačuvala njihovu tajnost;

(b) „nositelj poslovne tajne” znači svaka fizička ili pravna osoba koja zakonito kontrolira poslovnu tajnu.

3. Za potrebe ovog pododjeljka smatra se da su barem sljedeći oblici postupanja protivni poštenim poslovnim praksama:

(a) pribavljanje poslovne tajne bez suglasnosti nositelja poslovne tajne kad je ono učinjeno s pomoću neovlaštenog pristupa, prisvajanja ili umnožavanja bilo kojih dokumenata, predmeta, materijala, stvari ili elektroničkih spisa koje zakonito kontrolira nositelj poslovne tajne i koji sadržavaju poslovnu tajnu ili iz kojih se poslovna tajna može izvesti;

(b) upotreba ili otkrivanje poslovne tajne ako to bez suglasnosti nositelja poslovne tajne učini osoba za koju je utvrđeno da ispunjava bilo koji od sljedećih uvjeta:

i. pribavila je poslovnu tajnu na način iz točke (a);

ii. prekršila je sporazum o povjerljivosti ili drugu obvezu o čuvanju poslovne tajne; ili

iii. prekršila je ugovornu ili drugu obvezu kojom se ograničava korištenje poslovnom tajnom;

(c) pribavljanje, upotreba ili otkrivanje poslovne tajne smatra se nezakonitim i kad je osoba u trenutku pribavljanja, upotrebe ili otkrivanja znala, ili je u tim okolnostima trebala znati, da je poslovna tajna pribavljena izravno ili neizravno od druge osobe koja je nezakonito upotrebljavala ili otkrila poslovnu tajnu u smislu točke (b).

4. Ništa u ovom pododjeljku ne tumači se na način da se od stranke zahtijeva da bilo koji od sljedećih oblika postupanja smatra protivnim poštenim poslovnim praksama:

- (a) osoba neovisno otkriva ili stvara relevantne informacije;
- (b) osoba koja nije vezana nikakvom pravno valjanom obvezom da ograniči pribavljanje relevantnih informacija provodi obrnuti inženjering proizvoda koji je zakonito u njezinu posjedu;
- (c) pribavljanje, upotreba ili otkrivanje informacija koje se zahtijevaju ili dopuštaju pravom te stranke; ili
- (d) zaposlenici upotrebljavaju svoje iskustvo i vještine koje su pošteno stekli za uobičajenog tijeka zaposlenja.

5. Ništa u ovom pododjeljku ne tumači se na način da se ograničava sloboda izražavanja i informiranja, uključujući slobodu medija kako je zaštićena u svakoj stranci.

ČLANAK 32.45.

Građanski sudski postupci i pravna sredstva za poslovne tajne

1. Svaka stranka osigurava da nijednoj osobi koja sudjeluje u građanskim sudskim postupcima iz članka 32.44. ili ima pristup dokumentima koji čine dio tih pravnih postupaka nije dopuštena upotreba ili otkrivanje nijedne poslovne tajne ili navodne poslovne tajne koju su nadležna pravosudna tijela, u odgovoru na propisno obrazložen zahtjev zainteresirane strane, utvrdila kao povjerljivu i za koju je osoba saznala na temelju takvog sudjelovanja ili pristupa.
2. U građanskim sudskim postupcima iz članka 32.44. svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela imaju barem sljedeće ovlasti:
  - (a) naložiti privremene mjere, u skladu sa zakonima i pravilima stranke, za sprečavanje pribavljanja, upotrebe ili otkrivanja poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama;
  - (b) naložiti sudsku zabranu kako bi se spriječilo pribavljanje, upotreba ili otkrivanje poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama;

- (c) naložiti osobama koje su znale ili trebale znati da pribavljaju, upotrebljavaju ili otkrivaju poslovnu tajnu na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama da nositelju poslovne tajne plate naknadu štete koja odgovara šteti pretrpljenoj zbog takvog pribavljanja, upotrebe ili otkrivanja poslovne tajne;
- (d) poduzeti posebne mjere kako bi se sačuvala povjerljivost poslovne tajne ili navodne poslovne tajne koja je iznesena u građanskim sudskim postupcima koji se odnose na navodno pribavljanje, upotrebu ili otkrivanje poslovne tajne na način koji je protivan poštenim poslovnim praksama; takve posebne mjere mogu uključivati, u skladu s pravom predmetne stranke, mogućnost:
- i. ograničavanja pristupa određenim dokumentima u cijelosti ili djelomično;
  - ii. ograničavanja pristupa raspravama i zapisniku ili transkriptu s tih rasprava;
  - iii. stavljanja na raspolaganje verzije sudske odluke koja nije povjerljiva i u kojoj su odlomci koji sadržavaju poslovne tajne uklonjeni ili redigirani;
- (e) izricati sankcije strankama i bilo kojoj drugoj osobi koja sudjeluje u sudskom postupku i koja ne poštuje ili odbija poštovati naloge nadležnog pravosudnog tijela o zaštiti poslovne tajne ili navodne poslovne tajne.

3. Svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela ne moraju primjenjivati sudske postupke i pravne lijekove iz članka 32.44. u slučaju postupanja koje je protivno poštenim poslovnim praksama, u skladu s pravom stranke, radi otkrivanja propusta, prijestupa ili nezakonite aktivnosti ili zaštite legitimnog interesa priznatog pravom stranke.

ČLANAK 32.46.

Zaštita neobjavljenih podataka povezanih s farmaceutskim proizvodima

1. Ako stranka zahtijeva, kao preduvjet za odobrenje za stavljanje na tržište ili sanitarnu dozvolu za farmaceutske proizvode u kojima se upotrebljavaju novi kemijski sastojci koji nisu prethodno odobreni, dostavljanje neobjavljenih podataka o ispitivanju ili ostalih podataka koji su potrebni da bi se moglo utvrditi je li upotreba tih proizvoda sigurna i učinkovita, stranka takve podatke mora zaštititi od otkrivanja trećim stranama ako je za dobivanje takvih podataka potrebno uložiti znatne napore, osim ako je otkrivanje nužno radi prevladavanja javnog interesa ili ako su poduzete mjere kako bi se osiguralo da su podaci zaštićeni od nepoštene komercijalne upotrebe.

2. Svaka stranka osigurava da se, najmanje pet godina od datuma prvog odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarne dozvole u predmetnoj stranci, farmaceutski proizvod naknadno odobren na temelju rezultata pretkliničkih i kliničkih ispitivanja dostavljenih u zahtjevu za prvo odobrenje za stavljanje na tržište ili sanitarne dozvole ne stavlja na tržište bez izričitog pristanka nositelja prvog odobrenja za stavljanje na tržište ili sanitarne dozvole.

3. Ni na jednu stranku ne primjenjuju se ograničenja u pogledu provedbe skraćenih postupaka odobrenja za farmaceutske proizvode na temelju studija o bioekvivalenciji i bioraspoloživosti.

4. Svaka stranka može predvidjeti uvjete i ograničenja u okviru provedbe obveza iz ovog članka, pod uvjetom da stranka nastavi primjenjivati ovaj članak.

ČLANAK 32.47.

Zaštita podataka povezanih s agrokemijskim proizvodima

1. Ako stranka zahtijeva, kao preduvjet za izdavanje odobrenja za stavljanje na tržište agrokemijskih proizvoda u kojima se upotrebljavaju novi kemijski sastojci, podnošenje izvješća o ispitivanjima ili istraživanjima sigurnosti i učinkovitosti tog proizvoda, ta stranka ne izdaje odobrenje za drugi proizvod na temelju tih izvješća o ispitivanjima ili istraživanjima bez suglasnosti osobe koja ih je prethodno podnijela, najmanje deset godina nakon datuma odobrenja za stavljanje na tržište agrokemijskog proizvoda.

2. Stranka može ograničiti zaštitu iz ovog članka na izvješća o ispitivanjima ili istraživanjima koja ispunjavaju sljedeće uvjete:

(a) potrebna su za odobrenje ili izmjenu odobrenja u cilju dopuštanja upotrebe na drugim usjevima; i

- (b) potvrđena su kao usklađena s načelima dobre laboratorijske prakse ili dobre pokusne prakse.
3. Svaka stranka utvrđuje pravila za izbjegavanje dupliciranja ispitivanja na kralježnjacima.
4. Pri provođenju obveza iz ovog članka svaka stranka može odrediti uvjete i ograničenja, pod uvjetom da stranka nastavi provoditi ovaj članak.

PODODJELJAK 7.

BILJNE SORTE

ČLANAK 32.48.

Zaštita oplemenjivačkih prava na biljnu sortu

Stranke štite prava biljnih sorti, u skladu s Međunarodnom konvencijom za zaštitu novih biljnih sorti od 2. prosinca 1961., kako je zadnje izmijenjena u Ženevi 19. ožujka 1991. (dalje u tekstu „Konvencija UPOV”), uključujući iznimke od oplemenjivačkog prava iz članka 15. te konvencije, te surađuju na promicanju i provedbi tih prava.

ODJELJAK C

PROVEDBA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK 1.

PROVEDBA U GRAĐANSKIM I UPRAVNIM STVARIMA

ČLANAK 32.49.

Opće obveze

1. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoje obveze na temelju Sporazuma o TRIPS-u i osigurava provedbu prava intelektualnog vlasništva u skladu sa svojim pravom i praksom. Stranke osiguravaju mjere, postupke i pravna sredstva predviđena ovim pododjeljkom.
2. Ovaj se odjeljak ne primjenjuje na prava obuhvaćena Odjeljkom B pododjeljkom 6.
3. Stranke predviđaju mjere, postupke i pravne lijekove koji moraju biti poštteni i pravični, ne smiju biti nepotrebno složeni ili skupi niti nametati nerazumne rokove ili neopravdana kašnjenja.

4. Te mjere, postupci i pravni lijekovi moraju biti i djelotvorni, proporcionalni i odvrćajući te se primjenjivati tako da se izbjegne stvaranje prepreka zakonitoj trgovini i da se osiguraju zaštitne mjere protiv njihove zloupotrebe.

5. Ništa u ovom odjeljku ne obvezuje nijednu stranku:

- (a) da uspostavi pravosudni sustav za provedbu prava intelektualnog vlasništva koji se razlikuje od onog koji se primjenjuje na provedbu zakonodavstva općenito; ili
- (b) u odnosu na raspodjelu sredstava između provedbe prava intelektualnog vlasništva i provedbe zakonodavstva općenito.

ČLANAK 32.50.

Osobe koje imaju pravo zatražiti primjenu mjera provedbe, postupaka i pravnih lijekova

Svaka stranka priznaje sljedeće osobe kao osobe koje su ovlaštene zatražiti primjenu mjera, postupaka i pravnih lijekova iz ovog odjeljka i dijela III. Sporazuma o TRIPS-u:

- (a) nositelji prava intelektualnog vlasništva u skladu s pravom svake stranke;

- (b) sve ostale osobe koje su ovlaštene koristiti se tim pravima, a posebno stjecatelji licencije, u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s pravom svake stranke;
- (c) tijela za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositelja prava intelektualnog vlasništva u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s pravom svake stranke;
- (d) subjekti¹ kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositelja prava intelektualnog vlasništva u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s pravom svake stranke.

ČLANAK 32.51.

Dokazi

1. Svaka stranka osigurava da, čak i prije početka postupka za donošenje odluke o meritumu, nadležna pravosudna tijela mogu, na zahtjev stranke koja je predložila razumno dostupne dokaze dostatne za potporu svojih tvrdnji da je njezino pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno ili da će biti povrijeđeno, naložiti hitne i djelotvorne privremene mjere radi očuvanja relevantnih dokaza u vezi s navodnom povredom, podložno zaštiti povjerljivih informacija u skladu s pravom te stranke. Pri određivanju privremenih mjera pravosudna tijela uzimaju u obzir legitimne interese navodnog počinitelja povrede.

---

¹ Kad je riječ o Čileu, pojam „subjekti” znači „savezi i udruženja”. Za stranku EU pojam „subjekti” znači „stručna tijela za obranu”.

2. Privremene mjere iz stavka 1. mogu uključivati detaljan opis, s uzimanjem uzoraka ili bez njega, ili fizičku zapljenu proizvoda kojima se navodno čini povreda te, u odgovarajućim slučajevima, materijala i sredstava koji se pretežito primjenjuju u proizvodnji ili distribuciji tih proizvoda, kao i dokumenata koji se na njih odnose.

3. Ako dođe do povrede prava intelektualnog vlasništva na komercijalnoj razini, svaka stranka poduzima potrebne mjere kako bi se nadležnim pravosudnim tijelima omogućilo da, prema potrebi, na zahtjev stranke nalože dostavu bankovnih, financijskih ili komercijalnih dokumenata koje posjeduje suprotna stranka u skladu s odredbama o zaštiti povjerljivih informacija.

ČLANAK 32.52.

Pravo na informacije

1. Svaka stranka osigurava da, tijekom građanskog postupka koji se odnosi na povredu prava intelektualnog vlasništva te kao odgovor na opravdani i proporcionalni zahtjev tužitelja, nadležna pravosudna tijela mogu počinitelju povrede ili bilo kojoj drugoj osobi naložiti da dostavi informacije o podrijetlu i distribucijskim mrežama proizvoda ili usluga kojima se čini povreda prava intelektualnoga vlasništva.

2. Za potrebe stavka 1. „bilo koja druga osoba” znači osoba za koju vrijedi barem jedno od sljedećeg:

- (a) u komercijalno relevantnom opsegu posjeduje robu kojom se čini povreda;
- (b) u komercijalno relevantnom opsegu koristi se uslugama kojima se čini povreda;
- (c) u komercijalno relevantnom opsegu pruža usluge koje se upotrebljavaju u djelatnostima kojima se čini povreda; ili
- (d) osoba iz ovog stavka navela ju je kao osobu koja sudjeluje u proizvodnji, izradi ili distribuciji robe kojom se čini povreda ili u pružanju usluga kojima se čini povreda.

3. Informacije iz stavka 1., ovisno o slučaju, mogu sadržavati:

- (a) imena i adrese proizvođača, izrađivača, distributera, dobavljača i drugih prethodnih posjednika robe ili usluga te trgovaca na veliko i malo kojima su bile namijenjene; i
- (b) informacije o proizvedenim, izrađenim, dostavljenim, primljenim ili naručenim količinama te o cijeni koja je postignuta za predmetnu robu ili usluge.

4. Ovaj članak primjenjuje se ne dovodeći u pitanje druge zakone stranke kojima se:
- (a) nositelju prava dodjeljuju prava na detaljnije informacije;
  - (b) uređuje korištenje informacijama dostavljenima na temelju ovog članka u građanskom postupku;
  - (c) uređuje odgovornost za zloupotrebu prava na informacije;
  - (d) daje mogućnost da se odbije davanje informacija koje bi osobu iz stavka 1. prisililo da prizna svoje sudjelovanje ili sudjelovanje svojih bliskih srodnika u povredi prava intelektualnoga vlasništva; ili
  - (e) uređuje zaštita povjerljivosti izvora informacija ili obrade osobnih podataka.

ČLANAK 32.53.

Privremene mjere i mjere opreza

1. Svaka stranka osigurava da pravosudna tijela mogu, na zahtjev podnositelja, protiv navodnog počinitelja povrede izdati privremeni sudski nalog kako bi se spriječilo predstojeću povredu prava intelektualnog vlasništva ili kako bi se, privremeno i, ako je to primjereno, uz plaćanje novčane kazne ako je to predviđeno pravom te stranke, zabranilo nastavak navodnih povreda tog prava, ili kako bi se taj nastavak uvjetovao pružanjem jamstava namijenjenih osiguranju naknade štete nositelju prava. Prethodna zabrana prema potrebi se može pod istim uvjetima odrediti i protiv treće strane¹ koja je u nadležnosti relevantnog pravosudnog tijela i čije se usluge upotrebljavaju za povredu prava intelektualnog vlasništva.
2. Svaka stranka osigurava da njezina pravosudna tijela mogu, na zahtjev podnositelja, naložiti privremeno oduzimanje ili predaju² robe za koju postoji sumnja da se njome čini povreda prava intelektualnog vlasništva, kako bi se spriječio ulazak te robe u trgovinske kanale ili kretanje njima.

---

¹ Za potrebe ovog članka stranka može predvidjeti da „treća strana” uključuje posrednika.

² U cilju provedbe ovog stavka, stranka može birati između oduzimanja i predaje.

3. U slučaju navodne povrede koja je počinjena u komercijalno relevantnom opsegu, svaka stranka osigurava da, ako podnositelj zahtjeva dokaže postojanje okolnosti koje bi mogle ugroziti naknadu štete, pravosudna tijela mogu naložiti preventivno privremeno oduzimanje pokretne i nepokretne imovine navodnog počinitelja povrede, uključujući blokadu bankovnih računa i druge imovine te osobe. U te svrhe nadležna tijela mogu naložiti dostavu bankovnih, financijskih ili komercijalnih dokumenata ili odgovarajući pristup relevantnim informacijama.

ČLANAK 32.54.

Pravni lijekovi

1. Svaka stranka osigurava da su nadležna pravosudna tijela ovlaštena naložiti, na zahtjev podnositelja i ne dovodeći u pitanje bilo kakvu naknadu štete nositelju prava zbog povrede te bez bilo kakve vrste naknade, uništenje ili barem trajno uklanjanje iz trgovinskih kanala robe za koju utvrde da se njome čini povreda prava intelektualnog vlasništva. Prema potrebi, pravosudna tijela mogu naložiti i uništenje materijala i sredstava koji se uglavnom upotrebljavaju pri izradi ili proizvodnji te robe.
2. Pravosudna tijela svake stranke imaju ovlast naložiti provedbu tih mjera o trošku počinitelja povrede, osim u slučaju pozivanja na posebne razloge da se to ne učini.

3. Pri razmatranju zahtjeva za pravne lijekove uzimaju se u obzir potreba za razmjernošću između težine povrede i naloženih pravnih lijekova te interesi trećih strana.

ČLANAK 32.55.

Sudske zabrane

Svaka stranka osigurava da, ako je donesena sudska odluka kojom je utvrđena povreda prava intelektualnog vlasništva, pravosudna tijela mogu protiv počinitelja povrede i, ako je primjereno, protiv treće strane¹ koja je u nadležnosti relevantnog pravosudnog tijela i čije se usluge upotrebljavaju za povredu prava intelektualnog vlasništva, odrediti sudsku zabranu usmjerenu na zabranu nastavka povrede.

---

¹ Za potrebe ovog članka stranka može predvidjeti da „treća strana” uključuje posrednika.

ČLANAK 32.56.

Alternativne mjere

Svaka stranka može propisati da, u odgovarajućim slučajevima i na zahtjev osobe protiv koje se mogu odrediti mjere utvrđene u člancima 32.54. ili 32.55., pravosudna tijela mogu umjesto primjene mjera utvrđenih u ta dva članka naložiti plaćanje novčane naknade oštećenoj stranci, ako predmetna osoba nije postupala s namjerom ili nehajem, ako bi izvršenje predmetnih mjera toj osobi prouzročilo nerazmjernu štetu i ako se novčana naknada oštećenoj stranci čini, prema razumnoj procjeni, zadovoljavajućom.

ČLANAK 32.57.

Naknada štete

1. Svaka stranka osigurava da pravosudna tijela, na zahtjev oštećene stranke, počinitelju povrede koji je znao ili je imao opravdanih razloga znati da sudjeluje u aktivnosti koja predstavlja povredu nalože da nositelju prava plati naknadu štete kojom se primjereno može nadoknaditi šteta koju je nositelj prava pretrpio kao posljedicu povrede njegovih prava.

2. Pri utvrđivanju iznosa naknade štete iz stavka 1., pravosudna tijela svake stranke ovlaštena su razmotriti, između ostalog, svaku legitimnu mjeru vrijednosti koju predloži nositelj prava, a koja može uključivati izgublenu dobit, vrijednost robe ili usluga koji su predmet povrede u odnosu na tržišnu cijenu ili predloženu maloprodajnu cijenu¹. Svaka stranka predviđa da su u građanskim i sudskim postupcima njezina pravosudna tijela, barem u slučaju povreda autorskog ili povezanih prava i krivotvorenja žiga, ovlaštena naložiti osobi koja je počinila povredu da nositelju prava isplati dobit koju je osoba koja je počinila povredu ostvarila povredom kao alternativu uz naknadu štete ili kao dio naknade štete.

3. Kao alternativa stavku 2., svaka stranka može predvidjeti da njezina pravosudna tijela mogu u primjerenim slučajevima odrediti naknadu štete u obliku paušalnog iznosa na temelju elemenata kao što je barem iznos tantijema ili pristojbi koje bi osoba koja je počinila povredu morala platiti da je zatražila odobrenje za korištenje tim pravom intelektualnog vlasništva.

4. Ničim u ovom članku ne sprečava se stranka da propiše da pravosudna tijela mogu u korist oštećene stranke naložiti povrat dobiti ili plaćanje naknade štete čija se visina može unaprijed utvrditi ako počinitelj povrede nije znao ili nije imao opravdanih razloga znati da sudjeluje u aktivnosti koja čini povredu.

---

¹ Za stranku EU to bi uključivalo, gdje je to primjereno, elemente koji nisu gospodarski čimbenici, kao što je nematerijalna šteta koja je povredom uzrokovana nositelju prava.

ČLANAK 32.58.

Sudski troškovi

Svaka stranka predviđa da njezina pravosudna tijela, prema potrebi, imaju ovlasti naložiti, po okončanju građanskog sudskog postupka o povredi prava intelektualnog vlasništva, da stranka koja je izgubila spor mora nadoknaditi stranci u čiju je korist donesena presuda sudske troškove i ostale troškove predviđene u zakonodavstvu predmetne stranke.

ČLANAK 32.59.

Objava sudskih odluka

Svaka stranka osigurava da u postupcima koji su pokrenuti zbog povrede prava intelektualnog vlasništva pravosudna tijela mogu naložiti, na zahtjev podnositelja i o trošku počinitelja povrede, primjerene mjere za širenje informacija o odluci, uključujući izlaganje odluke i njezinu objavu u cijelosti ili djelomično.

ČLANAK 32.60.

Pretpostavka autorstva ili vlasništva

U svrhu primjene mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih ovim odjeljkom, stranke priznaju:

- (a) kako bi se autor književnog ili umjetničkog djela, u nedostatku suprotnih dokaza, takvim smatrao i kako bi, slijedom toga, bio ovlašten pokrenuti postupak zbog povrede, dostatno je da je njegovo ime navedeno na djelu na uobičajeni način; i
- (b) točka (a) primjenjuje se *mutatis mutandis* na nositelje prava srodnih autorskom pravu u odnosu na njihove predmete zaštite.

ČLANAK 32.61.

Upravni postupci

U mjeri u kojoj je moguće naložiti građanskopravnu mjeru kao posljedicu upravnih postupaka o meritumu predmeta, navedeni postupci u skladu su s načelima koja su materijalno istovrijedna načelima iz relevantnih odredbi ovog pododjeljka.

PODODJELJAK 2.

PROVEDBA NA GRANICAMA

ČLANAK 32.62.

Granične mjere

1. U odnosu na robu pod carinskim nadzorom svaka stranka donosi ili zadržava postupke u skladu s kojima nositelj prava može podnijeti zahtjev nadležnim tijelima da suspendiraju puštanje sumnjive robe ili je zadrže. Za potrebe ovog pododjeljka „sumnjiva roba” znači roba za koju postoji sumnja da se njome čini povreda žigova, autorskog prava i srodnih prava, oznaka zemljopisnog podrijetla, patenata, uporabnih modela, industrijskog dizajna i topografija integriranih sklopova.
2. Svaka stranka uspostavlja elektroničke sustave nadležnih tijela za upravljanje odobrenim ili evidentiranim zahtjevima.
3. Svaka stranka osigurava da njezina nadležna tijela ne naplaćuju naknadu za pokrivanje administrativnih troškova koji proizlaze iz obrade zahtjeva ili evidencije.
4. Svaka stranka osigurava da njezina nadležna tijela u razumnom roku donose odluke o odobravanju ili evidentiranju zahtjeva.

5. Svaka stranka osigurava da se odobreni ili evidentirani zahtjev ili evidencija primjenjuju na višestruke pošiljke.
6. U odnosu na robu pod carinskim nadzorom svaka stranka osigurava da njezina carinska tijela mogu na vlastitu inicijativu suspendirati puštanje u promet ili zadržati robu za koju se sumnja da povređuje žigove ili autorska prava.
7. Carinska tijela primjenjuju analizu rizika za identifikaciju robe za koju se sumnja da povređuje prava intelektualnog vlasništva. Svaka stranka provodi ovaj stavak u skladu sa svojim zakonodavstvom.
8. Svaka stranka može imati uspostavljene postupke koji omogućuju uništenje robe za koju se sumnja da se njome povređuju prava intelektualnog vlasništva, bez potrebe za prethodnim upravnim ili sudskim postupcima za formalno utvrđivanje povreda u slučajevima u kojima se predmetne osobe slažu ili se ne protive takvom uništenju. Ako se takva roba ne uništi, svaka stranka osigurava da se, osim u iznimnim okolnostima, takva roba zbrine izvan trgovinskih kanala na način kojim se izbjegava nanošenje štete nositelju prava.
9. Svaka stranka uspostavlja postupke koji omogućuju brzo uništenje krivotvorenih žigova i piratske robe poslana poštanskim ili brzim kurirskim pošiljkama.
10. Stranka može odlučiti da neće primjenjivati ovaj članak na uvoz robe koju je na tržište u trećoj zemlji stavio nositelj prava ili koja je na to tržište stavljena uz njegovu suglasnost. Stranka može odlučiti i da neće primijeniti ovaj članak na nekomercijalnu robu koja se nalazi u osobnoj prtljazi putnika.

11. Carinska tijela stranaka vode redoviti dijalog i promiču suradnju s relevantnim dionicima i drugim tijelima uključenima u provedbu prava intelektualnog vlasništva.
12. Stranke surađuju u vezi s međunarodnom trgovinom sumnjivom robom. Stranke osobito, što je više moguće, razmjenjuju relevantne informacije o trgovini sumnjivom robom koja utječe na drugu stranku.
13. Ne dovodeći u pitanje druge oblike suradnje, Protokol uz ovaj Sporazum o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima primjenjuje se u pogledu povreda zakonodavstva o pravima intelektualnog vlasništva za čiju su provedbu carinska tijela stranke nadležna u skladu s ovim člankom.

ČLANAK 32.63.

Usklađenost s GATT-om i Sporazumom o TRIPS-u

Svaka stranka pri provedbi mjera na granici kojima njezina carinska tijela provode prava intelektualnog vlasništva, neovisno o tome jesu li obuhvaćena ovim pododjeljkom, osigurava usklađenost sa svojim obvezama u okviru GATT-a iz 1994. i Sporazuma o TRIPS-u, a posebno s člankom V. GATT-a iz 1994. te člankom 41. i odjeljkom 4. dijela III. Sporazuma o TRIPS-u.

ODJELJAK D

ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 32.64.

Suradnja

1. Stranke surađuju radi pružanja potpore provedbi obveza preuzetih na temelju ovog poglavlja.
2. Područja suradnje u pogledu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva mogu uključivati, ali nisu ograničena na sljedeće aktivnosti:
  - (a) razmjenu informacija o pravnom okviru u vezi s pravima intelektualnog vlasništva i relevantnim pravilima o zaštiti i izvršavanju;
  - (b) razmjenu iskustava između stranaka o napretku postignutom u području zakonodavstva;
  - (c) razmjenu iskustava između stranaka o provedbi prava intelektualnog vlasništva;
  - (d) razmjenu iskustava između stranaka o provedbi koju obavljaju carinska, policijska, upravna i pravosudna tijela na središnjoj i lokalnoj razini;

- (e) koordinaciju, među ostalim i s trećim zemljama, radi sprečavanja izvoza krivotvorene robe;
- (f) tehničku pomoć, izgradnju kapaciteta; razmjenu i osposobljavanje osoblja;
- (g) zaštitu i obranu prava intelektualnog vlasništva i širenje informacija o tome, među ostalim u poslovnim krugovima i civilnom društvu;
- (h) svijest javnosti o potrošačima i nositeljima prava, kao i jačanje institucionalne suradnje, posebno između njihovih ureda za intelektualno vlasništvo;
- (i) aktivan rad na informiranju i educiranju široke javnosti o politikama u području prava intelektualnog vlasništva;
- (j) javno-privatnu suradnju koja uključuje MSP-ove, među ostalim na događanjima ili okupljanjima usmjerenima na MSP-ove, u pogledu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva i smanjenja njihove povrede; i
- (k) formuliranje djelotvornih strategija za utvrđivanje ključnih ciljnih skupina i osmišljavanje komunikacijskih programa za jačanje svijesti potrošača i medija o učincima povreda prava intelektualnog vlasništva, uključujući zdravstvene i sigurnosne rizike te vezu s organiziranim kriminalom.

3. Svaka stranka može objaviti specifikacije proizvoda ili njihov sažetak i relevantne kontaktne točke za kontrolu oznaka zemljopisnog podrijetla ili upravljanje oznakama zemljopisnog podrijetla druge stranke koje su zaštićene u skladu s pododjeljkom 4. odjeljka B.

4. Stranke izravno ili putem Pododbora iz članka 32.66. komuniciraju o svim pitanjima povezanim s provedbom i funkcioniranjem ovog Sporazuma.

ČLANAK 32.65.

Dobrovoljne inicijative dionika

Svaka stranka nastoji olakšati provedbu dobrovoljnih inicijativa dionika za smanjenje povreda prava intelektualnog vlasništva, među ostalim na internetu i na drugim tržištima, koje su usmjerene na konkretne probleme i pronalaženje praktičnih rješenja koja su realistična, uravnotežena, proporcionalna i pravična za sve zainteresirane strane, među ostalim na sljedeće načine:

- (a) svaka stranka nastoji sporazumno okupiti dionike na svojem području radi lakše provedbe dobrovoljnih inicijativa za pronalaženje rješenja i pomirenje razlika u pogledu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva i smanjenja povreda;
- (b) svaka stranka nastoji razmjenjivati informacije s drugom strankom o mjerama za olakšavanje dobrovoljnih inicijativa dionika na svojem državnom području; i

- (c) stranke nastoje promicati otvoreni dijalog i suradnju među dionicima stranaka te poticati dionike stranaka da zajednički pronadu rješenja i pomire razlike u pogledu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva i smanjenja povreda.

ČLANAK 32.66.

Pododbor za intelektualno vlasništvo

Pododbor za intelektualno vlasništvo („Pododbor“), osnovan na temelju članka 8.8. stavka 1., prati i osigurava pravilnu provedbu i funkcioniranje ovog poglavlja i priloga 32.-A, 32.-B i 32.-C.

Pododbor isto tako obavlja posebne zadaće koje su mu dodijeljene u ovom poglavlju, uključujući članak 32.40.

POGLAVLJE 33.

TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ

ODJELJAK A

ZAJEDNIČKE ODREDBE

ČLANAK 33.1.

Ciljevi

1. Stranke podsjećaju na Agendu 21 o okolišu i razvoju, donesenu na Konferenciji UN-a o okolišu i razvoju održanoj u Rio de Janeiru od 3. do 14. lipnja 1992., Plan provedbe iz Johannesburga Svjetskog sastanka na vrhu o održivom razvoju iz 2002., Deklaraciju Međunarodne organizacije rada („MOR”) o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, donesenu na 97. sjednici Međunarodne konferencije rada održanoj u Ženevi 10. lipnja 2008. (dalje u tekstu „Deklaracija MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju”), završni dokument Konferencije UN-a o održivom razvoju iz 2012. pod nazivom „Budućnost kakvu želimo” i Program održivog razvoja do 2030. te njegove ciljeve održivog razvoja.

2. Stranke prepoznaju da održivi razvoj obuhvaća gospodarski razvoj, društveni razvoj i zaštitu okoliša te da su sva ta tri aspekta međusobno ovisna i međusobno se nadopunjuju u svrhu dobrobiti postojećih i budućih naraštaja.

3. S obzirom na navedeno, cilj je ovog poglavlja poboljšati trgovinske i ulagačke odnose između stranaka na način kojim se doprinosi održivom razvoju, posebno njegovim dimenzijama rada¹ i okoliša koje su relevantne za trgovinu i ulaganja.

4. Ovo poglavlje utjelovljuje suradnički pristup koji se temelji na zajedničkim vrijednostima i interesima.

ČLANAK 33.2.

Pravo na pravno uređivanje i razine zaštite

1. Stranke priznaju pravo svake stranke da odredi svoje politike i prioritete održivog razvoja, posebno da utvrdi vlastite razine zaštite rada i okoliša i vlastite prioritete u području rada i okoliša te da u skladu s time donese ili izmijeni svoje zakonodavstvo koje se odnosi na rad i okoliš te politike.

2. Razine zaštite, prava i politike iz stavka 1. u skladu su s obvezama svake stranke u pogledu multilateralnih sporazuma u području okoliša i multilateralnih normi i sporazuma u području rada iz ovog poglavlja kojih je stranka.

---

¹ Za potrebe ovog poglavlja izraz „rad” znači strateški ciljevi MOR-a na temelju Programa za dostojanstven rad, koji je naveden u Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju.

3. Svaka stranka nastoji osigurati da se njezinim zakonima, propisima i politikama u području okoliša i rada predviđa i potiče visoka razina zaštite okoliša i rada te nastoji nastaviti poboljšavati svoje razine zaštite okoliša i rada predviđene njezinim zakonima, propisima i politikama.
4. Stranka ne oslabljuje niti smanjuje razine zaštite koje pružaju njezini zakoni i propisi u području okoliša i rada radi poticanja trgovine ili ulaganja.
5. Stranka se ne odriče te ne odstupa na drugi način niti nudi da će se odreći ili na drugi način odstupiti od svojih zakona i propisa u području okoliša i rada na način kojim se oslabljuju ili smanjuju razine zaštite predviđene tim zakonima i propisima radi poticanja trgovine ili ulaganja.
6. Stranke ne propuštaju djelotvorno provoditi svoje zakone i propise u području zaštite okoliša i prava kontinuiranim ili ponavljajućim djelovanjem ili nedjelovanjem na način kojim se utječe na trgovinu ili ulaganja.
7. Svaka stranka zadržava pravo primjene razumnog diskrecijskog prava i donošenja odluka u dobroj vjeri u pogledu dodjele sredstava za izvršenje u skladu s prioritetima za provedbu svojih zakona i propisa u području okoliša i rada.
8. Stranka ne primjenjuje svoje zakone i propise u području okoliša i rada na način koji bi predstavljao prikriveno ograničenje trgovine ili ulaganja.

ČLANAK 33.3.

Trgovina i odgovorno poslovno ponašanje te upravljanje lancima opskrbe

1. Stranke prepoznaju važnost odgovornog upravljanja lancima opskrbe odgovornim poslovnim ponašanjem ili praksama društveno odgovornog poslovanja te ulogu trgovine u ostvarivanju tog cilja.
2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:
  - (a) promiče odgovorno poslovno ponašanje ili društveno odgovorno poslovanje poticanjem poduzeća na prihvaćanje relevantnih praksi koje su u skladu s međunarodno priznatim načelima, normama i smjernicama, uključujući sektorske smjernice o postupanju s dužnom pažnjom, koje je ta stranka podržala ili ih podupire; i
  - (b) podupire širenje i upotrebu relevantnih međunarodnih instrumenata koje je ta stranka podržala ili ih podupire, kao što su Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća, Trostrana deklaracija MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku donesena u Ženevi u studenome 1977. (dalje u tekstu „Trostrana deklaracija MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku”), Globalni sporazum UN-a i Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima koje je Vijeće za ljudska prava potvrdilo u Rezoluciji 17/4 od 16. lipnja 2011.

3. Stranke prepoznaju korisnost međunarodnih sektorskih smjernica u područjima društveno odgovornog poslovanja ili odgovornog poslovnog ponašanja te promiču zajednički rad u tom pogledu. Stranke provode i mjere za promicanje poštovanja Smjernica OECD-a o postupanju s dužnom pažnjom.

4. Stranke prepoznaju važnost promicanja trgovine robom koja doprinosi poboljšanim socijalnim uvjetima i praksama prihvatljivima za okoliš, kao što su ekološka roba i usluge koje doprinose resursno učinkovitom gospodarstvu s niskim emisijama ugljika, roba čija proizvodnja nije povezana s krčenjem šuma i roba koja je predmet dobrovoljnih sustava i mehanizama za osiguranje održivosti.

5. Stranke razmjenjuju informacije i primjere najbolje prakse o pitanjima obuhvaćenima ovim člankom te prema potrebi surađuju bilateralno, na regionalnoj razini i na međunarodnim forumima.

ČLANAK 33.4.

Znanstvene i tehničke informacije

1. Pri utvrđivanju ili provedbi mjera zaštite okoliša ili uvjeta rada koje mogu utjecati na trgovinu ili ulaganja između stranaka, svaka stranka uzima u obzir dostupne znanstvene i tehničke dokaze, po mogućnosti od priznatih tehničkih i znanstvenih tijela, kao i relevantne međunarodne norme, smjernice i preporuke, ako postoje.

2. Ako su znanstveni dokazi ili informacije nedovoljni ili nejasni te postoji rizik od ozbiljnog uništavanja okoliša ili rizika za zdravlje i sigurnost na radu na njezinu državnom području, stranka može donijeti mjere na temelju načela predostrožnosti. Takve mjere podliježu preispitivanju ako postanu dostupne nove ili dodatne znanstvene informacije.

3. Ako mjera donesena u skladu sa stavkom 2. utječe na trgovinu ili ulaganja između stranaka, stranka može zatražiti od stranke koja je donijela mjeru da dostavi informacije koje upućuju na to da je mjera u skladu s njezinim razinama zaštite te može zatražiti raspravu o tom pitanju u Pododboru za trgovinu i održivi razvoj.

4. Takve mjere ne primjenjuju se na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije ili prikriveno ograničavanje trgovine ili ulaganja.

ČLANAK 33.5.

Transparentnost i dobra regulatorna praksa

Stranke prepoznaju važnost primjene pravila o transparentnosti i dobre regulatorne prakse u skladu s poglavljima 35. i 36., a posebno pravila kojima se zainteresiranim osobama omogućuje da dostave stajališta o:

(a) mjerama zaštite okoliša i uvjeta rada koje mogu utjecati na trgovinu ili ulaganja; i

(b) trgovinskim ili ulagačkim mjerama koje mogu utjecati na zaštitu okoliša ili uvjeta rada.

ČLANAK 33.6.

Javna osviještenost, informiranje, sudjelovanje i postupovna jamstva

1. Svaka stranka promiče svijest javnosti o svojim zakonima i propisima u području rada i okoliša, među ostalim osiguravanjem da su ti zakoni i propisi te postupci izvršavanja i usklađivanja javno dostupni.
2. Svaka stranka nastoji udovoljiti zahtjevima bilo koje osobe za informacije o tome kako stranka provodi ovo poglavlje.
3. Svaka stranka koristi se mehanizmima iz članka 40.5., 40.6. i 40.7. kako bi prikupila stajališta o pitanjima povezanima s provedbom ovog poglavlja.
4. Svaka stranka osigurava primanje i propisno razmatranje priopćenja i mišljenja u pisanim podnescima osobe te stranke o pitanjima povezanima s provedbom ovog poglavlja u skladu sa svojim domaćim postupcima. Stranka na takve podneske odgovara u pisanom obliku i pravodobno. O takvim priopćenjima i mišljenjima može obavijestiti svoju domaću savjetodavnu skupinu osnovanu u skladu s člankom 40.6. i kontaktnu točku druge stranke određenu u skladu s člankom 33.19. stavkom 6.

5. Svaka stranka, u skladu sa svojim zakonodavstvom, osigurava dostupnost upravnih i sudskih postupaka osobama sa zakonski priznatim interesom za određeno pitanje ili koje tvrde da im je povrijeđeno pravo, kako bi se omogućilo djelovanje protiv kršenja njezina prava zaštite okoliša ili radnog prava, uključujući odgovarajuće pravne lijekove za povrede takvog prava.

6. Svaka stranka u skladu sa svojim zakonodavstvom osigurava da su postupci iz stavka 5. u skladu s načelima zakonitog postupanja, da nisu pretjerano skupi, da ne uključuju nerazumne rokove ili neopravdana kašnjenja, da predviđaju zaštitu privremenim mjerama, ako je primjenjivo, te da su pošteni, pravični i transparentni.

ČLANAK 33.7.

Aktivnosti suradnje

1. Stranke prepoznaju važnost aktivnosti suradnje u području trgovinskih aspekata politika u području okoliša i rada kako bi se ostvarili ciljevi ovog Sporazuma i provelo ovo poglavlje.

2. Aktivnosti suradnje mogu se razvijati i provoditi uz sudjelovanje međunarodnih i regionalnih organizacija, kao i s trećim zemljama, poduzećima, organizacijama poslodavaca i radnika, obrazovnim i istraživačkim organizacijama i drugim nevladinim organizacijama, prema potrebi.
3. Aktivnosti suradnje provode se u okviru pitanja i tema koje su stranke dogovorile radi rješavanja pitanja od zajedničkog interesa.
4. Stranke mogu surađivati u okviru pitanja navedenih u ovom poglavlju, kao i, među ostalim:
- (a) aspekata iz područja rada ili zaštite okoliša povezanih s trgovinom i održivim razvojem na međunarodnim forumima, posebno uključujući WTO, Politički forum UN-a na visokoj razini o održivom razvoju, Program UN-a za zaštitu okoliša („UNEP”), MOR i multilateralne sporazume u području okoliša;
  - (b) utjecaja propisa i standarda u području rada i okoliša na trgovinu i ulaganja;
  - (c) utjecaja propisa o trgovini i ulaganjima na rad i okoliš; i

(d) trgovinskih aspekata:

- i. inicijative za održivu potrošnju i proizvodnju, uključujući one usmjerene na promicanje kruznoga gospodarstva, zelenog rasta i smanjivanje onečišćenja; i
- ii. inicijative za promicanje okolišnih dobara i usluga, među ostalim uklanjanjem s time povezanih nekarinskih prepreka.

5. O prioritetima za aktivnosti suradnje zajednički odlučuju stranke na temelju područja od zajedničkog interesa i raspoloživih resursa.

6. Stranke mogu provoditi aktivnosti u područjima suradnje navedenima u ovom poglavlju osobno ili bilo kojim tehnološkim sredstvima koja su im na raspolaganju.

ODJELJAK B

OKOLIŠ I TRGOVINA

ČLANAK 33.8.

Ciljevi

1. Stranke nastoje promicati politike trgovine i okoliša koje se međusobno podupiru, visoku razinu zaštite okoliša u skladu s multilateralnim sporazumima o okolišu čije su stranke i učinkovitu provedbu svojih zakona i propisa u području okoliša te povećati svoje kapacitete za rješavanje pitanja okoliša povezanih s trgovinom, među ostalim suradnjom.
2. Stranke prepoznaju da pojačana suradnja radi zaštite i očuvanja okoliša te održivog upravljanja njihovim prirodnim resursima ima koristi koje mogu doprinijeti održivom razvoju, ojačati njihovo upravljanje okolišem i dopuniti ciljeve ovog Sporazuma.
3. Stranke prepoznaju važnost politika i praksi trgovine i okoliša koje se uzajamno podupiru kako bi se poboljšala zaštita okoliša u promicanju održivog razvoja.

ČLANAK 33.9.

Multilateralno upravljanje i sporazumi u području okoliša

1. Stranke prepoznaju važnost Skupštine UN-a za okoliš UNEP-a. Stranke prepoznaju ključnu ulogu multilateralnih sporazuma o okolišu u rješavanju globalnih, regionalnih i domaćih okolišnih izazova. Stranke nadalje prepoznaju potrebu za jačanjem uzajamne potpore između trgovinske politike i politike zaštite okoliša. U skladu s tim, svaka stranka učinkovito provodi multilateralne sporazume o okolišu i protokole kojih je stranka.
2. Stranke prepoznaju pravo svake stranke da donese ili zadrži mjere za promicanje ciljeva multilateralnih sporazuma u području okoliša kojih je stranka.
3. Stranke sudjeluju u dijalogu i prema potrebi surađuju u okviru pitanja trgovine i okoliša od zajedničkog interesa, posebno u pogledu multilateralnih sporazuma u području okoliša. To uključuje redovitu razmjenu informacija o inicijativama svake stranke u vezi s ratifikacijom multilateralnih sporazuma u području okoliša, uključujući njihove protokole i izmjene.

ČLANAK 33.10.

Trgovina i klimatske promjene

1. Stranke prepoznaju važnost multilateralnih sporazuma o okolišu u području klimatskih promjena, posebno potrebu za postizanjem cilja Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama, potpisane u New Yorku 9. svibnja 1992. („UNFCCC”), te svrhe i ciljeva Pariškog sporazuma kako bi se odgovorilo na neposrednu opasnost klimatskih promjena. U skladu s tim, stranke prepoznaju ulogu trgovine u postizanju cilja održivog razvoja i borbi protiv klimatskih promjena, kao i važnost pojedinačnih i zajedničkih napora za rješavanje učinaka klimatskih promjena mjerama ublažavanja i prilagodbe.

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

- (a) učinkovito provodi UNFCCC i Pariški sporazum donesen u skladu s njime, uključujući obveze u pogledu nacionalno utvrđenih doprinosa;
- (b) promiče pozitivni doprinos trgovine prijelazu na gospodarstvo s niskom razinom emisija stakleničkih plinova i kružno gospodarstvo te razvoju otpornom na klimatske promjene, uključujući djelovanja za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama; i
- (c) olakšava i promiče trgovinu i ulaganja u robu i usluge od posebne važnosti za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njima, za održivu obnovljivu energiju i za energetske učinkovitost, na način koji je u skladu s drugim odredbama ovog Sporazuma.

3. U skladu s člankom 33.7. stranke, prema potrebi, surađuju po pitanju trgovinskih aspekata klimatskih promjena, bilateralno, regionalno i na međunarodnim forumima, među ostalim u okviru UNFCCC-a, WTO-a i Montrealskog protokola o tvarima koje oštećuju ozonski sloj sklopljenog u Montrealu 16. rujna 1987. („Montrealski protokol”). Nadalje, stranke prema potrebi mogu surađivati u pogledu tih pitanja i u okviru Međunarodne pomorske organizacije.

4. U skladu sa stavkom 1. stranke surađuju u područjima kao što su:

- (a) razmjena znanja i iskustava u provedbi Pariškog sporazuma, kao i inicijative promicanja otpornosti na klimatske promjene, promicanja energije iz obnovljivih izvora, tehnologija s niskim emisijama, energetske učinkovitosti, određivanja cijena ugljika, održivog prometa, razvoja održive infrastrukture otporne na klimatske promjene, praćenja emisija i prirodnih rješenja; te istražuju mogućnosti suradnje u područjima kao što su kratkoročni onečišćivači klime i sekvestracija ugljika u tlu; i
- (b) razmjena znanja i iskustava o ambicioznom postupnom prestanku upotrebe tvari koje oštećuju ozonski sloj i postupnom smanjivanju upotrebe fluorouglikovodika, na temelju Montrealskog protokola, primjenom mjera za kontrolu njihove proizvodnje, potrošnje i trgovine, uvođenje alternativa koje su ekološki prihvatljivije od tih tvari, ažuriranje sigurnosnih i drugih relevantnih standarda te suzbijanje nezakonite trgovine tvarima koje se reguliraju Montrealskim protokolom, prema potrebi.

ČLANAK 33.11.

Trgovina i šume

1. Stranke prepoznaju važnost održivog gospodarenja šumama i ulogu trgovine u ostvarivanju tog cilja.
2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:
  - (a) provodi mjere za borbu protiv nezakonite sječe i povezane trgovine, među ostalim, prema potrebi, aktivnostima suradnje s trećim zemljama;
  - (b) potiče očuvanje šuma te održivo upravljanje njima;
  - (c) promiče trgovinu drvom i proizvodima od drva te potrošnju drva i proizvoda od drva koji su zakonito dobiveni iz šuma kojima se gospodari na održiv način; i
  - (d) razmjenjuje informacije i, prema potrebi, surađuje s drugom strankom na trgovinskim inicijativama povezanim s borbom protiv nezakonite sječe, održivim gospodarenjem šumama, krčenjem i degradacijom šuma, upravljanjem šumama i očuvanjem šumskog pokrova kako bi se maksimalno povećao učinak i uzajamno podupiranje njihovih politika od zajedničkog interesa.

3. Prepoznajući da šume i održivo upravljanje njima imaju ključnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena i održavanju bioraznolikosti, svaka stranka promiče inicijative za rješavanje problema krčenja šuma, među ostalim putem lanaca opskrbe koji nisu povezani s krčenjem šuma. Osim toga, stranke, prema potrebi i u skladu s člankom 33.7., surađuju bilateralno, regionalno i u okviru relevantnih međunarodnih foruma kako bi se krčenje i degradacija šuma u cijelom svijetu sveli na najmanju moguću mjeru.

ČLANAK 33.12.

Trgovina i divlja flora i fauna

1. Stranke prepoznaju važnost osiguravanja toga da međunarodna trgovina divljom faunom i florom ne ugrožava opstanak takve flore i faune, kako je utvrđeno u Konvenciji o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka, sastavljenoj u Washingtonu 3. ožujka 1973. („CITES”).

2. U skladu sa stavkom 1. svaka stranka:

(a) provodi djelotvorne mjere za borbu protiv nezakonite trgovine divljom florom i faunom, među ostalim aktivnostima suradnje s trećim zemljama, prema potrebi; i

(b) promiče dugoročno očuvanje i održivu upotrebu vrsta navedenih u dodacima CITES-u, među ostalim suradnjom u okviru relevantnih tijela CITES-a kako bi dodaci CITES-u bili ažurirani te promicanjem uključivanja vrsta koje se smatraju ugroženima zbog međunarodne trgovine i drugih kriterija utvrđenih u okviru CITES-a.

3. U skladu s člankom 33.7., stranke mogu, prema potrebi, surađivati ili razmjenjivati informacije bilateralno, regionalno i na međunarodnim forumima o pitanjima od zajedničkog interesa koja se odnose na suzbijanje nezakonite trgovine divljom faunom i florom, među ostalim informiranjem u svrhu smanjenja potražnje za nezakonitim proizvodima od divlje flore i faune te inicijativama za jačanje suradnje u razmjeni i informacija i provedbi.

ČLANAK 33.13.

Trgovina i bioraznolikost

1. Stranke prepoznaju važnost očuvanja i održive upotrebe bioraznolikosti te ulogu trgovine u ostvarivanju tih ciljeva, u skladu s Konvencijom o biološkoj raznolikosti sastavljenom u Rio de Janeiru 5. lipnja 1992., drugim relevantnim multilateralnim sporazumima o području okoliša kojih su stranke i odlukama donesenima na temelju njih.

2. U skladu sa stavkom 1., svaka stranka poduzima mjere za očuvanje bioraznolikosti kada je izložena pritiscima povezanim s trgovinom i ulaganjem, među ostalim razmjenu informacija i iskustava, te mjere za sprečavanje širenja invazivnih stranih vrsta, prepoznajući da premještanje kopnenih i vodenih invazivnih stranih vrsta preko granica putem trgovinskih putova može negativno utjecati na okoliš, gospodarske aktivnosti i razvoj te na zdravlje ljudi.
3. Stranke prepoznaju važnost poštovanja, očuvanja i održavanja znanja i praksi autohtonih i lokalnih zajednica koje njeguju tradicionalne načine života koji doprinose očuvanju i održivoj upotrebi bioraznolikosti te ulogu trgovine u tome.
4. Stranke prepoznaju važnost olakšavanja pristupa genetskim resursima i promicanja poštene i pravične podjele dobiti koja proizlazi iz upotrebe genetskih resursa, u skladu s njihovim domaćim mjerama i međunarodnim obvezama svake stranke.
5. Stranke prepoznaju i važnost savjetovanja s javnosti i sudjelovanja javnosti u razvoju i provedbi mjera koje se odnose na očuvanje i održivu upotrebu bioraznolikosti, u skladu s njihovim zakonima ili politikama.

6. U skladu s člankom 33.7., stranke mogu, prema potrebi, surađivati te promicati ili razmjenjivati informacije bilateralno, regionalno i na međunarodnim forumima o trgovinskim aspektima u području politika bioraznolikosti i mjera od zajedničkog interesa, kao što su:

- (a) inicijative i primjeri dobre prakse u okviru trgovine proizvodima koji se temelje na prirodnim resursima i koji su dobiveni održivom upotrebom bioloških resursa te doprinose očuvanju bioraznolikosti;
- (b) očuvanje i održiva upotreba bioraznolikosti te zaštita, obnova i vrednovanje ekosustava i njihovih usluga, kao i povezanih gospodarskih instrumenata; i
- (c) pristup genetskim resursima te poštena i pravična podjela dobiti od njihove primjene.

ČLANAK 33.14.

Trgovina i održivo upravljanje ribarstvom i akvakulturom

1. Stranke prepoznaju važnost očuvanja morskih bioloških resursa i ekosustava te održivog upravljanja njima te ulogu trgovine u ostvarivanju tih ciljeva.
2. Pri razvoju i provedbi mjera očuvanja i upravljanja stranke uzimaju u obzir socijalna, trgovinska, razvojna i okolišna pitanja te važnost artizanalnog ili malog ribolova za egzistenciju lokalnih ribarskih zajednica.

3. Stranke potvrđuju da nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov (NNN)¹ može imati znatne negativne učinke na riblje stokove, održivost trgovine proizvodima ribarstva, razvoj i okoliš te potvrđuju potrebu za djelovanjem radi rješavanja problema prekomjernog izlova i neodrživog iskorištavanja ribolovnih resursa.

4. U skladu sa stavcima 1. i 3. svaka stranka:

- (a) postupa u skladu s načelima Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora sastavljene u Montego Bayu 10. prosinca 1982., Sporazuma Ujedinjenih naroda o primjeni odredaba Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora od 10. prosinca 1982. u pogledu očuvanja i upravljanja pograničnim ribljim naseljima i stokovima vrlo migratornih vrsta koji je donesen u New Yorku 4. kolovoza 1995., Organizacije UN-a za hranu i poljoprivredu („FAO”), Sporazuma o promicanju usklađivanja ribarskih plovila na otvorenom moru s međunarodnim mjerama za očuvanje i upravljanje, koji je donesen u Rimu 24. studenoga 1993., Kodeksa odgovornog ribarstva FAO-a donesenog u okviru Rezolucije 4/95 31. listopada 1995. i Sporazuma FAO-a o mjerama države luke za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova, sastavljenog u Rimu 22. studenoga 2009. te ih provodi;

---

¹ Pojam „nezakonit, neprijavljen i nereguliran ribolov” treba tumačiti na način da ima isto značenje kako je utvrđeno u stavku 3. Međunarodnog plana djelovanja za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova Organizacije UN-a za hranu i poljoprivredu, donesenog u Rimu 2001. („Akcijski plan za suzbijanje ribolova NNN iz 2001.”).

- (b) sudjeluje u inicijativi FAO-a o Globalnom registru ribarskih plovila, prijevoznih plovila hladnjača i opskrbnih plovila;
- (c) nastoji upravljati sustavom upravljanja ribarstvom koji se temelji na najboljim dostupnim znanstvenim dokazima i međunarodno priznatim primjerima najbolje prakse za upravljanje ribarstvom i njegovo očuvanje, kako je navedeno u relevantnim odredbama međunarodnih instrumenata čiji je cilj osigurati održivu upotrebu i očuvanje morskih vrsta¹ i koji je, među ostalim, namijenjen:
- i. sprečavanju prelova i prekomjernih kapaciteta;
  - ii. smanjenju usputnih ulova neciljanih vrsta;
  - iii. promicanju oporavka prelovljenih stokova za sve vrste morskog ribolova; i
  - iv. promicanju upravljanja ribarstvom uz primjenu ekosustavnog pristupa, među ostalim suradnjom među strankama;

---

¹ Ti instrumenti uključuju, među ostalim i ako se mogu primjenjivati, Konvenciju UN-a o pravu mora, Sporazum Ujedinjenih naroda o primjeni odredaba Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora iz prosinca 1982. u pogledu očuvanja i upravljanja pograničnim ribljim naseljima i stokovima vrlo migratornih vrsta, FAO-ov Kodeks odgovornog ribarstva, Sporazum FAO-a o promicanju usklađivanja ribarskih plovila na otvorenom moru s međunarodnim mjerama za očuvanje i upravljanje, Akcijski plan za ribolov NNN iz 2001. i Sporazum FAO-a o mjerama države luke za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova.

- (d) kao potpora nastojanjima da se suzbiju prakse ribolova NNN i odvrćanju od trgovine proizvodima od vrsta ulovljenih tim praksama:
- i. provodi učinkovite mjere za suzbijanje ribolova NNN;
  - ii. osigurava upotrebu sustava praćenja, kontrole, nadzora, usklađenosti i izvršenja kako bi se:
    - (A) sprečavalo i odvrćalo, u skladu s njezinim međunarodnim obvezama i pravom, plovila koja plovo pod njezinom zastavom i njihove fizičke osobe od bavljenja aktivnostima ribolova NNN; i
    - (B) riješio problem prekrcaja ribe ili ribljih proizvoda na moru radi izbjegavanja nezakonitih, neprijavljenih i nereguliranih ribolovnih aktivnosti i odvrćanja od njih;
  - iii. provodi mjere države luke; i
  - iv. provodi mjere za sprečavanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova i ulaska ribljih proizvoda od takvog ribolova u opskrbne lance svake stranke te surađuje u tu svrhu, među ostalim, olakšavanjem razmjene informacija;

- (e) aktivno sudjeluje u radu regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom („RFMO-i”) u kojima je članica, promatrač ili neugovorna stranka koja surađuje radi postizanja dobrog upravljanja ribarstvom i održivog ribarstva, primjerice promicanjem znanstvenog istraživanja i donošenjem mjera za očuvanje utemeljenih na najboljim dostupnim znanstvenim dokazima, jačanjem mehanizama za postizanje usklađenosti, provedbom redovitih pregleda uspješnosti i donošenjem djelotvornih mjera kontrole, praćenja i provedbe upravljanja RFMO-ima, prema potrebi, donošenjem i provedbom programa dokumentiranja ili certificiranja ulova i mjera države luke;
- (f) nastoji dosljedno djelovati s relevantnim mjerama očuvanja i upravljanja koje su donijeli RFMO-i u kojima nije članica kako se te mjere ne bi ugrozile i kako se ne bi ugrozili programi dokumentiranja ulova ili trgovine kojima upravljaju RFMO-i ili dogovori u kojima nije članica; i
- (g) promiče razvoj održive i odgovorne akvakulture, uzimajući u obzir njezine gospodarske, društvene i okolišne aspekte, među ostalim i s obzirom na provedbu ciljeva i načela iz Kodeksa odgovornog ribarstva FAO-a.

5. Stranke surađuju, prema potrebi i u skladu s člankom 33.7., bilateralno i u okviru RFMO-ova u cilju promicanja održivih ribolovnih praksi i trgovine ribljim proizvodima iz ribarstva kojim se upravlja na održiv način. Osim toga, stranke mogu surađivati razmjenom znanja i primjera dobre prakse kako bi poduprle provedbu ovog članka.

ODJELJAK C

RAD I TRGOVINA

ČLANAK 33.15.

Ciljevi

1. Stranke prepoznaju da trgovina i ulaganja omogućuju otvaranje radnih mjesta i dostojanstven rad, među ostalim za mlade, s uvjetima zapošljavanja koji su u skladu s načelima utvrđenima u Deklaraciji MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu, donesenoj na Međunarodnoj konferenciji rada u Ženevi 18. lipnja 1998. i izmijenjenoj 2022. (dalje u tekstu „Deklaracija MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu”) i Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju iz 2008., kako je izmijenjena 2022.
2. Stranke nastoje osigurati visoke razine zaštite rada u skladu s međunarodnim standardima rada kojih se pridržavaju te promicati trgovinske politike i politike rada koje se međusobno podupiru u cilju poboljšanja radnih uvjeta i kvalitete boravka na radnom mjestu zaposlenika. Nastojat će poboljšati razvoj ljudskog kapitala i upravljanje njime radi veće zapošljivosti, poslovne izvrsnosti i veće produktivnosti u korist radnika i poduzeća. U skladu s tim, stranke nastoje mladima pružiti prilike za razvoj potrebnih vještina za uspješan pristup tržištu rada i ostanak na njemu.

3. Stranke nastoje surađivati na pitanjima u području rada povezanim s trgovinom koja su od uzajamnog interesa kako bi se ojačao širi odnos između stranaka.

ČLANAK 33.16.

Multilateralne norme i sporazumi u području rada

1. Stranke potvrđuju svoju predanost promicanju razvoja međunarodne trgovine na način koji pogoduje dostojanstvenom radu za sve, posebno za žene, mlade i osobe s invaliditetom, u skladu sa svojim obvezama u okviru MOR-a, uključujući one navedene u Deklaraciji MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu kako je izmijenjena 2022. i Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, kako je izmijenjena 2022.

2. Podsjećajući na Deklaraciju MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju iz 2022., stranke napominju da nije moguće pozivati se na povredu temeljnih načela i prava na radu ili ih na drugi način upotrebljavati kao legitimnu komparativnu prednost te da se norme u području rada ne bi trebale upotrebljavati u svrhu protekcionizma u trgovini.

3. Svaka stranka učinkovito provodi konvencije MOR-a koje su ratificirali Čile i države članice.

4. U skladu sa Statutom MOR-a, donesenim u okviru XIII. dijela Versajskog ugovora, potpisanog 28. lipnja 1919., i Deklaracijom MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu kako je izmijenjena 2022., svaka stranka poštuje, promiče i učinkovito provodi međunarodno priznate temeljne standarde rada, kako su definirani u temeljnim konvencijama MOR-a, a to su:

- (a) sloboda udruživanja i stvarno priznanje prava na kolektivno pregovaranje;
- (b) ukidanje svih oblika prisilnog ili obveznog rada;
- (c) stvarno ukidanje rada djece, uključujući zabranu najgorih oblika rada djece;
- (d) uklanjanje diskriminacije u području zapošljavanja i zanimanja; i
- (e) sigurno i zdravo radno okruženje.

5. Stranke redovito razmjenjuju informacije o svojem napretku u ratifikaciji konvencija ili protokola MOR-a koje MOR klasificira kao ažurirane i u čijem okviru još ne djeluju kao stranke.

6. Svaka stranka promiče Program MOR-a za dostojanstven rad kako je utvrđen u Deklaraciji MOR-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju, kako je izmijenjena 2022., posebno u pogledu:

- (a) dostojanstvenih radnih uvjeta za sve s obzirom na, među ostalim, plaću i zaradu, radno vrijeme, druge uvjete rada i socijalnu zaštitu; i
- (b) socijalnog dijaloga o radnim pitanjima među radnicima i poslodavcima i njihovim organizacijama te s relevantnim vladinim tijelima.

7. U skladu sa svojim obvezama u okviru MOR-a, svaka stranka:

- (a) donosi i provodi mjere i politike u području sigurnosti i zdravlja na radu; i
- (b) održava sustav inspekcije rada u skladu s relevantnim standardima MOR-a o inspekciji rada.

ČLANAK 33.17.

Prisilni ili obvezni rad

1. Podsjećajući da je ukidanje prisilnog rada jedan od ciljeva Programa održivog razvoja do 2030., stranke naglašavaju važnost ratifikacije i učinkovite provedbe Protokola iz 2014. uz Konvenciju o prisilnom radu iz 1930., donesenog u Ženevi 11. lipnja 2014.

2. Stranke prepoznaju cilj uklanjanja svih oblika prisilnog ili obveznog rada, uključujući prisilni ili obvezni rad djece.

3. Slijedom toga, stranke utvrđuju mogućnosti za suradnju, razmjenu informacija, iskustava i primjera dobre prakse povezane s ukidanjem svih oblika prisilnog ili obveznog rada.

ČLANAK 33.18.

SURADNJA U PODRUČJU TRGOVINE I RADA

U skladu s člankom 33.7. stranke se savjetuju i surađuju, prema potrebi, bilateralno i u kontekstu MOR-a, u okviru pitanja u području rada povezanih s trgovinom koja su od uzajamnog interesa, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- (a) otvaranje radnih mjesta i promicanje produktivnog, visokokvalitetnog zapošljavanja, uključujući politike za poticanje rasta koji donosi velik broj radnih mjesta i promicanje održivih poduzeća i poduzetništva;
- (b) promicanje poboljšanja poslovne produktivnosti i produktivnosti rada, posebno u odnosu na mala i srednja poduzeća;

- (c) razvoj ljudskog kapitala, pristup tržištu rada i povećanje zapošljivosti, posebno mladih, među ostalim na temelju cjeloživotnog učenja i strukovnog osposobljavanja, kontinuiranog obrazovanja, osposobljavanja te razvoja i unapređivanja vještina, među ostalim u novim industrijama i industrijama zaštite okoliša;
- (d) ravnotežu između poslovnog i privatnog života i inovativne prakse na radnom mjestu kako bi se poboljšala dobrobit radnika;
- (e) promicanje osviještenosti o Programu MOR -a za dostojanstven rad, uključujući međusobne veze između trgovine i pune i produktivne zaposlenosti, prilagodbu tržišta rada, temeljne standarde rada, dostojanstven rad u globalnim lancima opskrbe, socijalnu zaštitu i socijalnu uključenost te socijalni dijalog i rodnu ravnopravnost;
- (f) promicanje dostojanstvenih i kvalitetnih radnih mjesta putem trgovine, uključujući sigurnost i zdravlje na radu trudnih radnica i radnica koje su nedavno rodile;
- (g) sigurnost i zdravlje na radu te inspekcije rada, na primjer poboljšanje mehanizama usklađivanja i provedbe;
- (h) suočavanje s izazovima i mogućnostima raznolike, multigeneracijske radne snage, među ostalim s pomoću:
  - i. promicanja jednakosti i uklanjanja diskriminacije u području zapošljavanja i zanimanja;
  - i

- ii. zaštite ranjivih radnika;
- (i) poboljšanje radnih odnosa, na primjer, primjera najbolje prakse u alternativnom rješavanju sporova i trostranom savjetovanju;
- (j) provedbu temeljnih, prioritetnih i drugih ažuriranih konvencija MOR-a, kao i Trostrane deklaracije MOR-a o načelima za multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku te vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima; i
- (k) statistiku o radu.

ODJELJAK D

INSTITUCIONALNI ARANŽMANI

ČLANAK 33.19.

Pododbor za trgovinu i održivi razvoj i kontaktne točke

1. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj („Pododbor”), osnovan na temelju članka 8.8. stavka 1. za Čile sastoji se od dužnosnika iz institucija odgovornih za trgovinu, rad, okoliš i rodna pitanja.

2. Pododbor održava posebne sjednice za pitanja okoliša i rada¹, kao i za međusektorska pitanja povezana s trgovinom i održivim razvojem.

3. Zadaće su Pododbora:

- (a) olakšavanje, praćenje i preispitivanje provedbe ovog poglavlja;
- (b) određivanje, organiziranje, nadgledanje i ocjenjivanje aktivnosti suradnje utvrđenih u ovom poglavlju, uključujući razmjenu informacija i iskustava u područjima od zajedničkog interesa;
- (c) izvješćivanje i davanje preporuka Zajedničkom odboru o svim pitanjima povezanim s ovim poglavljem, među ostalim u pogledu tema za raspravu s mehanizmima civilnog društva iz članka 40.5.;
- (d) obavljanje zadaća iz članaka 33.21. i 33.22.;
- (e) prema potrebi koordiniranje s drugim pododborima osnovanim na temelju ovog dijela ovog Sporazuma, među ostalim u pogledu nastojanja da u svoj rad uključe rodna pitanja te razmatranja i aktivnosti povezana s njima, kako je navedeno u članku 34.4. stavku 8.; i
- (f) provođenje svih drugih funkcija koje stranke dogovore.

---

¹ O pitanjima okoliša i rada može se raspravljati na izoliranim ili uzastopnim sjednicama.

4. Pododbor se, kako je međusobno dogovoreno, može konzultirati s relevantnim dionicima ili stručnjacima ili zatražiti savjet od njih o pitanjima koja se odnose na provedbu ovog poglavlja.
5. Pododbor konsenzusom priprema izvješće o svakom sastanku i objavljuje ga nakon sastanka.
6. Svaka stranka određuje kontaktnu točku unutar svoje uprave kako bi se olakšala komunikacija i koordinacija između stranaka o svim pitanjima koja se odnose na provedbu ovog poglavlja. Za Čile, posebne kontaktne točke za radna, okolišna i rodna pitanja u okviru su njegova Podtajništva za međunarodne gospodarske odnose Ministarstva vanjskih poslova ili njegova nasljednika. Svaka stranka odmah obavješćuje drugu stranku o svojim kontaktnim točkama i dostavlja njihove podatke za kontakt.
7. Kontaktne točke:
- (a) potpomažu redovitu komunikaciju i koordinaciju između stranaka;
  - (b) neovisno o članku 8.7. stavku 2. pomažu Pododboru, uključujući utvrđivanje dnevnog reda i provođenje svih drugih potrebnih priprema za sastanke Pododbora;

- (c) komuniciraju sa svojim civilnim društvom, prema potrebi; i
- (d) surađuju, među ostalim s drugim odgovarajućim tijelima svojih uprava, na razvoju i provedbi aktivnosti suradnje.

ČLANAK 33.20.

Rješavanje sporova

1. Stranke ulažu maksimalan trud u to da putem dijaloga, razmjene informacija i suradnje riješe sva neslaganja između stranaka o tumačenju ili primjeni ovog poglavlja.
2. Ako se stranke ne slažu o tumačenju ili primjeni ovog poglavlja, primjenjuju isključivo postupke rješavanja sporova iz članaka 33.21. i 33.22.

ČLANAK 33.21.

Savjetovanja

1. Stranka („stranka koja je podnijela zahtjev”) može u bilo kojem trenutku zatražiti savjetovanje s drugom strankom („stranka kojoj je podnesen zahtjev”) o bilo kojem pitanju koje se pojavi u vezi s tumačenjem ili primjenom ovog poglavlja dostavljanjem pisanog zahtjeva kontaktnoj točki stranke kojoj je podnesen zahtjev. U zahtjevu se navode razlozi za traženje savjetovanja, uključujući dovoljno detaljan opis predmetnog pitanja i odredaba ovog poglavlja koje smatra primjenjivima.
2. Stranka kojoj je podnesen zahtjev, osim ako je drukčije dogovoreno sa strankom koja je podnijela zahtjev, odgovara u pisanom obliku najkasnije 10 dana od datuma primitka zahtjeva.
3. Stranke započinju savjetovanje najkasnije 30 dana nakon datuma na koji je stranka kojoj je podnesen zahtjev primila zahtjev, osim ako se stranke dogovore drukčije.
4. Savjetovanje se može provoditi osobno ili bilo kakvim drugim tehnološkim sredstvima koja su dostupna strankama. Ako se savjetovanja održavaju osobno, održavaju se na državnom području stranke kojoj je podnesen zahtjev, osim ako se stranke dogovore drukčije.
5. U slučajevima savjetovanja stranka:
  - (a) dostavlja dovoljno podataka kako bi omogućila cjelovito ispitivanje; i

(b) povjerljivo postupaju sa svim informacijama razmijenjenima tijekom savjetovanja.

6. Stranke započinju savjetovanja kako bi postigle obostrano prihvatljivo rješenje pitanja, uzimajući u obzir mogućnosti za suradnju u vezi s tim pitanjem. Kad je riječ o pitanjima koja se odnose na multilateralne sporazume iz ovog poglavlja, stranke razmatraju informacije MOR-a ili relevantnih tijela osnovanih na temelju tih sporazuma. Prema potrebi, stranke se mogu dogovoriti da će zatražiti savjet od takvih organizacija ili tijela ili bilo kojeg drugog stručnjaka ili tijela koje smatraju prikladnim da im pomogne u savjetovanjima.

7. Ako stranke ne mogu riješiti pitanje u roku od 60 dana od dostave pisanog zahtjeva za savjetovanje u skladu sa stavkom 1., svaka stranka može, dostavljanjem pisanog zahtjeva kontaktnoj točki druge stranke, zatražiti sazivanje Pododbora radi razmatranja tog pitanja. Pododbor se sastaje bez odgađanja i nastoji se usuglasiti oko rješenja pitanja.

8. Svaka stranka ili Pododbor sazvan u skladu sa stavkom 7. mogu, prema potrebi, zatražiti mišljenja domaćih savjetodavnih skupina iz članka 40.6. ili druge stručne savjete.

9. Ako stranke mogu riješiti pitanje, same dokumentiraju ishod, uključujući, prema potrebi, određene korake i dogovorene rokove. Stranke stavljaju ishod na raspolaganje javnosti, osim ako se dogovore drukčije.

ČLANAK 33.22.

Vijeće stručnjaka

1. Ako stranke ne uspiju riješiti pitanje u roku od 60 dana od dostave pisanog zahtjeva za sazivanje Pododbora kako je navedeno u članku 33.21. stavku 7. ili, ako takav zahtjev nije podnesen, u roku od 120 dana od dostave pisanog zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 33.21. stavkom 1., stranka koja je podnijela zahtjev može zatražiti osnivanje vijeća stručnjaka za razmatranje tog pitanja.

Svaki takav zahtjev upućuje se u pisanom obliku kontaktnoj točki stranke kojoj je podnesen zahtjev. U zahtjevu se navode razlozi za zahtjev za osnivanje vijeća stručnjaka, uključujući dovoljno detaljan opis predmetnog pitanja, te se objašnjava kako to pitanje predstavlja kršenje određenih odredaba ovog poglavlja.

2. Osim ako je ovim člankom predviđeno drukčije, članci 38.6., 38.10. i 38.13., članak 38.14. stavak 1., članci 38.15. i 38.19., članak 38.20. stavak 2., članci 38.21., 38.22., 38.24., 38.32., 38.33., 38.34. i 38.35., kao i Poslovnik iz Priloga 38.-A i Kodeks ponašanja iz Priloga 38.-B primjenjuju se *mutatis mutandis*.

3. Pododbor na svojem prvom sastanku preporučuje Zajedničkom odboru odabir najmanje 15 osoba koje su voljne i sposobne sudjelovati u radu vijeća stručnjaka. Na temelju te preporuke Zajednički odbor najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma utvrđuje popis takvih osoba. Popis se sastoji od triju potpopisa:

(a) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga stranke EU;

- (b) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga Čilea; i
- (c) jednog potpopisa osoba koje nisu državljani nijedne stranke, a koje će obavljati dužnost predsjednika u vijeću stručnjaka.
4. Svaki potpopis uključuje najmanje pet osoba. Zajednički odbor osigurava da se popis ažurira i da se održava na tom minimalnom broju pojedinaca.
5. Osobe iz stavka 3. moraju imati specijalizirano ili stručno znanje u području radnog prava ili prava okoliša, pitanja iz ovog poglavlja ili rješavanja sporova koji proizlaze iz međunarodnih sporazuma. Moraju biti neovisne, obavljati funkciju u svojstvu pojedinca i ne smiju primati naputke ni od kakve organizacije ili vlade u pogledu pitanja povezanih sa sporom ili biti povezane s vladom bilo koje stranke te su dužne postupati u skladu s Kodeksom ponašanja iz Priloga 38.-B.
6. Ako je vijeće stručnjaka sastavljeno u skladu s postupcima iz članka 38.6. stavaka 3., 4. i 6., stručnjaci se odabiru s relevantnih potpopisa iz stavka 3. ovog članka.

7. Osim ako se stranke u roku od pet dana od dana osnivanja vijeća stručnjaka dogovore drukčije, opis je poslova sljedeći:

„proučiti, s obzirom na relevantne odredbe iz poglavlja 33. Naprednog okvirnog sporazuma između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Čilea, s druge strane, pitanje iz zahtjeva za osnivanje vijeća stručnjaka te izdati izvješće, u skladu s člankom 33.23. tog Sporazuma, s njegovim nalazima i preporukama za rješavanje tog pitanja”.

8. Za pitanja povezana s multilateralnim sporazumima obuhvaćenima ovim poglavljem vijeće stručnjaka trebalo bi zatražiti informacije od MOR-a ili relevantnih tijela osnovanih na temelju tih sporazuma, uključujući sve bitne dostupne smjernice za tumačenje, zaključke ili odluke koje su donijeli MOR i ta tijela. Svaka takva informacija dostavlja se strankama kako bi mogle iznijeti svoje primjedbe.

9. Vijeće stručnjaka tumači odredbe u ovom poglavlju u skladu s običajnim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava, uključujući ona kodificirana u Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora.

10. Vijeće stručnjaka strankama izdaje privremeno i završno izvješće u kojem se navode nalazi o činjenicama, primjenjivost relevantnih odredaba i obrazloženje svih nalaza, zaključaka i preporuka.

11. Vijeće stručnjaka strankama dostavlja svoje privremeno izvješće u roku od 100 dana od dana osnivanja vijeća stručnjaka. Ako vijeće stručnjaka smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik vijeća stručnjaka o tome pisanim putem obavješćuje stranke i pritom navodi razloge za kašnjenje i datum na koji vijeće stručnjaka namjerava dostaviti svoje privremeno izvješće. Stranke mogu sporazumno produljiti rok utvrđen u ovom poglavlju.
12. Stranka može, u roku od 25 dana od dostave privremenog izvješća, vijeću stručnjaka dostaviti obrazloženi zahtjev za preispitivanje konkretnih aspekata tog izvješća. Stranka može dati primjedbe na zahtjev druge stranke u roku od 15 dana od dostave zahtjeva.
13. Nakon razmatranja tih zahtjeva i primjedbi vijeće stručnjaka priprema završno izvješće. Ako se u roku iz stavka 11. ne dostavi pisani zahtjev za preispitivanje konkretnih aspekata privremenog izvješća, privremeno izvješće postaje završno izvješće vijeća stručnjaka.
14. Vijeće stručnjaka strankama dostavlja svoje završno izvješće u roku od 175 dana od datuma osnivanja vijeća. Ako vijeće stručnjaka smatra da taj rok nije moguće ispuniti, njegov predsjednik o tome pisanim putem obavješćuje stranke i pritom navodi razloge za kašnjenje i datum na koji vijeće stručnjaka namjerava dostaviti svoje završno izvješće. Stranke mogu sporazumno produljiti rok utvrđen u ovom poglavlju.
15. Završno izvješće uključuje raspravu o svim pisanim zahtjevima stranaka u vezi s privremenim izvješćem i jasno odgovara na primjedbe stranaka.

16. Stranke objavljuju završno izvješće u roku od 15 dana nakon što ga vijeće stručnjaka dostavi.

17. Ako vijeće stručnjaka u završnom izvješću utvrdi da stranka nije ispunila svoje obveze iz ovog poglavlja, stranke raspravljaju o odgovarajućim mjerama koje treba provesti uzimajući u obzir izvješće i preporuke vijeća stručnjaka. Stranka kojoj je podnesen zahtjev obavješćuje svoju domaću savjetodavnu skupinu iz članka 40.6. i drugu stranku o svojim odlukama o svim djelovanjima ili mjerama koje treba provesti najkasnije tri mjeseca nakon što izvješće postane javno dostupno.

18. Pododbor nadzire daljnje aktivnosti nakon završnog izvješća i preporuke vijeća stručnjaka. Domaće savjetodavne skupine iz članka 40.6. mogu u tom pogledu podnijeti primjedbe Pododboru.

ČLANAK 33.23.

Preispitivanje

1. U svrhu poboljšanja ostvarenja ciljeva ovog poglavlja, stranke na sastancima Pododbora raspravljaju o njegovoj učinkovitoj provedbi, uzimajući u obzir, među ostalim, glavne promjene u politici u svakoj stranci i u okviru međunarodnih sporazuma.

2. Uzimajući u obzir ishod takvih rasprava, stranka može zatražiti preispitivanje ovog poglavlja u bilo kojem trenutku nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma. U tu svrhu Pododbor može preporučiti strankama izmjene odgovarajućih odredaba ovog poglavlja u skladu s postupkom izmjene utvrđenim u članku 41.6. stavku 1.

POGLAVLJE 34.

TRGOVINA I RODNA RAVNOPRAVNOST

ČLANAK 34.1.

Kontekst i ciljevi

1. Stranke se slažu o važnosti uključivanja rodne perspektive u promicanje uključivog gospodarskog rasta i ključne uloge koju rodno osviještena politika može imati u tom pogledu. To uključuje uklanjanje prepreka sudjelovanju žena u gospodarstvu i međunarodnoj trgovini, uključujući poboljšanje jednakih mogućnosti pristupa radnim funkcijama i sektorima za muškarce i žene na tržištu rada.

2. Stranke potvrđuju da su međunarodna trgovina i ulaganja pokretači gospodarskog rasta te ujedno prepoznaju važan doprinos žena gospodarskom rastu njihovim sudjelovanjem u gospodarskim aktivnostima, uključujući poslovanje i međunarodnu trgovinu.

3. Stranke prepoznaju da sudjelovanje žena u međunarodnoj trgovini može doprinijeti unaprjeđenju njihova ekonomskog osnaživanja i gospodarske neovisnosti. Nadalje, pristup žena gospodarskim resursima i posjedovanje tih resursa doprinose održivom i uključivom gospodarskom rastu, blagostanju, konkurentnosti i dobrobiti društva. U skladu s tim stranke naglašavaju svoju namjeru da provedu ovaj dio Sporazuma na način kojim se promiče i jača rodna ravnopravnost.
4. Stranke podsjećaju na Program održivog razvoja Ujedinjenih naroda do 2030. i ciljeve koji se odnose na trgovinu i rodnu ravnopravnost, posebno cilj br. 5: postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice.
5. Stranke podsjećaju na ciljeve Zajedničke izjave o trgovini i gospodarskom osnaživanju žena potpisane na ministarskoj konferenciji Svjetske trgovinske organizacije održanoj u prosincu 2017. u Buenos Airesu.
6. Stranke podsjećaju na svoje obveze u pogledu uključivanja rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena i djevojčica te poštovanja demokratskih načela i ljudskih prava i temeljnih sloboda, kako je utvrđeno u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima i drugim relevantnim međunarodnim instrumentima za ljudska prava u vezi s rodnom ravnopravnošću kojih su stranke.

7. Stranke ponovno potvrđuju svoje obveze u okviru Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje, donesenih na Četvrtoj svjetskoj konferenciji žena održanoj u Pekingu od 4. do 15. rujna 1995., posebno ističući ciljeve i odredbe povezane s jednakim pristupom žena resursima, zapošljavanju, tržištima i trgovini.
8. Stranke ponovno potvrđuju važnost uključivih trgovinskih politika koje doprinose promicanju jednakih prava, postupanja i jednakih mogućnosti između muškaraca i žena, kao i uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.
9. Stranke naglašavaju ulogu privatnog sektora u poticanju rodne ravnopravnosti primjenom politika nediskriminacije i raznolikosti u svojem korporativnom poslovanju u skladu s međunarodnim smjernicama i normama koje su stranke podržale ili poduprle.
10. Stranke nastoje:
- (a) jačati svoje trgovinske odnose, suradnju i dijalog na načine koji pogoduju jednakim mogućnostima i jednakom postupanju prema ženama i muškarcima kao radnicima, proizvođačima, trgovcima ili potrošačima, u skladu sa svojim međunarodnim obvezama;
  - (b) olakšati suradnju i dijalog u cilju jačanja sposobnosti žena, njihovih uvjeta i pristupa mogućnostima koje stvara trgovina;
  - (c) dodatno poboljšati svoje kapacitete za rješavanje rodnih pitanja povezanih s trgovinom, među ostalim razmjenu informacija i primjera najbolje prakse.

ČLANAK 34.2.

Multilateralni sporazumi

1. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoju predanost djelotvornoj provedbi svojih obveza na temelju Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, koju je donijela Opća skupština UN-a 18. prosinca 1979., posebno ističući one odredbe koje se odnose na uklanjanje diskriminacije žena u gospodarskom životu i u području zapošljavanja.
2. Stranke podsjećaju na svoje obveze iz članka 33.16. ovog dijela ovog Sporazuma u pogledu konvencija MOR-a povezanih s rodnom ravnopravnošću i uklanjanjem diskriminacije u pogledu zapošljavanja i obavljanja zanimanja koje su ratificirale države članice i Čile.
3. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoju predanost djelotvornoj provedbi svojih obveza iz drugih multilateralnih sporazuma kojih je stranka u pogledu rodne ravnopravnosti ili prava žena.

ČLANAK 34.3.

Opće odredbe

1. Stranke priznaju pravo svake stranke da uspostavi svoje područje primjene i jamstva jednakih mogućnosti za muškarce i žene te da slijedom navedenog donese ili izmijeni svoje relevantne zakone i politike, u skladu s njezinim obvezama na temelju međunarodnih sporazuma iz članka 34.2.

2. Svaka stranka nastoji osigurati da se njezinim relevantnim zakonima i politikama predviđaju i promiču jednaka prava, postupanje i mogućnosti za muškarce i žene u skladu s međunarodnim obvezama stranke. Svaka stranka nastoji poboljšati takve zakone i politike.
3. Svaka stranka nastoji prikupiti podatke povezane s trgovinom i rodom razvrstane po spolu kako bi bolje razumjela različite učinke instrumenata trgovinske politike na žene i muškarce u njihovoj ulozi radnika, proizvođača, trgovaca ili potrošača.
4. Svaka stranka na svojem državnom području radi na informiranju javnosti o svojim zakonima i politikama povezanim s rodnom ravnopravnošću, uključujući njihov učinak i važnost za uključiv gospodarski rast i trgovinsku politiku.
5. Svaka stranka, prema potrebi, uzima u obzir cilj ravnopravnosti muškaraca i žena pri oblikovanju, provedbi i preispitivanju mjera u područjima obuhvaćenima ovim dijelom ovog Sporazuma.
6. Svaka stranka potiče trgovinu i ulaganja promicanjem jednakih mogućnosti i sudjelovanja žena i muškaraca u gospodarstvu i međunarodnoj trgovini. To, među ostalim, uključuje mjere čiji je cilj: postupno uklanjanje svih vrsta diskriminacije na temelju spola; promicanje načela jednake plaće za rad jednake vrijednosti kako bi se riješio problem razlike u plaćama između spolova i kako bi se smanjilo diskriminiranje žena pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, među ostalim zbog trudnoće i majčinstva.

7. Stranka ne oslabljuje niti smanjuje zaštitu dodijeljenu u skladu s njezinim zakonima čiji je cilj osigurati rodnu ravnopravnost ili jednake mogućnosti za žene i muškarce kako bi potaknula trgovinu ili ulaganja.
8. Kako bi potaknula trgovinu ili ulaganja, stranka se ne odriče niti na drugi način odstupa od svojih zakona niti nudi da će se odreći ili odstupati od svojih zakona čiji je cilj osigurati rodnu ravnopravnost ili jednake mogućnosti za žene i muškarce na način kojim se oslabljuje ili smanjuje zaštita odobrena u skladu s tim zakonima.
9. Stranka ne smije propuštati učinkovito provoditi, kontinuiranim ili ponavljajućim djelovanjem ili nedjelovanjem, zaštitu dodijeljenu u skladu s njezinim zakonima čiji je cilj osigurati rodnu ravnopravnost ili jednake mogućnosti za žene i muškarce na način koji utječe na trgovinu ili ulaganja.

ČLANAK 34.4.

Aktivnosti suradnje

1. Stranke potvrđuju koristi razmjene svojih iskustava u osmišljavanju, provedbi, praćenju i jačanju trgovinskih aspekata mjera za rodnu ravnopravnost.
2. U skladu sa stavkom 1. stranke provode aktivnosti suradnje namijenjene poboljšanju sposobnosti žena i uvjeta za žene, uključujući radnice, poslovne žene i poduzetnice, kako bi mogle pristupiti mogućnostima koje su nastale kao rezultat ovog dijela ovog Sporazuma i u potpunosti ih iskoristiti.

3. Aktivnosti suradnje provode se za pitanja i teme oko kojih se stranke suglase.
4. Aktivnosti suradnje mogu se razvijati i provoditi uz sudjelovanje UN-a, WTO-a, MOR-a, OECD-a i drugih međunarodnih organizacija, kao i s trećim zemljama, poduzećima, organizacijama poslodavaca i radnika, obrazovnim i istraživačkim organizacijama i drugim nevladinim organizacijama, prema potrebi.
5. Područja suradnje mogu uključivati razmjenu iskustava i primjera najbolje prakse povezanih s politikama i programima za poticanje većeg sudjelovanja žena u međunarodnoj trgovini, kao i trgovinske aspekte:
  - (a) promicanja financijske uključenosti i obrazovanja žena, kao i pristupa financiranju i financijskoj pomoći;
  - (b) unapređenja ženskog vodstva i razvoja ženskih mreža;
  - (c) promicanja potpunog sudjelovanja žena u gospodarstvu poticanjem njihova sudjelovanja, vodstva i obrazovanja, posebno u područjima u kojima su nedovoljno zastupljene, kao što su znanost, tehnologija, inženjerstvo, matematika (STEM), kao i inovacije i poslovanje;
  - (d) promicanja rodne ravnopravnosti u poduzećima;
  - (e) sudjelovanja žena na položajima na kojima se donose odluke u javnom i privatnom sektoru;

- (f) javnih i privatnih inicijativa usmjerenih na promicanje ženskog poduzetništva, uključujući integraciju žena u formalni sektor gospodarstva, jačanje konkurentnosti poduzeća kojima upravljaju žene kako bi im se omogućilo sudjelovanje i natjecanje u lokalnim, regionalnim i globalnim lancima vrijednosti te aktivnosti za promicanje internacionalizacije malih i srednjih poduzeća pod vodstvom žena;
- (g) politika i programa za poboljšanje digitalnih vještina žena i pristupa internetskim poslovnim alatima i platformama za e-trgovinu;
- (h) unapređenja politika i programa skrbi te mjera za postizanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života s rodnom perspektivom;
- (i) istraživanja poveznice između većeg sudjelovanja žena u međunarodnoj trgovini i smanjenja razlike u plaćama između spolova;
- (j) razvoja rodne analize trgovinskih politika, uključujući osmišljavanje, provedbu i praćenje njihovih učinaka;
- (k) prikupljanja podataka razvrstanih prema spolu, upotrebe pokazatelja, metodologija praćenja i evaluacije te analiza statističkih podataka povezanih s trgovinom iz rodne perspektive;
- (l) istraživanja veza između sudjelovanja žena u međunarodnoj trgovini i područja kao što su dostojanstven rad, profesionalna segregacija i radni uvjeti žena, uključujući sigurnost i zdravlje na radu trudnih radnica i radnica koje su nedavno rodile, u skladu s člankom 33.18. točkom (f);

(m) politika i programa za sprečavanje, ublažavanje i odgovor na diferencirani gospodarski učinak koji krize i izvanredna stanja imaju na žene i muškarce; i

(n) drugih pitanja o kojima se stranke suglase.

6. O prioritetima za aktivnosti suradnje zajednički odlučuju stranke na temelju područja od zajedničkog interesa i raspoloživih resursa.

7. Suradnja, među ostalim u područjima navedenima u stavku 5., može se provoditi osobno ili svim tehnološkim sredstvima koja su na raspolaganju strankama putem aktivnosti kao što su: radionice, seminari, konferencije, programi suradnje i projekti; razmjena iskustava i primjera najbolje prakse u pogledu politika i postupaka te razmjena stručnjaka.

8. Putem Pododbora za trgovinu i održivi razvoj osnovanog u skladu s člankom 8.8. stavkom 1. stranke potiču nastojanja tijela osnovanih u ovom dijelu ovog Sporazuma da u svoj rad uključe rodna pitanja te razmatranja i aktivnosti povezane s njima.

9. Stranke potiču uključivo sudjelovanje žena u provedbi aktivnosti suradnje uspostavljenih na temelju ovog članka, prema potrebi.

ČLANAK 34.5.

Institucionalni aranžmani

1. Pododbor za trgovinu i održivi razvoj osnovan u skladu s člankom 8.8. stavkom 1. odgovoran je za provedbu ovog poglavlja. Članak 33.19. primjenjuje se *mutatis mutandis*¹ na ovo poglavlje.
2. U interakciji s civilnim društvom u domaćim savjetodavnim skupinama osnovanima ili imenovanima u skladu s člankom 40.6. te u okviru foruma civilnog društva organiziranog u skladu s člankom 40.7., stranke potiču sudjelovanje organizacija koje promiču ravnopravnost muškaraca i žena.

ČLANAK 34.6.

Rješavanje sporova

Članci 33.20., 33.21. i 33.22. primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovo poglavlje².

---

¹ Podrazumijeva se da se svako upućivanje na poglavlje 33. ili na pitanja okoliša i rada iz tog članka tumači kao upućivanje na ovo poglavlje ili rodna pitanja, ako je primjenjivo.

² Podrazumijeva se da se svako upućivanje na poglavlje 33. ili na pitanja i zakone povezane s okolišem i radom u tim člancima tumači kao upućivanje na ovo poglavlje ili na rodna pitanja i zakone povezane s rodnim pitanjima, kako je primjenjivo.

ČLANAK 34.7.

Preispitivanje

1. Stranke su suglasne da je važno pratiti i ocjenjivati, zajednički ili pojedinačno, putem svojih procesa i institucija, kao i procesa i institucija uspostavljenih na temelju ovog dijela ovog Sporazuma, učinak provedbe ovog dijela ovog Sporazuma na ravnopravnost muškaraca i žena i mogućnosti koje se pružaju ženama u vezi s trgovinom.
2. Stranke mogu preispitati ovo poglavlje s obzirom na iskustvo stečeno u njegovoj provedbi i, prema potrebi, predložiti kako se ono može ojačati.

POGLAVLJE 35.

TRANSPARENTNOST

ČLANAK 35.1.

Cilj

1. Stranke, prepoznajući mogući utjecaj njihova regulatornog okruženja na međusobnu trgovinu i ulaganja, nastoje osigurati predvidljivo regulatorno okruženje i učinkovite postupke za gospodarske subjekte, posebno za mala i srednja poduzeća.

2. Stranke ponovno potvrđuju svoje obveze u okviru Sporazuma o WTO-u i ovog poglavlja, nadograđuju ih te utvrđuju dodatne aranžmane za transparentnost.

ČLANAK 35.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „upravna odluka” znači odluka ili mjera s pravnim učinkom koja se u pojedinačnom slučaju primjenjuje na određenu osobu, robu ili uslugu, a obuhvaća nedonošenje upravne odluke kako je predviđeno pravom stranke; i
- (b) „upravna odluka opće primjene” znači upravna odluka ili tumačenje koji se primjenjuju na sve osobe i činjenice koje su općenito obuhvaćene područjem primjene te upravne odluke ili tumačenja i kojima se utvrđuje norma ponašanja, ali ne uključuju sljedeće:
  - i. odluku ili rješenje doneseno u upravnom ili kvazisudskom postupku koje se primjenjuje na određenu osobu, robu ili uslugu druge stranke u određenom slučaju; ili
  - ii. odluku kojom se odlučuje o određenom djelu ili praksi.

ČLANAK 35.3.

Objava

1. Svaka stranka osigurava da se njezini zakoni, propisi, postupci, upravne odluke opće primjene i sudske odluke povezane s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim dijelom Sporazuma odmah objavljuju putem službeno određenog medija i, ako je izvedivo, u elektroničkom obliku, ili da se drukčije stavljaju na raspolaganje tako da se o njima svatko može informirati.
2. Svaka stranka objašnjava cilj i dostavlja obrazloženje svojih zakona, propisa, postupaka, upravnih odluka opće primjene i sudskih odluka o bilo kojem pitanju obuhvaćenom ovim dijelom Sporazuma.
3. Svaka stranka osigurava razuman rok između datuma objave i datuma stupanja na snagu zakona i drugih propisa u pogledu bilo kojeg pitanja obuhvaćenog ovim dijelom Sporazuma, osim ako to nije moguće zbog hitnosti. Ovaj se stavak ne primjenjuje na upravne odluke opće primjene i sudske odluke.

ČLANAK 35.4.

Upiti i pružanje informacija

1. Svaka stranka uspostavlja ili održava odgovarajuće mehanizme za odgovaranje na upite bilo koje osobe u pogledu bilo kojih zakona ili drugih propisa u vezi s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim dijelom Sporazuma.
2. Na zahtjev stranke druga stranka odmah dostavlja informacije i odgovara na upite o bilo kojem zakonu ili drugom propisu, bilo da su na snazi ili u planu, u vezi s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim dijelom Sporazuma, osim ako je na temelju nekog drugog poglavlja ovog dijela Sporazuma uspostavljen poseban mehanizam.

ČLANAK 35.5.

Upravni postupci

1. Svaka stranka sve zakone, propise, postupke i upravne odluke opće primjene u vezi s bilo kojim pitanjem obuhvaćenim ovim dijelom Sporazuma primjenjuje na objektivnan, nepristran i razuman način.

2. Kad se zbog primjene zakona, propisa, postupaka i upravnih odluka opće primjene iz stavka 1. pokrene upravni postupak koji se odnosi na određene osobe, robu ili usluge druge stranke, svaka stranka:

- (a) nastoji, u skladu sa svojim zakonima i propisima, osobama na koje izravno utječu upravni postupci dostaviti primjerenu obavijest o pokretanju postupka, uključujući opis vrste postupka, izjavu pravnog tijela u okviru kojeg se postupak pokreće i opći opis predmetnih pitanja; i
- (b) takvim osobama pruža razumnu mogućnost za iznošenje činjenica i argumenata koji podupiru njihova stajališta prije bilo kakve konačne upravne odluke, u mjeri u kojoj to dopuštaju vrijeme, narav postupka i javni interes.

ČLANAK 35.6.

Preispitivanje i žalba

1. Svaka stranka uspostavlja ili zadržava redovne, arbitražne ili upravne sudove ili postupke za potrebe brzog preispitivanja i, ako je opravdano, ispravka upravnih odluka koje se odnose na pitanja obuhvaćena ovim dijelom Sporazuma.

2. Svaka stranka osigurava da njezini redovni, arbitražni ili upravni sudovi žalbene postupke ili postupke preispitivanja provode nepristrano i na nediskriminirajući način. Takvi su sudovi nepristrani i neovisni o tijelu koje je zaduženo za upravno izvršenje i nemaju interes u vezi s ishodom stvari.

3. Kad je riječ o sudovima ili postupcima iz stavka 1., svaka stranka osigurava da stranke pred takvim sudovima ili one koje sudjeluju u takvim postupcima imaju pravo na:

- (a) razumnu priliku da potkrijepe ili brane svoja stajališta; i
- (b) odluku koja se temelji na dokazima i podnesenim evidencijama ili, ako je tako propisano njezinim zakonodavstvom, na evidenciji mjerodavnog upravnog tijela.

4. Svaka stranka osigurava da odluku iz stavka 3. točke (b) provodi tijelo kojem su povjerene upravne provedbene ovlasti, podložno žalbi ili daljnjem preispitivanju kako je predviđeno u njezinim zakonima i drugim propisima.

ČLANAK 35.7.

Povezanost s drugim poglavljima

Odredbe utvrđene u ovom poglavlju primjenjuju se uz posebna pravila utvrđena u drugim poglavljima ovog dijela Sporazuma.

POGLAVLJE 36.

DOBRA REGULATORNA PRAKSA

ČLANAK 36.1.

Područje primjene

1. Ovo poglavlje primjenjuje se na regulatorne mjere koje su donijela ili pokrenula regulatorna tijela i koje se odnose na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim dijelom ovog Sporazuma.
2. Ovo poglavlje ne primjenjuje se na regulatorna tijela i regulatorne mjere, prakse ili pristupe država članica.

ČLANAK 36.2.

Opća načela

1. Stranke prepoznaju važnost:
  - (a) primjene dobre regulatorne prakse u postupku planiranja, osmišljavanja, izricanja, provedbe, ocjene i preispitivanja regulatornih mjera za ostvarivanje ciljeva nacionalne politike; i

(b) održavanja i poboljšanja prednosti ovog dijela ovog Sporazuma za olakšavanje trgovine robom i uslugama te povećanja ulaganja između stranaka.

2. Svaka stranka slobodna je odrediti svoj pristup dobroj regulatornoj praksi na temelju ovog dijela ovog Sporazuma na način koji je u skladu s njezinim pravnim okvirom, praksom, i temeljnim načelima, uključujući načelo predostrožnosti, na kojima se temelji njezin regulatorni sustav.

3. Ništa u ovom poglavlju ne tumači se tako da se od stranke zahtijeva:

(a) da odstupi od domaćih postupaka za pripremu i donošenje regulatornih mjera;

(b) da poduzme radnje koje bi ugrozile ili ometale pravodobno donošenje regulatornih mjera za ostvarenje njezinih ciljeva javne politike; ili

(c) da ostvari bilo kakav konkretan regulatorni ishod.

ČLANAK 36.3.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

(a) „regulatorno tijelo” znači:

- i. za stranku EU: Europska komisija; i
- ii. za Čile: bilo koje regulatorno tijelo izvršne vlasti; i

(b) „regulatorne mjere” znači:

i. za stranku EU:

(A) uredbe i direktive, u skladu s člankom 288. Ugovora o funkcioniranju Europske unije; i

(B) provedbeni i delegirani akti, kako je predviđeno člancima 290. i 291. Ugovora o funkcioniranju Europske unije; i

ii. za Čile: zakoni i dekreti opće primjene koje donose regulatorna tijela i čije je poštovanje obvezno¹.

---

¹ U skladu sa stavkom II.1. upute predsjednika br. 3 iz 2019. i njezinim izmjenama.

ČLANAK 36.4.

Unutarnja koordinacija regulatornog razvoja

Svaka stranka održava postupke ili mehanizme unutarnje koordinacije ili preispitivanja za pripremu, evaluaciju i pregled regulatornih mjera. Takvim bi se postupcima ili mehanizmima trebalo, među ostalim, nastojati:

- (a) poticati dobru regulatornu praksu, uključujući praksu iz ovog poglavlja;
- (b) otkrivati i izbjegavati nepotrebno udvostručavanje i nedosljedne zahtjeve u regulatornim mjerama stranke;
- (c) osiguravati poštovanje međunarodnih trgovinskih obveza stranke; i
- (d) promicati razmatranje učinka regulatornih mjera koje su u pripremi, uključujući učinak na mala i srednja poduzeća.

ČLANAK 36.5.

Transparentnost regulatornih postupaka i mehanizama

Svaka stranka objavljuje opise postupaka i mehanizama koje njezino regulatorno tijelo upotrebljava za pripremu, evaluaciju ili preispitivanje regulatornih mjera u skladu sa svojim pravilima i postupcima. Ti se opisi odnose na relevantne smjernice, pravila ili postupke, uključujući one koji omogućuju javnosti da dostavi primjedbe.

ČLANAK 36.6.

Rano informiranje o planiranim regulatornim mjerama

1. Svaka stranka nastoji svake godine, u skladu sa svojim pravilima i postupcima, objavljivati informacije o velikim planiranim¹ regulatornim mjerama.
2. U pogledu svake velike regulatorne mjere iz stavka 1., svaka stranka nastoji pravodobno objaviti:
  - (a) kratak opis njezina područja primjene i ciljeva; i
  - (b) ako je dostupno, procijenjeno vrijeme za njezino donošenje, uključujući, ako je to primjenjivo, mogućnosti za javna savjetovanja.

---

¹ Regulatorno tijelo svake stranke može odrediti što je velika regulatorna mjera za potrebe svojih obveza iz ovog poglavlja.

ČLANAK 36.7.

Javno savjetovanje

1. Pri osmišljavanju velike¹ regulatorne mjere svaka stranka, ako je primjenjivo, u skladu sa svojim pravilima i postupcima:
  - (a) objavljuje nacrt regulatorne mjere ili savjetodavne dokumente koji sadržavaju dovoljno pojedinosti o regulatornoj mjeri u pripremi kako bi svatko² mogao ocijeniti hoće li i na koji način ta mjera znatno utjecati na njegove interese;
  - (b) nudi razumne prilike da svaka osoba, na nediskriminirajućoj osnovi, dostavi primjedbe; i
  - (c) uzima u obzir dostavljene primjedbe.
2. Regulatorno tijelo svake stranke trebalo bi upotrebljavati elektronička sredstva komunikacije i nastojati održavati poseban elektronički portal radi pružanja informacija i primanja primjedaba o javnom savjetovanju.
3. Regulatorno tijelo svake stranke nastoji osigurati javnu dostupnost sažetka rezultata savjetovanja ili primljenih primjedaba, osim u mjeri u kojoj je to nužno za zaštitu povjerljivih informacija ili prikrivanje osobnih podataka ili neprimjerenog sadržaja.

---

¹ Regulatorno tijelo svake stranke može odrediti što je velika regulatorna mjera za potrebe svojih obveza iz ovog poglavlja.

² Podrazumijeva se da ovaj stavak ne sprečava stranku da provede ciljane savjetovanja sa zainteresiranim osobama pod uvjetima utvrđenima u okviru njezinih pravila i postupaka.

ČLANAK 36.8.

Procjena učinka

1. Svaka stranka potiče svoja regulatorna tijela da, u skladu s primjenjivim pravilima i postupcima, provode procjene učinka velikih regulatornih mjera koje priprema.
2. Pri provedbi procjene učinka regulatorno tijelo svake stranke promiče postupke i mehanizme kojima se u obzir uzimaju sljedeći čimbenici:
  - (a) potreba za regulatornom mjerom, uključujući prirodu i važnost pitanja koje se nastoji urediti regulatornom mjerom;
  - (b) izvedive i prikladne regulatorne ili neregulatorne alternative, ako postoje, kojima bi se postigao cilj javne politike stranke, uključujući opciju nereguliranja;
  - (c) u mjeri u kojoj je to moguće i relevantno, mogući socijalni, gospodarski i okolišni utjecaj tih alternativa, uključujući utjecaj na međunarodnu trgovinu te na mala i srednja poduzeća; i
  - (d) načini na koji se mogućnosti koje se razmatraju odnose na relevantne međunarodne norme, ako postoje, uključujući razlog za bilo kakva odstupanja, ako je primjereno.

3. Regulatorno tijelo sastavlja završno izvješće o procjeni učinka koju je provelo o određenoj regulatornoj mjeri s detaljima o čimbenicima koje je razmatralo u procjeni i relevantnim zaključcima. To izvješće postaje dostupno javnosti kada se predmetna regulatorna mjera objavi.

ČLANAK 36.9.

Retrospektivna evaluacija

Stranke prepoznaju pozitivan doprinos periodičnih retrospektivnih evaluacija postojećih regulatornih mjera na snazi smanjenju nepotrebnog regulatornog opterećenja, među ostalim za mala i srednja poduzeća, te učinkovitijem postizanju ciljeva javne politike. Stranke nastoje promicati upotrebu periodičnih retrospektivnih evaluacija u svojim regulatornim sustavima.

ČLANAK 36.10.

Registar regulatornih mjera

Svaka stranka osigurava da se regulatorne mjere koje su na snazi objavljuju po temi u namjenskom registru regulatornih mjera koji je dostupan javnosti na jedinstvenoj internetskoj stranici kojoj se može besplatno pristupiti. Regulatorne mjere na stranici trebalo bi biti moguće tražiti po citatima ili riječima. Svaka stranka redovito ažurira svoj registar.

ČLANAK 36.11.

Suradnja i razmjena informacija

Stranke mogu surađivati kako bi olakšale provedbu ovog poglavlja. Ta suradnja može uključivati organizaciju svih relevantnih aktivnosti za jačanje suradnje među njihovim regulatornim tijelima i razmjenu informacija o regulatornim praksama utvrđenima u ovom poglavlju.

ČLANAK 36.12.

Kontaktne točke

Svaka stranka određuje kontaktnu točku za olakšavanje razmjene informacija između stranaka u roku od mjesec dana od stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 36.13.

Neprimjena rješavanja sporova

Poglavlje 38. ne primjenjuje se na ovo poglavlje.

POGLAVLJE 37.

MALA I SREDNJA PODUZEĆA

ČLANAK 37.1.

Ciljevi

Stranke prepoznaju važnost malih i srednjih poduzeća („MSP-ova”) u bilateralnim trgovinskim i ulagačkim odnosima stranaka i potvrđuju svoju predanost nastojanjima da MSP-ovima omoguće da iskoriste prednosti ovog dijela ovog Sporazuma.

ČLANAK 37.2.

Razmjena informacija

1. Svaka stranka pokreće ili održava javno dostupne internetske stranice namijenjene MSP-ovima s informacijama o ovom dijelu ovog Sporazuma, uključujući:

(a) sažetak ovog dijela ovog Sporazuma; i

- (b) informacije za MSP-ove koje uključuju:
- i. opis odredaba u ovom dijelu ovog Sporazuma za koje svaka stranka smatra da su važne za MSP-ove iz obiju stranaka; i
  - ii. sve dodatne informacije za koje stranka smatra da bi mogle biti korisne MSP-ovima koji žele iskoristiti mogućnosti predviđene ovim dijelom ovog Sporazuma.
2. Svaka stranka na internetske stranice iz stavka 1. uključuje poveznice na:
- (a) tekst ovog dijela ovog Sporazuma, uključujući priloge i dodatke, a posebno tarifne rasporede i pravila o podrijetlu za određene proizvode;
  - (b) odgovarajuće internetske stranice druge stranke; i
  - (c) internetske stranice svojih tijela koje stranka smatra izvorom korisnih informacija za osobe zainteresirane za trgovanje i poslovanje na njezinu području.
3. Svaka stranka na internetske stranice iz stavka 1. uključuje poveznicu na internetske stranice svojih tijela s informacijama o:
- (a) carinskim propisima i postupcima uvoza, izvoza i provoza te relevantne obrasce, dokumente i druge obvezne informacije;

- (b) propisima i postupcima o pravu intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla;
- (c) tehničkim propisima, uključujući, prema potrebi, obvezne postupke ocjenjivanja sukladnosti te poveznice na popise tijela za ocjenjivanje sukladnosti ako je propisana obveza ocjenjivanja sukladnosti koju provodi treća strana, kako je predviđeno u poglavlju 16.;
- (d) sanitarnim i fitosanitarnim mjerama koje se odnose na uvoz i izvoz kako je predviđeno u poglavlju 13.;
- (e) pravilima o javnoj nabavi, bazi podataka koja sadržava obavijesti o javnoj nabavi i relevantnim odredbama poglavlja 28.;
- (f) postupcima registracije trgovačkog društva; i
- (g) druge informacije za koje stranka smatra da mogu pomoći MSP-ovima.

4. Svaka stranka na internetske stranice iz stavka 1. uključuje poveznicu na bazu podataka koju je moguće elektronički pretraživati po oznaci Harmoniziranog sustava i koja uključuje sljedeće informacije o pristupu njezinu tržištu:

- (a) carinske stope i kvote, uključujući najpovlašteniju naciju, stope za zemlje koje nisu najpovlaštenija nacija te povlaštene stope i carinske kvote;

- (b) trošarine;
- (c) poreze (kao što je porez na dodanu vrijednost);
- (d) carinske ili druge naknade, uključujući druge naknade specifične za proizvode;
- (e) pravila o podrijetlu kako je predviđeno u poglavlju 10.;
- (f) povrat, odgodu plaćanja ili druge oblike olakšica kojima se smanjuju ili vraćaju carine ili izuzima od plaćanja carina;
- (g) kriterije na temelju kojih se određuje carinska vrijednost robe; i
- (h) druge carinske mjere;
- (i) informacije potrebne za postupke uvoza; i
- (j) informacije o necarinskim mjerama ili propisima.

5. Svaka stranka redovito ili na zahtjev druge stranke ažurira informacije i poveznice iz stavaka od 1. do 4. koje održava na svojim internetskim stranicama kako bi osigurala da su te informacije i poveznice ažurne i točne.

6. Svaka stranka osigurava da su informacije iz ovog članka prikazane na način primjeren za upotrebu u MSP-ovima. Svaka stranka nastoji objaviti takve informacije na engleskom jeziku.

7. Stranka ne smije primjenjivati nikakve naknade za pristup informacijama koje se daju u skladu sa stavicima od 1. do 4. nijednoj osobi stranke.

ČLANAK 37.3.

Kontaktne točke za MSP-ove

1. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku o svojoj kontaktnoj točki za MSP-ove koja će obavljati funkcije navedene u ovom članku. Stranka odmah obavješćuje drugu stranku o svim izmjenama podataka o tim kontaktnim točkama.
2. Kontaktne točke za MSP-ove:
  - (a) osiguravaju da se u provedbi ovog dijela ovog Sporazuma u obzir uzimaju potrebe MSP-ova kako bi MSP-ovi iz obiju stranaka mogli iskoristiti nove prilike u okviru ovog dijela ovog Sporazuma;
  - (b) osiguravaju da informacije iz članka 37.2. budu ažurirane i relevantne za MSP-ove; stranke mogu preko kontaktne točke za MSP-ove predložiti da se dodatne informacije koje druga stranka može uključiti u informacije pružaju u skladu s člankom 37.2.;

- (c) ispituju sva pitanja relevantna za MSP-ove u vezi s provedbom ovog dijela ovog Sporazuma, među ostalim:
- i. razmjenjuju informacije kako bi se Zajedničkom odboru pomoglo u njegovim zadaćama praćenja i provedbe aspekata ovog dijela ovog Sporazuma koji se odnose na MSP-ove;
  - ii. pomažu pododborima i drugim kontaktnim točkama osnovanima ovim dijelom ovog Sporazuma u razmatranju pitanja važnih za MSP-ove;
- (d) Zajedničkom odboru zajednički ili samostalno na razmatranje podnose periodična izvješća o svojim aktivnostima; i
- (e) razmatraju druge teme o kojima se stranke dogovore, a koje proizlaze iz ovog dijela ovog Sporazuma i odnose se na MSP-ove.
3. Kontaktne točke za MSP-ove sastaju se prema potrebi i obavljaju svoj posao komunikacijskim kanalima o kojima su se stranke dogovorile, što može uključivati elektroničku poštu, videokonferencije ili druga sredstva.
4. Kontaktne točke za MSP-ove mogu u obavljanju svojih aktivnosti nastojati surađivati sa stručnjacima i vanjskim organizacijama, prema potrebi.

ČLANAK 37.4.

Neprimjena rješavanja sporova

Poglavlje 38. ne primjenjuje se na ovo poglavlje.

POGLAVLJE 38.

RJEŠAVANJE SPOROVA

ODJELJAK A

CILJ I PODRUČJE PRIMJENE

ČLANAK 38.1.

Cilj

Ovim se poglavljem nastoji uspostaviti djelotvoran i učinkovit mehanizam za izbjegavanje i rješavanje svih sporova između stranaka povezanih s tumačenjem i primjenom ovog dijela Sporazuma kako bi se postiglo sporazumno rješenje.

ČLANAK 38.2.

Područje primjene

Ovo se poglavlje primjenjuje na svaki spor između stranaka u pogledu tumačenja ili primjene odredaba ovog dijela Sporazuma (dalje u tekstu „obuhvaćene odredbe”), osim ako je u ovom dijelu Sporazuma drukčije predviđeno.

ČLANAK 38.3.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja i priloga 38.-A i 38.-B:

- (a) „stranka koja je podnijela pritužbu” znači stranka koja zahtijeva uspostavu vijeća u skladu s člankom 38.5.;
- (b) „posrednik” znači osoba koja je odabrana za posrednika u skladu s člankom 38.27.;
- (c) „vijeće” znači vijeće uspostavljeno u skladu s člankom 38.6.;

- (d) „član vijeća” znači osoba koja je član vijeća; i
- (e) „stranka protiv koje je podnesena pritužba” znači stranka koja navodno krši određenu obuhvaćenu odredbu.

ODJELJAK B

SAVJETOVANJA

ČLANAK 38.4.

Savjetovanja

1. Stranke nastoje svaki spor iz članka 38.2. riješiti sudjelovanjem u savjetovanju u dobroj vjeri u cilju postizanja uzajamno prihvatljivog rješenja.
2. Stranka traži savjetovanje slanjem pisanog zahtjeva drugoj stranci u kojem navodi spornu mjeru i obuhvaćene odredbe koje smatra primjenjivima.

3. Stranka kojoj je upućen zahtjev za savjetovanje odgovara na zahtjev bez odgode, a najkasnije deset dana od datuma podnošenja zahtjeva za savjetovanje. Savjetovanje se održava u roku od 30 dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje i odvija se, osim ako se stranke usuglase drukčije, na području stranke kojoj je podnesen zahtjev. Savjetovanja se smatraju zaključenima u roku od 46 dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje, osim ako se stranke dogovore da će ih nastaviti.
4. Savjetovanja o hitnim pitanjima, uključujući ona koja se odnose na kvarljivu robu ili sezonsku robu ili usluge, održavaju se u roku od 15 dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje. Savjetovanja se smatraju zaključenima u roku od 23 dana od dana dostave zahtjeva za savjetovanje, osim ako se stranke dogovore da će ih nastaviti.
5. Za vrijeme savjetovanja svaka stranka pruža dostatne činjenične informacije kako bi se omogućilo cjelovito ispitivanje načina na koji bi predmetna mjera mogla utjecati na primjenu ovog dijela Sporazuma. Svaka stranka nastoji osigurati sudjelovanje zaposlenika svojih nadležnih državnih tijela koji su stručni za predmet savjetovanja.
6. Savjetovanje, a posebno sve informacije koje se smatraju povjerljivima i stajališta koja je stranka zauzela za vrijeme savjetovanja povjerljive su prirode i njima se ne dovode u pitanje prava bilo koje stranke u bilo kojem daljnjem postupku.

7. Ako stranka kojoj je podnesen zahtjev za savjetovanje ne odgovori na zahtjev za savjetovanje u roku od deset dana od dana dostave zahtjeva, odnosno ako se savjetovanje ne održi u rokovima utvrđenima u stavcima 3. ili 4., ovisno o slučaju, ili ako se stranke dogovore da se savjetovanje neće održati, odnosno ako je savjetovanje zaključeno a da nije postignuto sporazumno rješenje, stranka koja je zatražila savjetovanje može primijeniti članak 38.5.

ODJELJAK C

POSTUPCI VIJEĆA

ČLANAK 38.5.

Pokretanje postupaka vijeća

1. Ako stranke ne uspiju riješiti spor savjetovanjem kako je predviđeno u članku 38.4., stranka koja je zatražila savjetovanje može zatražiti osnivanje vijeća.
2. Zahtjev za osnivanje vijeća u pisanom se obliku dostavlja drugoj stranci. Stranka koja je podnijela pritužbu u svojem zahtjevu navodi spornu mjeru te obuhvaćene odredbe koje smatra primjenjivima i objašnjava na koji način ta mjera čini povredu obuhvaćenih odredaba, i to na način koji je dostatan za jasno iznošenje pravne osnove za pritužbu.

ČLANAK 38.6.

Osnivanje vijeća

1. Vijeće se sastoji od triju članova vijeća.
2. U roku od 14 dana od datuma dostave pisanog zahtjeva za osnivanje vijeća stranci protiv koje je podnesena pritužba, stranke se međusobno savjetuju kako bi se dogovorile o sastavu vijeća.
3. Ako stranke ne postignu dogovor o sastavu vijeća u roku predviđenom u stavku 2., svaka stranka imenuje člana vijeća s potpopisa te stranke utvrđenog u skladu s člankom 38.8. stavkom 1. u roku od deset dana od datuma isteka roka predviđenog u stavku 2. Ako stranka protiv koje je podnesena pritužba ne imenuje člana vijeća sa svojeg potpopisa u tom roku, supredsjednik Zajedničkog odbora stranke koja je podnijela pritužbu ždrijebom odabire člana vijeća s potpopisa te stranke u roku od pet dana od datuma isteka tog roka. Supredsjednik Zajedničkog odbora iz stranke koja je podnijela pritužbu može ovlastiti drugu osobu da ždrijebom provede takav odabir člana vijeća.
4. Ako stranke u roku utvrđenom u stavku 2. ne postignu dogovor o predsjedniku vijeća, supredsjednik Zajedničkog odbora iz stranke koja je podnijela pritužbu ždrijebom u roku od deset dana od datuma isteka tog roka odabire predsjednika vijeća s potpopisa predsjednika utvrđenog na temelju članka 38.8. stavka 1. točke (c). Supredsjednik Zajedničkog odbora iz stranke koja je podnijela pritužbu može ovlastiti drugu osobu da ždrijebom provede takav odabir predsjednika.

5. Smatra se da je vijeće osnovano 15 dana nakon datuma na koji su tri odabrana člana vijeća obavijestila stranke o prihvaćanju imenovanja u skladu s Prilogom 38.-A, osim ako se stranke dogovore drukčije. Svaka stranka odmah objavljuje datum osnivanja vijeća.

6. Ako u trenutku podnošenja zahtjeva na temelju stavka 3. ili 4. ovog članka bilo koji od popisa predviđenih člankom 38.8. nije utvrđen ili ne sadržava dostatan broj imena, članovi vijeća odabiru se ždrijebom među osobama koje su službeno predložile jedna ili obje stranke na temelju Priloga 38.-A.

ČLANAK 38.7.

Odabir suda

1. Ako dođe do spora u vezi s određenom mjerom kojom se navodno krši obveza na temelju ovog dijela ovog Sporazuma i bitno istovjetna obveza na temelju drugog međunarodnog sporazuma čije su stranke obje stranke, uključujući Sporazum o WTO-u, stranka koja traži pravnu zaštitu odabire sud pred kojim će se spor rješavati.

2. Kada stranka odabere sud i pokrene postupak rješavanja sporova na temelju ovog odjeljka ili na temelju drugog međunarodnog sporazuma u pogledu određene mjere iz stavka 1., ta stranka ne pokreće postupke rješavanja sporova na temelju tog drugog međunarodnog sporazuma ili ovog odjeljka, osim ako sud koji je odabran prvi ne donese zaključke iz postupovnih razloga ili razloga povezanih s nadležnošću.

3. Za potrebe ovog članka:

- (a) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju ovog odjeljka pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje vijeća u skladu s člankom 38.5.;
- (b) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju Sporazuma o WTO-u pokrenuti zahtjevom stranke za osnivanje vijeća na temelju članka 6. Dogovora o pravilima i postupcima za rješavanje sporova iz Priloga 2. Sporazuma o WTO-u; i
- (c) smatra se da su postupci rješavanja sporova na temelju bilo kojeg drugog sporazuma pokrenuti u skladu s relevantnim odredbama tog sporazuma.

4. Ne dovodeći u pitanje stavak 2., ništa u ovom dijelu ovog Sporazuma ne sprečava stranku da suspendira obveze koje je odobrilo Tijelo za rješavanje sporova WTO-a ili koje su odobrene u okviru postupaka rješavanja sporova iz drugog međunarodnog sporazuma čije su potpisnice stranke ovog Sporazuma. Na Sporazum o WTO-u ili bilo koji drugi međunarodni sporazum stranaka ne poziva se kako bi se stranku spriječilo da suspendira obveze u skladu s ovim odjeljkom.

ČLANAK 38.8.

Popisi članova vijeća

1. Najkasnije jednu godinu od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma Zajednički odbor donosi popis od najmanje 15 osoba koje su voljne i sposobne obavljati dužnost člana vijeća. Popis se sastoji od triju potpopisa:

- (a) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga stranke EU;
- (b) jednog potpopisa osoba utvrđenog na temelju prijedloga Čilea; i
- (c) jednog potpopisa osoba koje nisu državljani nijedne stranke, a koje će obavljati dužnost predsjednika vijeća.

2. Na svakom potpopisu nalazi se najmanje pet osoba. Zajednički odbor osigurava da popis uvijek sadržava najmanje toliko osoba.

3. Zajednički odbor može utvrditi dodatne popise osoba sa stručnim znanjem u određenim sektorima obuhvaćenima ovim dijelom Sporazuma. Ako se stranke slože, takvi se dodatni popisi upotrebljavaju za sastavljanje vijeća u skladu s postupkom utvrđenim člankom 38.6.

ČLANAK 38.9.

Zahtjevi za članove vijeća

1. Svaki član vijeća:
  - (a) mora dokazati da ima stručno znanje u području prava, međunarodne trgovine i drugih pitanja obuhvaćenih ovim dijelom Sporazuma;
  - (b) mora biti neovisan i ne smije biti povezan ni s jednom strankom te ne smije primati naputke ni od jedne stranke;
  - (c) mora nastupati u vlastito ime i ne smije primati naputke ni od jedne organizacije ili vlade u pogledu pitanja povezanih sa sporom; i
  - (d) mora postupati u skladu s Prilogom 38.-B.
2. Predsjednik, osim što ispunjava zahtjeve iz stavka 1., ima iskustvo u postupcima rješavanja sporova.
3. S obzirom na predmet određenog spora stranke se mogu dogovoriti o odstupanju od zahtjeva navedenih u stavku 1. točki (a).

ČLANAK 38.10.

Funkcije vijeća

Vijeće:

- (a) objektivno ocjenjuje pitanje koje rješava, uključujući objektivno ocjenjivanje činjenica predmeta te primjenjivosti obuhvaćenih odredaba i usklađenosti s njima;
- (b) u svojim odlukama i izvješćima navodi nalaze o činjeničnom stanju, primjenjivost obuhvaćenih odredaba te daje obrazloženje svih nalaza i zaključaka koje donese; i
- (c) redovito se savjetuje sa strankama i pruža odgovarajuće prilike za postizanje sporazumnog rješenja.

ČLANAK 38.11.

Opis poslova

1. Osim ako se stranke dogovore drukčije u roku od pet dana od datuma osnivanja vijeća, opis je poslova vijeća sljedeći:

„ispitati, s obzirom na odgovarajuće odredbe dijela III. naprednog okvirnog sporazuma između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Republike Čilea, s druge strane, na koje se pozivaju stranke, nejasnoće iz zahtjeva za osnivanje vijeća, donijeti zaključke o sukladnosti predmetne mjere s obuhvaćenim odredbama dijela III. tog sporazuma i dostaviti izvješće u skladu s člankom 38.13. tog sporazuma”.

2. Ako se stranke dogovore o drugom opisu poslova osim onom utvrđenom u stavku 1., obavješćuju vijeće o dogovorenom opisu poslova u roku utvrđenom u stavku 1.

ČLANAK 38.12.

Odluka o hitnosti

1. Ako stranka to zatraži, vijeće u roku od 10 dana od datuma svojeg osnivanja odlučuje odnosi li se predmet na hitnu situaciju.

2. U hitnim slučajevima primjenjivi rokovi utvrđeni u ovom odjeljku iznose polovinu vremena koje je u njemu utvrđeno, osim za razdoblja iz članka 38.6. i 38.11.

ČLANAK 38.13.

Privremeno i završno izvješće

1. Vijeće strankama dostavlja privremeno izvješće u roku od 90 dana od datuma svojeg osnivanja. Ako vijeće smatra da rokove nije moguće ispuniti, predsjednik vijeća o tome obavješćuje stranke te navodi razloge za odgodu i datum kad vijeće namjerava podnijeti svoje privremeno izvješće. Vijeće ni u kojem slučaju ne smije podnijeti privremeno izvješće kasnije od 120 dana od datuma svojeg osnivanja.
2. Svaka stranka može, u roku od 10 dana od dostave privremenog izvješća, vijeću dostaviti pisani zahtjev za preispitivanje konkretnih aspekata tog izvješća. Stranka može dati primjedbe na zahtjev druge stranke u roku od šest dana od dostave zahtjeva.
3. Ako se zahtjev ne dostavi u skladu sa stavkom 2., privremeno izvješće postaje završno izvješće.

4. Vijeće strankama podnosi završno izvješće u roku od 120 dana od datuma njegova osnivanja. Ako vijeće smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik vijeća o tome obavješćuje stranke navodeći razloge za odgodu i datum na koji vijeće namjerava podnijeti svoje završno izvješće. Vijeće ni u kojem slučaju ne smije podnijeti završno izvješće kasnije od 150 dana od datuma svojeg osnivanja.

5. Završno izvješće uključuje raspravu o svim pisanim zahtjevima stranaka u vezi s privremenim izvješćem i jasno odgovara na primjedbe stranaka. U privremeno i završno izvješće vijeće uključuje sljedeće:

- (a) opisni odjeljak koji sadržava sažetak argumenata stranaka i primjedbi iz stavka 2.;
- (b) svoje nalaze o činjeničnom stanju u predmetu i primjenjivosti relevantnih obuhvaćenih odredaba;
- (c) svoje zaključke o tome je li predmetna mjera u skladu s relevantnim obuhvaćenim odredbama ili nije; i
- (d) razloge za nalaze iz točaka (b) i (c).

6. Završno vijeće konačno je i obvezujuće za stranke.

ČLANAK 38.14.

Mjere za postizanje usklađenosti

1. Stranka protiv koje je podnesena pritužba poduzima sve potrebne mjere da bez odgode postupi u skladu sa završnim izvješćem kako bi se uskladila s obuhvaćenim odredbama.
2. Stranka protiv koje je podnesena pritužba najkasnije 30 dana od datuma dostave završnog izvješća obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o mjerama koje je poduzela ili namjerava poduzeti kako bi postupila u skladu sa završnim izvješćem.

ČLANAK 38.15.

Razuman rok

1. Ako nije moguće odmah postići usklađenost, stranka protiv koje je podnesena pritužba najkasnije 30 dana od donošenja završnog izvješća obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o razumnom roku koji će joj biti potreban za postizanje usklađenosti. Stranke se nastoje dogovoriti o duljini razumnog roka za postupanje u skladu sa završnim izvješćem.

2. Ako se stranke ne dogovore o trajanju razumnog roka, stranka koja je podnijela pritužbu može najranije 20 dana od datuma dostave obavijesti iz stavka 1. uputiti pisani zahtjev izvornom vijeću da odredi razumni rok. Vijeće strankama dostavlja odluku u roku od 20 dana od datuma dostave zahtjeva.
3. Stranka protiv koje je podnesena pritužba najmanje mjesec dana prije isteka razumnog roka obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o svojem napretku u postupanju u skladu sa završnim izvješćem.
4. Stranke mogu dogovoriti produljenje razumnog roka.

ČLANAK 38.16.

Preispitivanje usklađenosti

1. Stranka protiv koje je podnesena pritužba najkasnije na datum isteka razumnog roka iz članka 38.15. obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o svim mjerama koje je poduzela kako bi postupila u skladu sa završnim izvješćem.

2. Ako se stranke ne slažu oko postojanja ili usklađenosti s obuhvaćenim odredbama bilo koje mjere poduzete radi postizanja usklađenosti, stranka koja je podnijela pritužbu može u pisanom obliku uputiti zahtjev izvornom vijeću radi odlučivanja o tom pitanju. U zahtjevu se navodi svaka sporna mjera i objašnjava kako ta mjera predstavlja povredu obuhvaćenih odredaba na način koji je dostatan za jasno iznošenje pravne osnove za pritužbu. Vijeće strankama dostavlja odluku u roku od 46 dana od datuma dostave zahtjeva.

ČLANAK 38.17.

Privremeni pravni lijekovi

1. Na zahtjev stranke koja je podnijela pritužbu i nakon savjetovanja s njom, stranka protiv koje je podnesena pritužba predstavlja ponudu za privremenu naknadu:
  - (a) ako stranka protiv koje je podnesena pritužba obavijesti stranku koja je podnijela pritužbu da nije moguće postupiti u skladu sa završnim izvješćem;
  - (b) ako stranka protiv koje je podnesena pritužba prije datuma isteka roka iz članka 38.14. ne obavijesti o mjerama koje je poduzela radi usklađivanja ili koje namjerava poduzeti, ili o bilo kojim mjerama poduzetima prije isteka razumnog roka iz članka 38.15.;

- (c) ako vijeće utvrdi da nije poduzeta nijedna mjera za postizanje usklađenosti u skladu s člankom 38.16; ili
- (d) ako vijeće utvrdi da mjera poduzeta za postizanje usklađenosti nije u skladu s obuhvaćenim odredbama u skladu s člankom 38.16.

2. U bilo kojoj od situacija iz stavka 1. točaka (a), (b), (c) ili (d), stranka koja je podnijela pritužbu može stranci protiv koje je podnesena pritužba dostaviti obavijest o tome da namjerava suspendirati obveze utvrđene u obuhvaćenim odredbama:

- (a) ako stranka koja je podnijela pritužbu odluči ne podnijeti zahtjev u skladu sa stavkom 1.; ili
- (b) ako je stranka koja je podnijela pritužbu podnijela zahtjev na temelju stavka 1., a stranke se ne dogovore o privremenoj naknadi u roku od 20 dana od datuma isteka razumnog roka iz članka 38.15. ili donošenja odluke vijeća na temelju članka 38.16.

3. Stranka koja je podnijela pritužbu može suspendirati obveze 10 dana nakon datuma dostave obavijesti iz stavka 2., osim ako je stranka protiv koje je podnesena pritužba podnijela zahtjev na temelju stavka 6.

4. Opseg suspenzije obveza ne smije premašiti opseg jednak vrijednosti koja je poništena ili narušena zbog povrede. U obavijesti iz stavka 2. navodi se razina planirane suspenzije obveza.

5. Kad razmatra koje obveze suspendirati, stranka koja je podnijela pritužbu prvo bi trebala nastojati suspendirati obveze u istom sektoru ili sektorima kao što su oni na koje utječe mjera za koju je vijeće utvrdilo da nije u skladu s obuhvaćenim odredbama. Suspenzija obveza može se primijeniti na sektore obuhvaćene ovim dijelom Sporazuma, osim onih u kojima je vijeće utvrdilo poništenje ili narušavanje, posebno ako stranka koja je podnijela pritužbu smatra da je takva suspenzija u drugim sektorima izvediva ili da će učinkovito potaknuti usklađivanje.

6. Ako stranka protiv koje je podnesena pritužba smatra da opseg predviđene suspenzije obveza premašuje vrijednost poništenja ili narušavanja zbog povrede, može, prije isteka roka utvrđenog u stavku 3., dostaviti pisani zahtjev izvornom vijeću da odluči o tom pitanju. Vijeće strankama dostavlja svoju odluku o opsegu suspenzije obveza u roku od 30 dana nakon datuma zahtjeva. Stranka koja je podnijela pritužbu ne suspendira nikakve obveze dok vijeće ne donese odluku. Suspenzija obveza mora biti u skladu s tom odlukom.

7. Suspenzija obveza ili naknada iz ovog članka privremena je i ne primjenjuje se:

- (a) nakon što stranke postignu sporazumno rješenje u skladu s člankom 38.32.;
- (b) nakon što su se stranke sporazumjele da je nakon poduzimanja mjera radi postupanja u skladu sa završnom odlukom stranka protiv koje je podnesena pritužba usklađena s obuhvaćenim odredbama; ili

- (c) nakon što su sve mjere poduzete radi postizanja usklađenosti za koje je vijeće utvrdilo da nisu u skladu s obuhvaćenim odredbama povučene ili izmijenjene kako bi se stranka protiv koje je podnesena pritužba uskladila s obuhvaćenim odredbama.

ČLANAK 38.18.

Preispitivanje mjera poduzetih radi postizanja usklađenosti nakon donošenja privremenih pravnih lijekova

1. Stranka protiv koje je podnesena pritužba obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o svakoj mjeri koju je poduzela radi postizanja usklađenosti nakon suspenzije obveza ili nakon primjene privremene naknade, ovisno o slučaju. Uz iznimku slučajeva iz stavka 2., stranka koja je podnijela pritužbu ukida suspenziju obveza u roku od 30 dana od datuma dostave navedene obavijesti. Ako je došlo do primjene naknade, osim u slučajevima iz stavka 2., stranka protiv koje je podnesena pritužba može prekinuti primjenu takve naknade u roku od 30 dana od dostave obavijesti da je postigla usklađenost.
2. Ako stranke u roku od 30 dana od dana dostave obavijesti ne postignu dogovor o tome postiže li se mjerom prijavljenom u skladu sa stavkom 1. usklađenost stranke protiv koje je podnesen prigovor s obuhvaćenim odredbama, stranka koja je podnijela prigovor dostavlja pisani zahtjev izvornom vijeću da odluči o tom pitanju. Vijeće strankama dostavlja odluku u roku od 46 dana od datuma dostave zahtjeva. Ako vijeće odluči da je mjera poduzeta radi postupanja u skladu s izvješćem usklađena s obuhvaćenim odredbama, ukida se suspenzija obveza ili kompenzacija, ovisno o slučaju. Prema potrebi, stranka koja je podnijela pritužbu prilagođava opseg suspenzije obveza ili naknade u skladu s odlukom vijeća.

3. Ako stranka protiv koje je podnesena pritužba smatra da opseg primijenjene suspenzije premašuje vrijednost poništenja ili narušavanja zbog povrede, može dostaviti pisani zahtjev izvornom vijeću da odluči o tom pitanju.

ČLANAK 38.19.

Zamjena članova vijeća

Ako tijekom postupaka vijeća iz ovog odjeljka član vijeća ne može sudjelovati, ako se povuče ili ga je potrebno zamijeniti jer ne ispunjava zahtjeve iz Priloga 38.-B, imenuje se novi član vijeća u skladu s člankom 38.6. Rok za donošenje izvješća ili odluke vijeća iz ovog odjeljka produljuje se za vrijeme potrebno za imenovanje novog člana vijeća.

ČLANAK 38.20.

Poslovník

1. Postupci vijeća na temelju ovog odjeljka uređeni su ovim poglavljem i Prilogom 38.-A.
2. Svako saslušanje vijeća otvoreno je za javnost, osim ako je drukčije predviđeno prilogom 38.-A.

ČLANAK 38.21.

Suspenzija i prekid djelovanja

1. Na zahtjev obiju stranaka vijeće u bilo kojem trenutku suspendira svoj rad na razdoblje koje su dogovorile stranke, a koje nije dulje od 12 uzastopnih mjeseci.
2. Vijeće nastavlja s radom prije kraja razdoblja suspenzije na pisani zahtjev obiju stranaka ili po isteku razdoblja suspenzije na pisani zahtjev bilo koje stranke. Stranka koja je podnijela zahtjev obavješćuje drugu stranku na odgovarajući način. Ako stranka ne zatraži nastavak rada vijeća do isteka razdoblja suspenzije, ovlast vijeća prestaje i postupak za rješavanje spora završava.
3. Ako se rad vijeća suspendira na temelju ovog članka, relevantni rokovi u skladu s ovim odjeljkom produljuju se za razdoblje jednako onome na koje je bio suspendiran rad vijeća.

ČLANAK 38.22.

Pravo na traženje informacija

1. Vijeće na zahtjev stranke ili na vlastitu inicijativu može od stranaka zatražiti informacije koje smatra nužnima i prikladnima. Stranke na svaki zahtjev vijeća za informacije odgovaraju odmah i u cijelosti.

2. Vijeće na zahtjev stranke ili na vlastitu inicijativu može od svakog izvora zatražiti svaku informaciju koju smatra potrebnom i primjerenom. Vijeće ima pravo i zatražiti mišljenje stručnjaka, uključujući informacije ili tehnički savjet, prema potrebi i u skladu sa svim uvjetima koje su dogovorile stranke, ako je primjenjivo.
3. Vijeće razmatra podneske *amicus curiae* fizičkih osoba stranke ili pravnih osoba s poslovnim nastanom u stranci u skladu s Prilogom 38.-A.
4. Sve informacije koje vijeće dobije u skladu s ovim člankom otkrivaju se strankama i stranke mogu dostaviti primjedbe na njih.

ČLANAK 38.23.

Pravila tumačenja

1. Vijeće obuhvaćene odredbe tumači u skladu s uobičajenim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava, uključujući pravila utvrđena u Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora.
2. Vijeće uzima u obzir i relevantna tumačenja iz izvješća vijeća WTO-a i žalbenog tijela koje donese Tijelo WTO-a za rješavanje sporova.

3. Izvješćima i odlukama vijeća ne mogu se povećati ni umanjiti prava i obveze stranaka na temelju ovog dijela Sporazuma.

ČLANAK 38.24.

Izvješća i odluke vijeća

1. Vijećanja vijeća su povjerljiva. Vijeće nastoji postići konsenzus pri sastavljanju izvješća i donošenju odluka. Ako to nije moguće, vijeće odlučuje većinom glasova. Izdvojena mišljenja članova vijeća ne objavljuju se ni u kojem slučaju.
2. Svaka stranka objavljuje svoje podneske, izvješća i odluke vijeća, podložno zaštiti povjerljivih informacija.
3. Stranke bezuvjetno prihvaćaju izvješća i odluke vijeća. Njima se ne stvaraju nikakva prava ni obveze za osobe.
4. Vijeće i stranke smatraju povjerljivima sve informacije koje je stranka dostavila vijeću u skladu s Prilogom 38.-A.

ODJELJAK D

MEHANIZAM ZA POSREDOVANJE

ČLANAK 38.25.

Cilj

1. Mehanizmom za posredovanje nastoji se olakšati pronalazak sporazumnog rješenja sveobuhvatnim i brzim postupkom uz pomoću posrednika.
2. Postupak posredovanja može započeti samo uz obostranu suglasnost stranaka kako bi se proučila sporazumna rješenja i razmotrili svi savjeti i predložena rješenja posrednika.

ČLANAK 38.26.

Pokretanje postupka posredovanja

1. Stranka („stranka koja je podnijela zahtjev”) može u bilo kojem trenutku u pisanom obliku zatražiti od druge stranke („stranke kojoj je podnesen zahtjev”) pokretanje postupka posredovanja u pogledu bilo koje mjere stranke kojoj je podnesen zahtjev, a koja negativno utječe na trgovinu ili ulaganja između stranaka.

2. Zahtjev iz stavka 1 mora biti dovoljno detaljan kako bi se jasno predložili razlozi za zabrinutost stranke koja ga je podnijela te se u njemu:

- (a) potvrđuje sporna mjera;
- (b) navodi izjava o navodnim negativnim učincima za koje stranka koja podnosi zahtjev smatra da ih mjera ima ili da će ih imati na trgovinu ili ulaganje između stranaka; i
- (c) objašnjava zašto stranka koja podnosi zahtjev smatra da su ti učinci povezani s mjerom.

3. Stranka kojoj je podnesen zahtjev u dobroj vjeri razmatra zahtjev i dostavlja stranci koja je podnijela zahtjev svoje pisano prihvaćanje ili odbijanje u roku od 10 dana od njegove dostave. Zahtjev se u suprotnom smatra odbijenim.

ČLANAK 38.27.

Odabir posrednika

1. Stranke se nastoje dogovoriti o posredniku u roku od 14 dana od datuma pokretanja postupka posredovanja.

2. Ako se stranke ne mogu dogovoriti o posredniku u roku utvrđenom u stavku 1. ovog članka, bilo koja od stranaka može zatražiti od supredsjednika Zajedničkog odbora iz stranke koja je podnijela zahtjev da u roku od pet dana od zahtjeva ždrijebom odabere posrednika s potpopisa predsjednika utvrđenog u skladu s člankom 38.8. stavkom 1. točkom (c). Supredsjednik Zajedničkog odbora iz stranke koja je podnijela zahtjev može delegirati takav odabir posrednika ždrijebom.
3. Ako u trenutku podnošenja zahtjeva na temelju članka 38.26. nije utvrđen potpopis predsjednika iz članka 38.88 stavka 1. točke (c), posrednik se bira ždrijebom od pojedinaca koje su formalno predložile jedna ili obje stranke za uvrštavanje na taj potpopis.
4. Posrednik ne smije biti državljanin neke od stranaka ni zaposlen u jednoj od njih, osim ako se stranke dogovore drukčije.
5. Posrednik postupa u skladu s Prilogom 38.-B.

ČLANAK 38.28.

Pravila o postupku posredovanja

1. U roku od deset dana od datuma imenovanja posrednika stranka koja je podnijela zahtjev dostavlja posredniku i stranci kojoj je podnesen zahtjev, u pisanom obliku, detaljan opis svojih razloga za zabrinutost, opisujući posebno funkcioniranje predmetne mjere i njezine moguće negativne učinke na trgovinu i ulaganja. Stranka kojoj je podnesen zahtjev u roku od 20 dana od datuma dostave tog opisa može u pisanom obliku dostaviti svoje primjedbe na taj opis. Stranka može u opisu ili primjedbama navesti bilo koju informaciju koju smatra relevantnom.
2. Posrednik na transparentan način pomaže strankama u objašnjavanju predmetne mjere i njezinih mogućih negativnih učinaka na trgovinu ili ulaganja. Točnije, može organizirati sastanke između stranaka, savjetovati se s njima zajednički ili pojedinačno, tražiti pomoć relevantnih stručnjaka i dionika ili se s njima savjetovati te pružati strankama dodatnu potporu koju zatraže. Posrednik se savjetuje sa strankama prije nego što zatraži pomoć ili savjete relevantnih stručnjaka i dionika.
3. Posrednik može ponuditi savjet i predložiti rješenje koje će stranke razmotriti. Stranke mogu prihvatiti ili odbiti predloženo rješenje ili se složiti oko drugog rješenja. Posrednik ne daje savjete ni komentare o usklađenosti sporne mjere s ovim dijelom Sporazuma.

4. Postupak posredovanja provodi se na državnom području stranke kojoj je podnesen zahtjev ili, uz uzajamni dogovor, na bilo kojem drugom mjestu ili na bilo koji drugi način.
5. Stranke nastoje postići sporazumno rješenje u roku od 60 dana od datuma imenovanja posrednika. Do konačnog dogovora stranke mogu razmotriti moguća privremena rješenja, posebno ako se mjera odnosi na kvarljivu robu ili sezonsku robu ili usluge.
6. Na zahtjev bilo koje stranke posrednik strankama dostavlja nacrt činjeničnog izvješća u kojem se navodi sljedeće:
- (a) kratak sažetak sporne mjere;
  - (b) provedeni postupci; i
  - (c) prema potrebi, sporazumna rješenja koja su eventualno postignuta, uključujući moguća privremena rješenja.
7. Posrednik omogućuje strankama da 15 dana od datuma dostave nacrtu činjeničnog izvješća iznesu primjedbe na nacrt činjeničnog izvješća. Nakon što razmotri zaprimljene primjedbe stranaka, posrednik u roku od 15 dana od dana primitka primjedaba dostavlja strankama konačno činjenično izvješće. Nacrt činjeničnog izvješća i njegova završna verzija ne uključuju tumačenje ovog dijela Sporazuma.

8. Postupak posredovanja završava:

- (a) kad stranke donesu sporazumno rješenje, na datum kada se o tom rješenju obavijesti posrednik;
- (b) kad stranke u bilo kojoj fazi postupka postignu obostrani dogovor, na datum kada se o tom dogovoru obavijesti posrednik;
- (c) pisanom izjavom posrednika, nakon savjetovanja sa strankama, da daljnje posredovanje ne bi imalo učinka, na datum kada se o toj izjavi obavijeste stranke; ili
- (d) pisanom izjavom stranke nakon proučavanja sporazumnih rješenja u okviru postupka posredovanja i nakon razmatranja svih savjeta te predloženih rješenja posrednika, na datum kada se o toj izjavi obavijeste posrednik i druga stranka.

ČLANAK 38.29.

Povjerljivost

Ako se stranke ne dogovore drukčije, svi su koraci postupka posredovanja povjerljivi, uključujući sve savjete i predložena rješenja. Stranka može otkriti javnosti da je postupak posredovanja u tijeku.

ČLANAK 38.30.

Povezanost s postupcima rješavanja sporova

1. Postupkom posredovanja ne dovode se u pitanje prava i obveze stranaka iz odjeljaka B i C ni postupci rješavanja sporova na temelju bilo kojeg drugog sporazuma.
2. Stranka se u postupcima rješavanja sporova u skladu s ovim Sporazumom ili drugim sporazumima ne oslanja na sljedeće i ne iznosi sljedeće kao dokaz, a vijeće ne uzima u obzir sljedeće:
  - (a) stajališta koja je druga stranka zauzela tijekom postupka posredovanja ili informacije prikupljene isključivo u skladu s člankom 38.28. stavkom 2.;
  - (b) činjenicu da je druga stranka izrazila svoju spremnost prihvatiti rješenje za mjeru koja je predmet posredovanja; ili
  - (c) savjet ili prijedloge koji je predložio posrednik.
3. Osim ako se stranke dogovore drukčije, posrednik ne može biti član vijeća u postupcima rješavanja sporova na temelju ovog Sporazuma ili bilo kojeg drugog sporazuma ako je riječ o istom pitanju za koje je bio posrednik.

ODJELJAK E

ZAJEDNIČKE ODREDBE

ČLANAK 38.31.

Zahtjev za informacije

1. Prije podnošenja zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 38.4. ili za posredovanje u skladu s člankom 38.26. stranka može od druge stranke tražiti informacije o mjeri koja navodno negativno utječe na trgovinu ili ulaganje između stranaka. Stranka za koju je takav zahtjev sastavljen u roku od 20 dana od datuma dostave zahtjeva dostavlja pisani odgovor sa svojim primjedbama na zatražene informacije.
2. Ako stranka kojoj je podnesen zahtjev smatra da neće moći dostaviti odgovor u roku od 20 dana od dostave zahtjeva, o tome odmah obavješćuje stranku koja je podnijela zahtjev i navodi razloge za odgodu te pruža procjenu najkraćeg razdoblja unutar kojeg će moći dati svoj odgovor.
3. Od stranke se obično očekuje da zatraži informacije u skladu sa stavkom 1. ovog članka prije podnošenja zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 38.4. odnosno zahtjeva za posredovanje u skladu s člankom 38.26.

ČLANAK 38.32.

Uzajamno prihvatljivo rješenje

1. Stranke mogu u bilo kojem trenutku postići uzajamno prihvatljivo rješenje bilo kojeg spora iz članka 38.2.
2. Ako se uzajamno prihvatljivo rješenje postigne dok se vodi postupak u okviru vijeća ili postupak posredovanja, stranke predsjedniku vijeća ili posredniku zajednički dostavljaju obavijest o tom rješenju, ovisno o slučaju. Nakon te obavijesti završava postupak vijeća ili posredovanje.
3. Svaka stranka unutar dogovorenog roka bez odgode i prema potrebi poduzima mjere potrebne za provedbu uzajamno prihvatljivog rješenja.
4. Najkasnije prije isteka dogovorenog roka stranka koja provodi mjeru u pisanom obliku izvješćuje drugu stranku o svim mjerama koje je poduzela za provedbu uzajamno prihvatljivog rješenja.

ČLANAK 38.33.

Rokovi

1. Svi rokovi utvrđeni u ovom poglavlju računaju se od dana koji slijedi nakon radnje na koju se odnose.

2. Stranke mogu sporazumno izmijeniti sve rokove iz ovog poglavlja.
3. Na temelju odjeljka C vijeće u bilo kojem trenutku može predložiti strankama da izmijene bilo koji rok iz ovog poglavlja te navesti razloge prijedloga.

ČLANAK 38.34.

Troškovi

1. Svaka stranka snosi svoje troškove sudjelovanja u postupku vijeća ili postupku posredovanja.
2. Stranke zajednički i jednako dijele organizacijske troškove, uključujući naknadu i troškove članova vijeća i posrednika. Naknada članovima vijeća utvrđuje se u skladu s Prilogom 38.-A. Pravila o naknadi članovima vijeća utvrđena u tom Prilogu primjenjuju se na posrednike *mutatis mutandis*.

ČLANAK 38.35.

Izmjena prilogâ

Zajedničko vijeće može donijeti odluku o izmjeni priloga 38.-A i 38.-B na temelju članka 8.5. stavka 1. točke (a).

POGLAVLJE 39.

IZNIMKE

ČLANAK 39.1.

Opće iznimke

1. Za potrebe poglavlja 9., 11., 15., 26. i 29. te odjeljka B poglavlja 17.¹ ovog Sporazuma, članak XX. GATT-a iz 1994. te njegove napomene i dodatne odredbe *mutatis mutandis* se ugrađuju u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.

2. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među zemljama u kojima prevladavaju slični uvjeti odnosno prikriveno ograničavanje liberalizacije ulaganja i trgovine uslugama, ništa u poglavlju 15., poglavljima od 18. do 27.², poglavlju 29. ili odjeljku B poglavlja 17.³ ovog Sporazuma ne tumači se kao sprečavanje bilo koje stranke da donese ili provede mjere:
  - (a) potrebne radi zaštite javne sigurnosti ili javnog morala ili održavanja javnog reda;⁴

---

¹ Ova se odredba ne primjenjuje na članak 17.10.

² Podrazumijeva se da se ništa u ovom članku ne tumači kao ograničavanje prava utvrđenih u Prilogu 17.-E.

³ Ova se odredba ne primjenjuje na članak 17.10.

⁴ Na iznimke iz ove točke može se pozvati samo ako postoji stvarna i dovoljno ozbiljna prijetnja nekom od temeljnih interesa društva.

- (b) potrebne radi zaštite života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;
- (c) potrebne radi osiguravanja usklađenosti sa zakonima ili drugim propisima koji nisu neusklađeni s ovim dijelom Sporazuma, uključujući one koje se odnose na:
  - i. sprečavanje obmanjujućih i prijevarnih radnji ili rješavanje posljedica neispunjavanja ugovornih obveza;
  - ii. zaštitu privatnosti u vezi s obradom i širenjem osobnih podataka i zaštitu povjerljivosti osobnih evidencija i računa; ili
  - iii. sigurnost.

3. Ako su takve mjere neusklađene s odredbama iz poglavlja u ovom dijelu ovog Sporazuma navedenih u stavcima 1. i 2. ovog članka, podrazumijeva se da su stranke suglasne u pogledu sljedećeg:

- (a) mjere iz članka XX. točke (b) GATT-a iz 1994. i stavka 2. točke (b) ovog članka uključuju mjere u području okoliša, koje su potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;

- (b) članak XX. točka (g) GATT-a iz 1994. primjenjuje se na mjere koje se odnose na očuvanje živih i neživih neobnovljivih prirodnih resursa; i
- (c) mjere koje se poduzimaju radi provedbe multilateralnih sporazuma u području okoliša mogu biti obuhvaćene člankom XX. točkom (b) ili (g) GATT-a iz 1994. ili stavkom 2. točkom (b) ovog članka.

4. Prije nego što poduzme mjere predviđene u članku XX. točkama (i) i (j) GATT-a iz 1994., stranka dostavlja drugoj stranci sve relevantne informacije u cilju pronalaženja rješenja koje je prihvatljivo za obje stranke. Ako se u roku od 30 dana od dostave relevantnih informacija ne postigne prihvatljivo rješenje, stranka koja namjerava poduzeti mjeru može to učiniti. Ako zbog iznimnih i kritičnih okolnosti koje zahtijevaju hitno djelovanje nije moguće prethodno dostavljanje i ispitivanje informacija, stranka koja namjerava poduzeti mjere može odmah poduzeti sve mjere predostrožnosti potrebne za rješavanje situacije. Ta stranka odmah obavješćuje drugu stranku o poduzimanju takvih mjera.

ČLANAK 39.2.

Sigurnosne iznimke

Članak 41.4. primjenjuje se na ovaj dio Sporazuma.

ČLANAK 39.3.

Oporezivanje

1. Za potrebe ovog članka:

- (a) „rezidentnost” znači rezidentnost u porezne svrhe;
- (b) „porezni sporazum” znači sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ili bilo koji drugi međunarodni sporazum ili dogovor koji se u cijelosti ili uglavnom odnosi na oporezivanje, a čije su stranke države članice, Europska unija ili Čilea;
- (c) „mjera oporezivanja” znači mjera kojom se primjenjuje porezno pravo Europske unije, bilo koje države članice ili Čilea.

2. Ovaj se dio ovog Sporazuma primjenjuje na mjere oporezivanja samo u mjeri u kojoj je takva primjena nužna za provedbu odredaba ovog dijela ovog Sporazuma.

3. Ništa u ovom dijelu ovog Sporazuma ne utječe na prava i obveze Europske unije, njezinih država članica ili Čilea koje proizlaze iz bilo kojeg poreznog sporazuma. U slučaju bilo kakvog nepodudaranja između ovog dijela ovog Sporazuma i bilo kojeg poreznog sporazuma taj porezni sporazum ima prednost u mjeri u kojoj se odnosi na nepodudaranje. U pogledu poreznog sporazuma između Europske unije ili njezinih država članica i Čilea, odgovarajuća nadležna tijela Europske unije ili njezinih država članica, s jedne strane, i Čilea, s druge strane, na temelju ovog dijela ovog Sporazuma i tog poreznog sporazuma zajednički utvrđuju postoji li neusklađenost između ovog dijela ovog Sporazuma i tog poreznog sporazuma.

4. Obveze najpovlaštenije nacije u ovom dijelu ovog Sporazuma ne primjenjuju se u odnosu na olakšicu koju su Europska unija, njezine države članice ili Čile odobrili u skladu s poreznim sporazumom.

5. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među zemljama u kojima prevladavaju slični uvjeti odnosno prikriveno ograničavanje trgovine i ulaganja, ništa u ovom dijelu ovog Sporazuma ne tumači se kao sprečavanje stranke da donese ili provodi bilo koju mjeru namijenjenu osiguranju pravičnog ili djelotvornog uvođenja ili naplate neposrednih poreza:

(a) kojom se utvrđuje razlika između poreznih obveznika koji nisu u istoj situaciji, posebno u pogledu rezidentnosti ili mjesta ulaganja njihova kapitala; ili

- (b) čiji je cilj je spriječiti izbjegavanje ili utaju poreza na temelju poreznog sporazuma ili fiskalnog prava te stranke.

ČLANAK 39.4.

Objavljivanje informacija

1. Ništa se u ovom dijelu ovog Sporazuma ne tumači kao da se od stranke zahtijeva da na raspolaganje stavi povjerljive informacije čijim bi se otkrivanjem onemogućilo izvršavanje zakonodavstva ili koje bi na neki drugi način bilo protivno javnom interesu ili bi dovelo u pitanje legitimne poslovne interese određenih javnih ili privatnih poduzeća, osim ako vijeće zahtijeva povjerljive informacije u postupku rješavanja sporova iz poglavlja 38. U takvim slučajevima vijeće osigurava potpunu zaštitu povjerljivosti.
2. Ako stranka Zajedničkom vijeću, Zajedničkom odboru, pododborima ili drugim tijelima osnovanima na temelju ovog Sporazuma dostavi informacije koje se smatraju povjerljivima u skladu s njezinim pravom, druga stranka s tim informacijama postupa kao s povjerljivima, osim ako stranka koja je dostavila informacije dogovori drukčije.

ČLANAK 39.5.

Izuzeca od obveza WTO-a

Ako je obveza iz ovog dijela Sporazuma u osnovi istovjetna obvezi sadržanoj u Sporazumu o WTO-u, smatra se da je svaka mjera poduzeta u skladu s izuzećem donesenim na temelju članka IX. Sporazuma o WTO-u u skladu s bitno istovjetnom obvezom u okviru ovog dijela Sporazuma.

DIO IV.

OPĆI INSTITUCIONALNI OKVIR

POGLAVLJE 40.

INSTITUCIONALNI OKVIR

ČLANAK 40.1.

Zajedničko vijeće

1. Stranke osnivaju Zajedničko vijeće. Zajednički odbor nadgleda ispunjavanje ciljeva ovog Sporazuma i nadzire njegovu provedbu. Ispituje sva važna pitanja koja se pojave u okviru ovog Sporazuma i sva druga bilateralna ili međunarodna pitanja od zajedničkog interesa.
2. Zajedničko vijeće sastaje se u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma, a nakon toga svake dvije godine ili onako kako se stranke dogovore. Sastanci Zajedničkog vijeća održavaju se osobno ili bilo kojim tehnološkim sredstvom u skladu s njegovim poslovníkom. Sastanci koji se održavaju osobno odvijaju se naizmjenice u Bruxellesu i Santiagu.

3. Za stranku EU Zajedničko vijeće sastoji se od predstavnika na ministarskoj razini, a za Čile od ministra vanjskih poslova ili njegovih zamjenika. Kada Zajedničko vijeće djeluje u sastavu za trgovinu u skladu s člankom 8.5., sastoji se od predstavnika stranaka odgovornih za pitanja trgovine i ulaganja.
4. Zajedničko vijeće ovlašteno je donositi odluke u slučajevima predviđenima ovim Sporazumom i davati preporuke u skladu sa svojim poslovníkom. Zajedničko vijeće odluke i preporuke donosi zajedničkom suglasnošću. Odluke su obvezujuće za stranke, koje poduzimaju sve mjere potrebne za njihovu provedbu. Preporuke nisu obvezujuće.
5. Zajedničkim vijećem supredsjedaju predstavnici svake stranke, u skladu s odredbama utvrđenima u njegovu poslovníku, uzimajući u obzir posebna pitanja koja treba razmotriti na svakoj sjednici.
6. Zajedničko vijeće utvrđuje vlastiti poslovník i poslovník Zajedničkog odbora na svojem prvom sastanku.
7. Zajedničko vijeće može delegirati bilo koju od svojih funkcija Zajedničkom odboru, uključujući ovlast za donošenje obvezujućih odluka i davanje preporuka.
8. Osim ovog članka, kada Zajedničko vijeće djeluje u sastavu za trgovinu, primjenjuje se članak 8.5.

ČLANAK 40.2.

Zajednički odbor

1. Stranke osnivaju Zajednički odbor. Zajednički odbor pomaže Zajedničkom vijeću u obavljanju njegovih funkcija.
2. Zajednički odbor odgovoran je za opću provedbu ovog Sporazuma. Okolnost da Zajednički odbor razmatra predmet ili pitanje ne sprečava Zajedničko vijeće da se i ono njime bavi.
3. Zajednički odbor sastaje se u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma, a nakon toga jednom godišnje ili onako kako se stranke dogovore. Sastanci Zajedničkog odbora održavaju se osobno ili bilo kojim tehnološkim sredstvom u skladu s njegovim poslovníkom. Sastanci koji se održavaju osobno odvijaju se naizmjenice u Bruxellesu i Santiagu.
4. Zajednički odbor sastoji se od predstavnika stranaka, a njime supredsjedaju predstavnici svake stranke, u skladu s odredbama utvrđenima u njegovu poslovníku, uzimajući u obzir posebna pitanja koja treba razmotriti na svakoj sjednici.
5. Kada Zajednički odbor djeluje u sastavu za trgovinu u skladu s člankom 8.6., sastoji se od predstavnika stranaka odgovornih za pitanja trgovine i ulaganja.

6. Zajednički odbor ima ovlast donositi odluke kako je predviđeno ovim Sporazumom ili ako na njega takve ovlasti prenese Zajedničko vijeće u skladu s člankom 40.1. stavkom 7. Zajednički odbor ovlašten je davati preporuke, među ostalim i kada mu je ta ovlast delegirana na temelju članka 40.1. stavka 7. Zajednički odbor donosi odluke i daje preporuke uzajamnim dogovorom i u skladu sa svojim poslovníkom. Pri izvršavanju delegiranih funkcija, Zajednički odbor donosi odluke i daje preporuke u skladu s poslovníkom Zajedničkog vijeća. Odluke su obvezujuće za stranke, koje poduzimaju sve mjere potrebne za njihovu provedbu. Preporuke nisu obvezujuće.

7. Osim ovog članka, kada Zajednički odbor djeluje u sastavu za trgovinu, primjenjuje se članak 8.6.

ČLANAK 40.3.

Pododbori i druga tijela

1. Osniva se Pododbor za razvoj i međunarodnu suradnju radi koordinacije i nadzora provedbe aktivnosti suradnje u područjima iz dijela II. ovog Sporazuma.
2. Pododbori specifični za dio III. ovog Sporazuma osnivaju se na temelju članka 8.8.

3. Zajedničko vijeće ili Zajednički odbor mogu donijeti odluku u smislu osnivanja dodatnog pododbora ili drugog tijela. Zajedničko vijeće ili Zajednički odbor mogu pododboru ili drugom tijelu osnovanom u skladu s ovim stavkom dodijeliti zadaće u okviru njihovih nadležnosti kako bi im pomogli u obavljanju njihovih funkcija i bavili se posebnim zadaćama ili predmetima. Zajedničko vijeće ili Zajednički odbor mogu promijeniti zadaće koje se dodjeljuju bilo kojem pododboru ili tijelu osnovanom na temelju ovog stavka ili razriješiti te pododbore ili tijela.
4. Pododbori i druga tijela sastavljeni su od predstavnika stranaka, a njima supredsjedaju predstavnici svake stranke.
5. Osim ako je drukčije predviđeno ovim Sporazumom ili ako su se stranke drukčije dogovorile, pododbori se sastaju u roku od godine dana od svojeg osnivanja, a nakon toga, na zahtjev bilo koje stranke ili Zajedničkog vijeća ili Zajedničkog odbora, na odgovarajućoj razini. Pododbori se mogu sastajati i na vlastitu inicijativu, u skladu sa svojim poslovnicima. Sastanci pododbora održavaju se osobno ili bilo kojim tehnološkim sredstvom u skladu s njihovim poslovnicima. Sastanci koji se održavaju osobno odvijaju se naizmjenice u Bruxellesu i Santiagu.
6. Osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije, pododbori i druga tijela izvješćuju Zajednički odbor o svojim aktivnostima redovito i na zahtjev Zajedničkog odbora.

7. Okolnost da bilo koji pododbor ili neko drugo tijelo razmatra neki predmet ili pitanje ne sprečava Zajedničko vijeće ili Zajednički odbor da se njima bave.
8. Zajedničko vijeće ili Zajednički odbor mogu utvrditi poslovnik pododbora i drugih tijela ako to smatraju primjerenim. Ako Zajedničko vijeće ili Zajednički odbor ne utvrde svoj poslovnik, poslovnik Zajedničkog odbora primjenjuje *se mutatis mutandis*.
9. Pododbori i druga tijela mogu davati preporuke u skladu sa svojim poslovnima. Pododbori i druga tijela daju preporuke uzajamnim dogovorom. Preporuke pododbora i drugih tijela nemaju obvezujuću snagu.
10. Pododbor za usluge i ulaganja osnovan na temelju članka 8.8. stavka 1. može donositi odluke o utvrđivanju u skladu s člankom 17.39. Pododbor za financijske usluge osnovan na temelju članka 8.8. stavka 1. može donositi odluke o utvrđivanju u skladu s člankom 25.20. Navedeni pododbori donose svoje odluke uzajamnim dogovorom. Te su odluke obvezujuće za stranke.

ČLANAK 40.4.

Zajednički parlamentarni odbor

1. Osniva se Zajednički parlamentarni odbor. Taj se odbor sastoji od članova Europskog parlamenta i Kongresa Čilea.
2. Zajednički parlamentarni odbor donosi svoj Poslovnik.
3. Zajednički parlamentarni odbor jest forum za sastajanje i razmjenu mišljenja te za unapređenje odnosa. Sastaje se dvaput godišnje.
4. Zajednički parlamentarni odbor obavješćuje se o odlukama i preporukama Zajedničkog vijeća.
5. Zajednički parlamentarni odbor može davati preporuke Zajedničkom vijeću o provedbi ovog Sporazuma.

ČLANAK 40.5.

Sudjelovanje civilnog društva

Svaka stranka promiče sudjelovanje civilnog društva u provedbi ovog Sporazuma, posebno putem interakcije s odgovarajućom domaćom savjetodavnom skupinom iz članka 40.6. i Forumom civilnog društva iz članka 40.7.

ČLANAK 40.6.

Domaće savjetodavne skupine

1. Svaka stranka u roku od dvije godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma osniva ili određuje domaću savjetodavnu skupinu. Svaka domaća savjetodavna skupina sastoji se od uravnotežene zastupljenosti neovisnih organizacija civilnog društva, uključujući nevladine organizacije, sindikate te poslovne organizacije i organizacije poslodavaca. U tu svrhu svaka stranka utvrđuje vlastita pravila o imenovanju kako bi odredila sastav odgovarajuće domaće savjetodavne skupine, pružajući pritom mogućnosti pristupa sudionicima iz različitih sektora. Članstvo u svakoj domaćoj savjetodavnoj skupini obnavlja se periodično, u skladu s pravilima o imenovanju utvrđenima u skladu s ovim stavkom.
2. Svaka se stranka sastaje sa svojom domaćom savjetodavnom skupinom najmanje jednom godišnje kako bi raspravljala o provedbi ovog Sporazuma. Svaka stranka može razmotriti stajališta ili preporuke svoje domaće savjetodavne skupine.

3. Kako bi informirala javnost o svojoj domaćoj savjetodavnoj skupini, svaka stranka objavljuje popis organizacija koje sudjeluju u njezinoj domaćoj savjetodavnoj skupini, kao i podatke za kontakt te skupine.

4. Stranke promiču interakciju između domaćih savjetodavnih skupina odgovarajućim sredstvima.

ČLANAK 40.7.

Forum civilnog društva

1. Stranke promiču redovitu organizaciju Foruma civilnog društva radi održavanja dijaloga o provedbi ovog Sporazuma.

2. Stranke sporazumno sazivaju sastanke Foruma civilnog društva. Pri sazivanju sastanka Foruma civilnog društva svaka stranka poziva neovisne organizacije civilnog društva osnovane na njezinu državnom području, uključujući članove svoje domaće savjetodavne skupine iz članka 40.6. Svaka stranka promiče uravnoteženu zastupljenost, čime se omogućuje sudjelovanje nevladinih organizacija, sindikata te poslovnih organizacija i organizacija poslodavaca. Svaka organizacija snosi troškove povezane sa svojim sudjelovanjem u Forumu civilnog društva.

3. Predstavnici stranaka koje sudjeluju u Zajedničkom vijeću ili Zajedničkom odboru, prema potrebi, sudjeluju na sastancima Foruma civilnog društva. Stranke, zajedno ili pojedinačno, objavljuju sve službene izjave dane na Forumu civilnog društva.

POGLAVLJE 41.

OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 41.1.

Definicija stranaka

Za potrebe ovog Sporazuma:

(a) „stranka” znači:

- i. Europska unija ili njezine države članice ili Europska unija i njezine države članice, u skladu s njihovim područjima nadležnosti („stranka EU”), ili
- ii. Čile; i

(b) „stranke” znači stranka EU i Čile.

ČLANAK 41.2.

Teritorijalno područje primjene

1. Ovaj se Sporazum primjenjuje:
  - (a) u odnosu na stranku EU, na državnim područjima na kojima se primjenjuju Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju Europske unije te pod uvjetima utvrđenima u tim ugovorima; i
  - (b) u odnosu na Čile, na kopneni, pomorski i zračni prostor pod njegovim suverenitetom te isključivi gospodarski pojas i epikontinentalni pojas unutar kojeg ostvaruje suverena prava i jurisdikciju u skladu s međunarodnim pravom¹ i pravom Čilea².

Upućivanja na „državno područje” u ovom Sporazumu tumače se u smislu ovog stavka, osim ako je u okviru ovog Sporazuma izričito predviđeno drukčije.

---

¹ Podrazumijeva se da međunarodno pravo osobito uključuje Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora, sastavljenu u Montego Bayu 10. prosinca 1982.

² Podrazumijeva se da u slučaju nedosljednosti između prava Čilea i međunarodnog prava prednost ima međunarodno pravo.

2. U pogledu odredaba o tarifnom postupanju s robom, uključujući pravila o podrijetlu i privremenu suspenziju takvog postupanja, ovaj Sporazum primjenjuje se i na dijelove carinskog područja Europske unije iz članka 4. Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća¹ koji nisu obuhvaćeni stavkom 1. točkom (a).

ČLANAK 41.3.

Ispunjavanje obveza

1. Svaka stranka poduzima opće ili posebne mjere potrebne za ispunjavanje svojih obveza iz ovog Sporazuma.
2. Ako stranka smatra da druga stranka nije ispunila bilo koju od obveza iz dijela III. ovog Sporazuma, primjenjuju se posebni mehanizmi predviđeni u tom dijelu.
3. Ako bilo koja stranka smatra da druga stranka nije ispunila bilo koju od obveza koje su u članku 1.2. stavku 2. ili članku 2.2. stavku 1. opisane kao ključni elementi, može poduzeti odgovarajuće mjere. Za potrebe ovog stavka „odgovarajuće mjere” mogu uključivati suspenziju, djelomično ili u cijelosti, ovog Sporazuma.

---

¹ Uredba (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. listopada 2013. o Carinskom zakoniku Unije (SL EU L 269, 10.10.2013., str. 1.).

4. Ako stranka smatra da druga stranka nije ispunila neku obvezu iz ovog Sporazuma, osim onih koje su obuhvaćene područjem primjene stavaka 2. i 3., o tome obavješćuje drugu stranku. Stranke održavaju savjetovanja pod pokroviteljstvom Zajedničkog vijeća radi postizanja sporazumnog rješenja. Zajedničko vijeće nastoji što prije postići uzajamno prihvatljivo rješenje. Ako Zajedničko vijeće ne uspije postići uzajamno prihvatljivo rješenje u roku od 60 dana od datuma obavijesti, stranka koja je dostavila obavijest može poduzeti odgovarajuće mjere. Za potrebe ovog stavka „odgovarajuće mjere” mogu uključivati samo suspenziju dijelova I., II. i IV. ovog Sporazuma.

5. Odgovarajuće mjere iz stavaka 3. i 4. poduzimaju se uz puno poštovanje međunarodnog prava i razmjerne su neprovođenju obveza iz ovog Sporazuma. Prednost se mora dati onim mjerama koje najmanje narušavaju funkcioniranje ovog Sporazuma.

ČLANAK 41.4.

Sigurnosne iznimke

1. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se tako da se:
  - (a) da od stranke zahtijeva da dostavi informacije čije objavljivanje smatra suprotnim svojim bitnim sigurnosnim interesima ili pruži pristup tim informacijama; ili

- (b) da stranku sprečava da poduzme radnje koje smatra potrebnima za zaštitu svojih bitnih sigurnosnih interesa:
- i. povezanih s proizvodnjom ili trgovinom oružjem, streljivom i vojnom opremom te u vezi s trgovinom i prometom drugom robom i materijalima, uslugama i tehnologijom te gospodarskim djelatnostima koji se obavljaju izravno ili neizravno u svrhe opskrbe vojnih snaga;
  - ii. povezanih s fizijskim i fuzijskim materijalima ili materijalima iz kojih su takvi materijali dobiveni; ili
  - iii. poduzetih u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja u međunarodnim odnosima; ili
- (c) da stranku sprečava da poduzme bilo kakve mjere za ispunjenje svojih obveza na temelju Povelje Ujedinjenih naroda u svrhu očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti.
2. Stranka u najvećoj mogućoj mjeri obavješćuje Zajednički odbor o svim mjerama koje poduzima na temelju stavka 1. točaka (b) i (c) i o okončanju tih mjera.

ČLANAK 41.5.

Stupanje na snagu i privremena primjena

1. Ovaj Sporazum stupa na snagu prvog dana trećeg mjeseca nakon datuma posljednje obavijesti kojom su se stranke međusobno obavijestile o dovršetku svojih unutarnjih postupaka potrebnih za stupanje na snagu ovog Sporazuma.
2. Neovisno o stavku 1. stranke mogu privremeno primjenjivati ovaj Sporazum, u cijelosti ili djelomično, u skladu sa svojim unutarnjim postupcima.
3. Privremena primjena počinje prvog dana drugog mjeseca koji slijedi nakon datuma na koji stranke obavijeste jedna drugu o završetku svojih unutarnjih postupaka, prema potrebi u tu svrhu, uključujući potvrdu Čilea o njegovoj suglasnosti s privremenom primjenom dijelova ovog Sporazuma koje je predložila stranka EU.
4. Svaka stranka može pisanim putem obavijestiti drugu stranku o svojoj namjeri da prestane privremeno primjenjivati ovaj Sporazum. Prestanak privremene primjene stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca nakon te obavijesti.
5. Tijekom privremene primjene ovog Sporazuma Zajedničko vijeće i druga tijela osnovana na temelju ovog Sporazuma mogu obavljati svoje funkcije u odnosu na odredbe koje podliježu privremenoj primjeni. Sve odluke donesene u okviru obavljanja tih funkcija prestaju proizvoditi učinke od datuma na koji dođe do prestanka privremene primjene ovog Sporazuma u skladu sa stavkom 4. To ne utječe na prošle učinke odluka koje su propisno izvršene prije tog datuma.

6. Ako se, u skladu sa stavcima 2. i 3., odredba ovog Sporazuma privremeno primjenjuje do stupanja na snagu ovog Sporazuma, smatra se da se bilo kakvo upućivanje u toj odredbi na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma odnosi na dan od kojeg stranke primjenjuju navedenu odredbu u skladu sa stavkom 3.

7. Obavijesti u skladu s ovim člankom šalju se, za stranku EU, Glavnom tajništvu Vijeća Europske unije, a za Čile Ministarstvu vanjskih poslova.

ČLANAK 41.6.

Izmjene

1. Stranke se mogu u pisanom obliku dogovoriti o izmjenama ovog Sporazuma. Izmjene stupaju na snagu *mutatis mutandis* u skladu s odredbama članka 41.5.

2. Neovisno o stavku 1. ovog članka, Zajedničko vijeće može donijeti odluke o izmjeni Sporazuma u slučajevima iz članka 8.5. stavka 1. točke (a) i članka 41.9. stavka 5.

ČLANAK 41.7.

Drugi sporazumi

1. Stupanjem na snagu ovog Sporazuma Sporazum o pridruživanju, uključujući sve odluke donesene u skladu s njegovim institucionalnim okvirom, prestaje proizvoditi učinke i zamjenjuje ga ovaj Sporazum.
2. Stupanjem na snagu ovog Sporazuma Privremeni sporazum o trgovini prestaje proizvoditi učinke i zamjenjuje ga ovaj Sporazum.
3. Upućivanja na Sporazum o pridruživanju, uključujući sve odluke donesene na temelju njegova institucionalnog okvira, ili na Privremeni sporazum o trgovini u svim drugim sporazumima i dogovorima između stranaka smatraju se upućivanjima na ovaj Sporazum.
4. Stranke mogu nadopuniti ovaj Sporazum sklapanjem posebnih sporazuma u bilo kojem području suradnje koje je u okviru područja primjene dijela II. ovog Sporazuma. Takvi posebni sporazumi čine sastavni dio ukupnih bilateralnih odnosa kako su uređeni ovim Sporazumom i na njih se primjenjuje zajednički institucionalni okvir.
5. Postojeći bilateralni sporazumi povezani s posebnim područjima suradnje obuhvaćenima područjem primjene dijela II. ovog Sporazuma smatraju se dijelom ukupnih bilateralnih odnosa kako su uređeni ovim Sporazumom i na njih se primjenjuje zajednički institucionalni okvir.

6. Postojeći sporazumi obuhvaćeni područjem primjene dijela III. ovog Sporazuma prestaju proizvoditi učinke stupanjem na snagu ovog Sporazuma.
7. Nakon stupanja ovog Sporazuma na snagu, smatra se da je Zajedničko vijeće osnovano člankom 40.1. ovog Sporazuma donijelo sve preporuke ili odluke koje donese Vijeće za trgovinu osnovano Privremenim sporazumom o trgovini. Za sve preporuke ili odluke koje je donio Odbor za trgovinu osnovan na temelju Privremenog sporazuma o trgovini smatra se da ih je donio Zajednički odbor osnovan člankom 40.2. ovog Sporazuma.
8. Neovisno o stavku 2. ovog članka:
- (a) privremene mjere donesene u skladu s člankom 20.5. Privremenog sporazuma o trgovini, koje su na snazi na datum stupanja na snagu ovog Sporazuma, ostaju primjenjive do njihova prirodnog isteka;
  - (b) bilateralne zaštitne mjere donesene u skladu s poglavljem 5. odjeljkom C Privremenog sporazuma o trgovini, koje su na snazi na datum stupanja na snagu ovog Sporazuma, ostaju primjenjive do njihova prirodnog isteka;
  - (c) postupci rješavanja sporova koji su već pokrenuti u skladu s člankom 26.22. stavkom 1. ili člankom 31.5. Privremenog sporazuma o trgovini nastavljaju se, od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma do njihova završetka; i

(d) obvezujući ishod svih postupaka rješavanja sporova pokrenutih u skladu s člankom 26.22. stavkom 1. ili člankom 31.5. Privremenog sporazuma o trgovini ostaju obvezujući za stranke nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

9. Stranke ne mogu pokretati postupke rješavanja sporova na temelju ovog Sporazuma o pitanjima koja su bila predmet završnog izvješća vijeća na temelju poglavlja 26. ili 31. Privremenog sporazuma o trgovini.

10. Prijelazna razdoblja koja su već potpuno ili djelomično istekla na temelju Privremenog sporazuma o trgovini uzimaju se u obzir pri izračunu prijelaznih razdoblja predviđenih ekvivalentnim odredbama ovog Sporazuma. Takva prijelazna razdoblja na temelju ovog Sporazuma računaju se od datuma stupanja na snagu Privremenog sporazuma o trgovini.

11. Postupovna razdoblja koja su već potpuno ili djelomično istekla na temelju Privremenog sporazuma o trgovini uzimaju se u obzir pri izračunu postupovnih razdoblja predviđenih ekvivalentnim odredbama ovog Sporazuma.

12. Sporazum o trgovini vinima u Prilogu V. Sporazumu o pridruživanju („Sporazum o vinu”) i Sporazum o trgovini jakim alkoholnim i aromatiziranim pićima u Prilogu VI. Sporazumu o pridruživanju („Sporazum o jakim alkoholnim pićima”)¹, uključujući sve dodatke, ugrađuju se u ovaj Sporazum i čine njegov sastavni dio *mutatis mutandis* i kako slijedi:

- (a) upućivanja u Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima na mehanizam rješavanja sporova iz dijela IV. Sporazuma o pridruživanju, kao i na Kodeks ponašanja iz Priloga XVI. Sporazumu o pridruživanju tumače se kao upućivanja na mehanizam rješavanja sporova predviđen u poglavlju 38. i na Kodeks ponašanja predviđen u Prilogu 38.-B ovom Sporazumu;
- (b) upućivanja na Zajednicu u Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima tumače se kao upućivanja na stranku EU;

---

¹ Podrazumijeva se da su datum potpisivanja i datum stupanja na snagu Sporazuma o vinu i Sporazuma o jakim alkoholnim pićima jednaki datumu potpisivanja i datumu stupanja na snagu Sporazuma o pridruživanju.

- (c) upućivanja u Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima na Odbor za pristupanje osnovan Sporazumom o pridruživanju tumače se kao upućivanja na Zajednički odbor osnovan u skladu s člankom 40.2. ovog Sporazuma koji djeluje u sastavu za trgovinu;
- (d) upućivanja u Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima na Prilog IV. Sporazumu o pridruživanju tumače se kao upućivanja na poglavlje 13. ovog Sporazuma;
- (e) podrazumijeva se da Zajednički odbor osnovan člankom 30. Sporazuma o vinu i Zajednički odbor osnovan člankom 17. Sporazuma o jakim alkoholnim pićima moraju ostati na snazi i nastaviti izvršavati funkcije navedene u članku 29. Sporazuma o vinu i članku 16. Sporazuma o jakim alkoholnim pićima;
- (f) podrazumijeva se da se članak 41.11. stavak 2. ovog Sporazuma primjenjuje na Sporazum o vinu i Sporazum o jakim alkoholnim pićima; i
- (g) smatra se da Sporazum o vinu i Sporazum o jakim alkoholnim pićima, kako su ugrađeni u ovaj Sporazum, uključuju sve izmjene Sporazuma o vinu i Sporazuma o jakim alkoholnim pićima, kako su uključeni u Privremeni sporazum o trgovini.

13. Smatra se da je Zajednički odbor osnovan u skladu s člankom 40.2. ovog Sporazuma, koji djeluje u sastavu za trgovinu, donio svaku odluku donesenu na temelju institucionalnog okvira Sporazuma o pridruživanju u vezi sa Sporazumom o vinu ili Sporazumom o jakim alkoholnim pićima koja je na snazi u trenutku stupanja na snagu ovog Sporazuma.

14. Stranke mogu razmjenom pisama izmijeniti dodatke Sporazumu o vinu i Sporazumu o jakim alkoholnim pićima kako su ugrađeni¹.

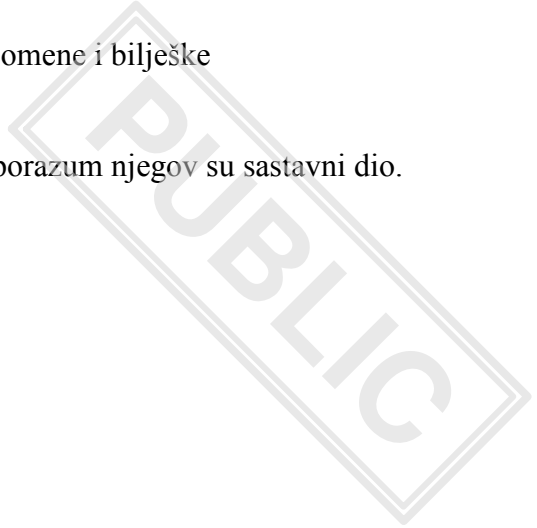
ČLANAK 41.8.

---

¹ Podrazumijeva se da će Čile provesti sve izmjene Sporazuma o vinu i Sporazuma o jakim alkoholnim pićima kako su uključeni u ovaj Sporazum putem *acuerdos de ejecución* (izvršnih sporazuma), u skladu s čileanskim pravom.

Prilozi, dodaci, protokoli, napomene i bilješke

Prilozi, dodaci, protokoli, napomene i bilješke uz ovaj Sporazum njegov su sastavni dio.

ČLANAK 41.9.

Buduća pristupanja Europskoj uniji

1. Stranka EU obavješćuje Čile o svakom zahtjevu treće zemlje za pristupanje Europskoj uniji.
2. Stranka EU obavješćuje Čile o datumu potpisivanja i stupanja na snagu Ugovora o pristupanju nove države članice Europskoj uniji („Ugovor o pristupanju”).
3. Nova država članica pristupa ovom Sporazumu u skladu s uvjetima koje odredi Zajedničko vijeće. To pristupanje stupa na snagu na dan pristupanja nove države članice Europskoj uniji.
4. Neovisno o stavku 3., dio III. ovog Sporazuma primjenjuje se između nove države članice i Čilea od dana pristupanja te nove države članice Europskoj uniji.
5. Kako bi se olakšala provedba stavka 4. ovog članka, od datuma potpisivanja Ugovora o pristupanju Zajednički odbor ispituje sve učinke na ovaj Sporazum koji proizlaze iz pristupanja nove države članice Europskoj uniji, na temelju članka 8.6. stavka 1. točke (f). Zajedničko vijeće donosi odluku o svim potrebnim izmjenama prilogâ ovom Sporazumu i o svim drugim potrebnim prilagodbama, uključujući prijelazne mjere. Svaka odluka Zajedničkog vijeća donesena na temelju ovog stavka stupa na snagu na dan pristupanja nove države članice Europskoj uniji.

ČLANAK 41.10.

Privatna prava

1. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se kao da se osobama izravno dodjeljuju prava ili obveze osim prava i obveza koje nastaju između stranaka u skladu s međunarodnim javnim pravom ili kao da se dopušta izravno pozivanje na ovaj Sporazum u domaćim pravnim sustavima stranaka.
2. Stranka ne predviđa pravo na poduzimanje mjera protiv druge stranke u skladu sa svojim zakonodavstvom na osnovi toga da mjera druge stranke nije u skladu s ovim Sporazumom.

ČLANAK 41.11.

Upućivanja na zakone i druge sporazume

1. Osim ako je drukčije predviđeno, podrazumijeva se da upućivanja u ovom Sporazumu na zakone i druge propise stranke uključuju i sve izmjene tih zakona i drugih propisa.
2. Osim ako je drukčije predviđeno ovim Sporazumom, ako se na međunarodne sporazume u cijelosti ili djelomično upućuje u ovom Sporazumu ili su ugrađeni u njega, smatra se da uključuju sve njegove izmjene ili sporazume koji ih nasljeđuju, a koji za obje stranke stupaju na snagu na dan potpisivanja ovog Sporazuma ili nakon tog datuma.

3. Ako se kao posljedica izmjena ovog Sporazuma ili sporazuma koji ga nasljeđuju, kako je navedeno u stavku 2., pojave pitanja u vezi s provedbom ili primjenom ovog Sporazuma, stranke se na zahtjev jedne od stranaka mogu međusobno savjetovati kako bi pronašle obostrano zadovoljavajuće rješenje.

ČLANAK 41.12.

Trajanje

Ovaj Sporazum ostaje na snazi neograničeno vrijeme.

ČLANAK 41.13.

Otkazivanje Sporazuma

Neovisno o članku 41.12., svaka stranka može obavijestiti drugu stranku o svojoj namjeri da otkáže ovaj Sporazum. Obavijest se za stranku EU šalje Glavnom tajništvu Vijeća Europske unije, a za Čile Ministarstvu vanjskih poslova. Otkazivanje Sporazuma počinje proizvoditi učinke šest mjeseci nakon datuma obavijesti.

ČLANAK 41.14.

Vjerodostojni tekstovi

Ovaj je Sporazum sastavljen u po dva primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, irskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom i talijanskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

U POTVRDU TOGA, niže potpisani, propisno ovlašteni u tu svrhu, potpisali su ovaj Sporazum.

Sastavljeno u ... dana ... godine ...